PAUL ȘTEFĂNESCU

ISTORIA SECRETA A SERVICIILOR SECRETE

PAUL ȘTEFĂNESCU

ISTORIA SECRETĂ A SERVICIILOR SECRETE

PAUL ŞTEFĂNESCU

ISTORIA SECRETĂ A SERVICIILOR SECRETE

Editura „ALUX"
Bucureşti 1992

Coperta: arh. Iani Ianciuş

ISBN 973-9055-22-2

Cuvînt înainte

A scrie o istorie a serviciilor secrete, adusă la zi, este o întreprindere temerară, mai ales că personalităţi din occident recunoscute în domeniu s-au rezumat doar la descrierea unor episoade de care ne despart cei 50 ani ceruţi de legile ce reglementează domeniul.

Cu toate acestea, mi-am propus să ofer cititorilor din ţara noastră, acum cînd libertatea presei îşi intră în drepturi, o istorie a serviciilor secrete. Propunerea a fost primită cu entuziasm de Editura ALUX şi aveţi în mînă primul volum dintr-o serie viitoare. Ne-am oprit în această lucrare asupra a două servicii secrete ce se bucură de o faimă contemporană de excepţie: K.G.B. şi Mossad. Bine-înţeles că mă grăbesc să adaug şi să subliniez că în afară de această trăsătură, între cele două nu mai există nici o legătură. Mossad-ul este un serviciu secret de tip occidental, ce îşi duce activitatea într-un cadru democratic, în timp ce K.G.B.-ul şi-a desfăşurat acţiunile mai mult de poliţie secretă, într-n stat totalitar, de dictatură.

Normal ar fi fost să începem cu date mai vechi, progresive pînă în zilele noastre. Nu am făcut aşa, dat fiindcă cititorul ancorat în realitate, doreşte să fie informat despre evenimentele actuale, de care a auzit şi citit. În volumele viitoare vom reveni cu evenimente mai vechi care vor oferi o imagine cît mai completă şi apropiată de adevăr, o radigrafie a serviciior secrete respective, de la înfiinţare şi pînă în zilele noastre.

Ca o concluzie a materialelor ce le vom prezenta, trebuie să spunem că serviciile secrete reprezintă o forţă pe care se sprijină puterea în fiecare stat, indiferent de el. Aşa a fost în trecut, este în prezent şi va fi şi în viitor. Mai trebuie să adăugăm că nici un serviciu secret nu este curat şi toate, fără excepţie, au la activ executarea unor operaţiuni — de la suprimarea de oameni şi pînă la lovituri de stat sau declanşări de conflicte internaţionale cu nenumărate victime nevinovate.

Meseria de agent secret cere o structură și o personalitate anume. Ea devine nobilă doar atunci cînd se pune în slujba poporului și ființei naționale.

Istoria activității acestor servicii adeseori este departe de realitate și poate că nici nu se poate altfel. Un ultim detaliu: am apelat la o bibliografie vastă și la diverse surse dificil accesibile și de primă mînă, ce au servit la reconstituirea evenimentelor. Mai sînt și alte aspecte, dar acestea țin de secretul istoriei secrete. În volumele viitoare vom completa pe de o parte istoria KGB-ului și Mossad-ului, iar pe de altă parte vom prezenta și alte servicii secrete ale unor țări ca S.U.A., Anglia, Franța, Germania, Italia, România etc.

Autorul

I. Serviciile secrete ale U.R.S.S.

Serviciile secrete ale U.R.S.S.-ului — K.G.B. şi G.R.U. — prezintă o serie de caracteristici care le diferenţiază de omoloagele lor din alte ţări.

Prima diferenţiere se referă la faptul că serviciile secrete sovietice în afară de spionaj şi contra-spionaj au şi caracter de poliţie politică.

O a doua diferenţiere rezultă din utilizarea lor ca instrument al conducerii partidului comunist bolşevic de represiune a populaţiei, devenind reazemul refugiului sovietic.

Istoria serviciilor secrete sovietice — şi nu folosim denumirea actuală de K.G.B. întrucît de-a lungul anilor, din 1917 şi pînă în prezent, acestea au suferit transformări, inclusiv schimbări de denumire — este strîns împletită cu cea a partidului comunist bolşevic şi a U.R.S.S-ului. Dat fiind faptul că, adevărata istorie a acestora nu este cunoscută în ţara noastră decît foarte puţin, din motive pe care nu le mai expunem, vom reda în continuare largi extrase din lucrarea lui Richard Pipes despre revoluţia rusă, apărută în Statele Unite, la care fac referire Gun Gorman în „Le Figaro Magazine" şi Crina Sîrbu în „România Liberă" din 10.10. 1991.

„Revoluţia rusă din octombrie 1917 nu a fost o revoluţie populară, ci o lovitură de stat militară, pusă la cale în secret de aproximativ douăzeci de persoane. Ţarul şi întreaga sa familie au fot asasinaţi în 1918, din ordinul personal al lui Lenin şi tot Lenin este cel care, din 1918, a creat Gulagul. El a instaurat teroarea şi a iniţiat luarea de ostateci (metodă adoptată în prezent de teroriştii de pretutindeni) încă de la venirea sa la putere, ordonînd execuţii masive şi fără procese.

Adevărata revoluţie potrivit ultimelor documente de arhivă, ar fi avut loc în februarie 1917, cînd răscoalele soldaţilor de la garnizaoana din St. Petersburg conduc la debandadă în rîndurile ofiţerilor, la abdicarea ţarului şi la preluarea puterii de către

social-democraţi şi Kerenski. Ceea ce greşit şi intenţionat mai ales, a fost denuită revoluţia din octombrie, nu este decît un complot pregătit în cel mai mare secret de Lenin şi complicii săi. Într-o noapte, fără participarea populaţiei, bolşevicii, sprijiniţi de un regiment leton, au acaparat punctele cheie ale capitalei. Masele nu au fost numai absente, ele nu au fot nici măcar informate. Lovitura de stat a lui Lenin este atît de puţin revoluţionară, încît el nu anunţă programul său decît asupra unui singur punct: pacea cu germanii (de la care Lenin primeşte sprijin şi înainte şi după revoluţie, cum a procedat la rîndul său Stalin pînă la pactul Ribentrop—Molotov 1939).

Păstrarea puterii cu orice preţ era o obsesie a sa şi legitima totul: acordul cu Germania şi apoi teroarea".

Lenin apelează la ofiţeri nemţi pentru a pregăti Armata roşie în cadrul unei cooperări ce a urmat pînă în 1934. Lenin nu îi iubea pe ruşi, găsindu-i sentimentali şi umanişti, incapabili de o disciplină de fier pe care el vroia s-o întroneze cu orice risc. De aceea se înconjoară mai cu seamă de ne-ruşi şi cînd creează Ceka, are grijă ca trei sferturi din efectivele acesteia să nu fie alcătuite din ruşi.

Teroarea roşie — asupra căreia ne vom mai referi pe parcursul lucrării — a fost instaurată de către Lenin cînd acesta a preluat puterea, deşi în acel moment nu exista cîtuşi de puţin vreo ameninţare împotriva bolşevicilor. Este, într-un fel — menţionează autorii citaţi — o „teroare preventivă". Teama lui Lenin — după părerea lui Pipes — este că îşi va pierde puterea, şi el consideră că încarnează în persoana sa istoria în mers (similitudinea simptomelor prezentate de dictatori este uluitoare; N. Ceauşescu se considera la fel). El este revoluţia. Ori toate revoluţiile de pînă atunci au eşuat, notează Lenin, în special Comuna din Paris, în 1871. Consideră că s-a întîmplat aşa pentru că *ele nu au ştiut să-şi extermine inamicii şi să distrugă radical vechea ordine.*

În decembrie 1917, Lenin sprijinit de Troţki, va convinge guvernul să „lichideze" fosta clasă conducătoare; reinstaurează pedeapsa cu moartea şi creează Ceka. Încă din noiembrie, principiul executării ostaticior fusese proclamat. Kamenev, care făcea parte din Comitetul Central, declară că trebuie ucişi nici mai mult nici mai puţin de 10 milioane de ruşi, pentru a se „însănătoşi" societatea.

Lenin este întru totul de acord cu acolitul său şi insistă personal ca execuţiile să fie masive, fără procese, fără tribunale.

Prezintă prea puţină importanţă — va afirma Lenin — dacă

mor şi oameni nevinovaţi, scopul este ca revoluţia să fie salvată.

Reponsabilitatea directă a lui Lenin în această teroare de masă, aşa cum o descrie Pipes, este incontestabilă. Ca şi responsabiltatea sa directă în decizia de a fi asasinată familia ţaristă, încît ea să nu devină un simbol al contra-revoluţiei. Pipes reproduce în lucrarea sa numeroase telegrame adresate de Moscova unor bolşevici din provincie bănuiţi de „slăbiciune": se aşteaptă de la ei în mod expres, execuţii în masă. Şi mărturiile abundă. Execuţiile au loc noaptea, în curtea interioară a închisorilor. Prizonierii, complet dezbrăcaţi, sînt doborîţi cu un glonte în ceafă, iar cadavrele îngrămădite în camioane, acoperite cu prelate şi aruncate în vaste gropi comune săpate pe terenuri virane sau păduri.

Lenin adoptă şi supervizează această teroare sistematică fără echivalent în istorie. Dar va avea grijă *să nu semneze personal nici un ordin.* Colegii săi din guvern sînt cei care semnează şi se compromit astfel în locul lui. *„Noi nu trebuie să executăm numai vinovaţi, va declara ministrul Krylenko; execuţia unor nevinovaţi va impresiona mai mult masele".* Aceasta este fundamentul terorii leniniste. Suscitarea unui asemenea climat de ură, de suspiciune, a făcut ca nimeni să nu îndrăznească să se ridice împotriva regimului bolşevic, care în fond nu are nici o bază populară. Teroarea este *substitutul* unei legitmităţi inexistente.

Tot în timpul lui Lenin se creează Gulagul[1]. Fiecare capitală provincială trebuie să construiască un lagăr concentraţionar. Acestea sînt destinate unei populaţii „îndoielnice" care nu merită o execuţie imediată. Prizonierii nu sînt selecţionaţi prin criterii individuale, ci prin apartenenţa lor de clasă. Lenin combină astfel principiile sale revoluţionare cu o veche tradiţie moscovită, aceea a muncii forţate. La încetarea sa din viaţă, ţara număra deja 315 lagăre şi sute de mii de priozonieri, cunoscuţi prin numărul pe care îl purtau. Potrivit martorilor, bîntuia o foame endemică, gardienii asasinau prizonierii pentru orice motiv, orice evadare atrăgînd după sine o execuţie în masă a celor rămaşi.

Astăzi ne putem întreba ce îl deosebeşte pe Lenin de Stalin? Lenin a fost cel care a inventat totul: teroarea şi execuţiile în masă; Gulagul. Totodată, planificarea centrală a economiei, colectivizarea pămînturilor figurau în programul lui Lenin, dar nu a avut posibilitatea să le aplice. Aşadar, Stalin nu face decît să

[1] Această denumire subînţelege regimul represiv constituit dintr-o reţea de lagăre de muncă forţată şi închisori; zone în care nu se permitea accesul decît cu autorizaţie specială etc.

dezvolte principii fixate de Lenin., atribuindu-i-se în mod eronat o concepție represivă monstruoasă care i-a aparținut în exclusivitate lui Lenin.

Într-un singur punct, Stalin totuși inovează: el ucide și comuniști! Atins de delirul persecuției, își va ucide și tovarășii săi de „luptă" bolșevici.

Ca o primă consecință a celor de mai sus, în decursul anilor a existat o imixtiune între Biroul politic și conducerea serviciilor secrete în ambele sensuri.

Astfel se explică instaurarea unui regim de teroare caracterizat print-un număr mare de deținuți politici, lagăre, închisori și milioane de victime. Comunismul nu putea exista fără serviciile secrete cărora li s-a acordat încă de la început o deplină libertate de acțiune.

Caracterul cu totul aparte pe care l-au manifestat timp de decenii la rînd, în special pe plan intern, serviciile secrete sovietice, nu poate fi înțeles azi, dacă nu se ține seama de condițiile istorice pe de o parte, așa după cum am menționt, ca instrument al partidului comunist, iar pe de alta de continuatoare a metodelor fostei poliții secrete țariste, vestită prin cruzimea ei. Oricît ar pleda istoricii K.G.B.-ului, nu se poate nega existența unei legături între vechiul serviciu secret rus Ohrana și actualul K.G.B., cu toate transformările sale sub aspectul denumirii.

Evenimentele legate de frămîntările sociale din Rusia țaristă ce au culminat cu revoluția din Octombrie 1917, sînt o consecință directă a regimului de asuprire impus și cu ajutorul Ohranei. Metodele poliției secrete țariste s-au transmis prin tradiție, vocație și moștenire la unealta noului regim, care se vroia și autointitulat socialist.

Educarea noilor cadre s-a făcut pe bazele fostei instituții și de specialiștii ce o serviseră. Conținutul era deci același, perfecționat în funcție de progresele înregistrate în domeniu, după împrejurări. Aceasta a fost filiația K.G.B.-ului pe care majoritatea autorilor o trec cu vederea, dar care se arată surprinși în ceea ce privește virulența serviciilor secrete sovietice. Adăugați doctrina comunistă, de tip oriental și nu ne mai va surprinde nimic.

Stadiul de dezvoltare al vechii Rusii era cu mult sub al celorlalte țări europene, în ciuda dimensiunilor enorme și a bogățiilor de care dispunea solul acestui imperiu ce se întindea pe două continente.

Încă din cele mai vechi timpuri, secretul militar și de stat constituia un secret al statului însăși. Statul confundîndu-se cu monarhul, ne este ușor să înțelegem că de fapt serviciul secret îl

va sluji pe acesta din urmă. Poporul se temea de orice privire străină. Străinul nu era admis înăuntrul țării. „Voi sînteți iscoade; ați venit să cercetați goliciunea acestui pămînt" — această formulă biblică a devenit formula obișnuită a lumii antice. Vechea Rusie suspecta, bănuia ca spion pe orice străin care venea în țară. Pe de altă parte, oricine călătorea în străinătate devenea spion, agent secret.

Adăugați la aceste percepte imensitatea teritoriului și caracterisitcile popoarelor asiatice topite în creuzetul Kremlinului și veți avea imaginea Ohranei, din care a provenit K.G.B.-ul.

Înființarea poliției secrete

După lovitura din 25 octombrie/7 noiembrie 1917 Lenin a emis trei decrete care stau la baza statului sovietic. Printre acestea se află și înființarea poliției politice, cunoscută în zilele noastre sub numele de K.G.B. Acest serviciu a avut o evoluție sinuasă la conducerea sa aflîndu-se din 1917 și pînă în prezent, o serie de personaje malefice.

La 4 decembrie 1917, Comitetul militar revoluționar (Gornerkom) a dispus înființarea *„Comisiei de luptă împotriva contrarevoluției și sabotajuluiu"* în fruntea căreia a fost numit Felix Dzerjinski: Lenin personal îi indică acestuia să ia măsurile cele mai dure pe care le consideră de cuviință, pentru a pune capăt grevei generale a funcționarilor statului care amenință să compromită revoluția bolșevică. Ca urmare, la 20 decembrie, Dzerjinski dispune constituirea „Comisiei panruse extraordinară de luptă împotriva contrarevoluției și sabotajului (Ceka — Vserossiskaia Cerezvyciainaia Komissia pe Borbe s kontrarevoliutsiei i sabotazhem).

Este ușor de constatat — și nu trebue să fii specialist — că acest organism, a fost conceput încă de la început ca un instrument folosit de guvernanți — vîrfurile partiduliu bolșevic — împotriva adversarilr lor și a ideilor acetora. Acest caracter de poliție politică și l-a păstrat de-a lungul anilor, extinzîndu-l și amplificîndu-l.

Felix Dzerjinski

Felix Dzerjinski — poreclit Felix de fier — a fost numit de Lenin ca şef al acestui organism. Polonez de orgine, provenea dintr-o familie înstărită, a încercat în adolescenţă să se facă preot — să ne amintim că nu a fost singurul şi că Stalin, Lunacerski, Cicerin şi mulţi alţii dintre liderii bolşevici au avut preocupări asemănătoare, lucru de care trebuie să se ţină seama atunci cînd li se analizează profilul psiho-patologic — după care a renunţat, iar la vîrsta de 18 ani a devenit militant socialist. Arestat pentru prima dată în 1897 îşi va petrece o bună parte din viaţă — pînă în 1917 — în închisori şi apoi în exil în Siberia. Aici vine în contact cu alţi revoluţionari bolşevici şi îşi consolidează concepţia în privinţa puterii politice. Reuşeşte să evadeze de trei ori, fiind tot de atîtea ori readus de Ohrana ţaristă.

Cei care l-au cunoscut îndeaproape, spun că era fanatic: îşi amenajase un pat de fier în birou, unde dormea noaptea şi nu se ocupa decît de Ceka şi de revoluţie. Manifesta un dispreţ profund faţă de oameni şi de viaţă. Trimitea la moarte fără să clipească sau să aibă remuşcări, dacă cel anchetat nu era partizan al revoluţiei sau dacă i se părea că acţiunile cuiva dăunează cauzei revoluţiei.

Imediat după Lenin şi Stalin, Dzerjinski a fost iniţiatorul şi mai ales organizatorul terorii roşii ce a cuprins întreaga Rusie, înecînd-o în sînge. Milioane de oameni au căzut victime represaliilor organizate de Ceka în rîndurile populaţiei. Pentru a ne face o idee, trebuie să spunem că Ceka dispunea de o putere absolută şi oricine putea fi ucis fără nici un fel de judecată, la simpla acuzaţie a unui cekist că era „duşman al revoluţiei". Lenin nota în această perioadă: „Legea nu trebuie să abolească teroarea!"

Teroarea era amplificată prin infiltrarea de agenţi provocatori în rîndul maselor, care erau apoi primii ce treceau la denunţarea noilor căzuţi în plasa lor. Drept motivaţie a procedeului de exterminare a adversarilor, reali sau închipuiţi, a fost adoptată teoria „luptei de clasă". Teroarea şi provăcările au stat la baza dictaturii şi puterii absolute a lui Stalin, model care a servit după aceea, în diverse variante şi în ţările satelite — Coreea de Nord, Cuba şi Europa de Est.

După unele informații, numai în scurtul interval dintre anii 1917 și 1921, agenții Cekăi ar fi executat, mai ales prin împușcare după procedeul devenit clasic de tragerea unui glonț în ceafa victimei — circa un sfert de milion de persoane.

La 23 februarie 1922, Ceka își schimbă organizarea și denumirea, devenind G.P.U. („Gossoudarstvenoie politiceskoie oupravlenie", adică Direcția politică de Stat) și va depinde de Ministerul de Interne, numit și el Comisariatul Afacerilor Interne (NKVD). Conducătorul rămîne tot Djerzinski.

De fapt, la drept vorbind G.P.U. nu este altceva decît realizarea ideii pe care a avansat-o Djerzinski lui Lenin și Biroului politic fiind admisă: a face să dispară Ceka, instituție compromisă, fără a i se schimba fondul, ci doar denumirea și totodată cu acest prilej să i se lărgească atribuțiunile și prerogativele printr-un statut legal.

A existat atunci un moment de cumpănă, urmare a unor împrejurări politice deosebite. Astel, factorii de decizie nu prevedeau desființarea Cekăi și înființarea G.P.U.-ului, ci coexistarea ambelor instituții. Djerzinski intuind că ar putea să-și piardă din puterea sa care ajunsese discreționară, a acționat cu abilitate făcînd să dispară Ceka, rămînînd în fruntea noului organism G.P.U.

Drept urmare, la 15 noiembrie 1923, Comitetul Executiv al U.R.S.S. publică legea și regulamentul administrației politice etatiste unificate, prescurtat din cuvintele rusești U.G.P.U sau mai pe scurt. G.P.U.

Conform paragrafului 61 din Constituția U.R.S.S. și în vederea unificării în sînul Cosiliului Comisarilor Poporului și a măsurilor de apărare revoluționară a Republicii față de vreo contrarevoluție s-a întemeiat prin respectiva lege administrația politică etatistă unificată.

După cum am menționat, conducerea a rămas tot lui Djerzinski, iar localul același în piața Lublianka cu foștii salariați. S-au efectuat doar unele renovări și modernizări ale biroului, transformîndu-se închisorile și celulele din subsolul clădirii. Totodată s-au înmulțit secțiile și birourile, triindu-se arhivele și făcîndu-se ordine în clasarea dosarelor.

Începe etapa în care nici un serviciu secret din lume nu se va putea măsura cu G.P.U.-ul în ceea ce privește dimensiunile și capacitatea de a acționa subversiv.

În cadrul noii organizări, principala secție din G.P.U., este I.N.O., „secția străină". Se spune că aceasta era mai bine informată despre o țară oarecare din Europa, decît propriul guvern

al acesteia. I.N.O. își avea agenții răspîndiți pe întreg globul, gata să execute în secret și fără șovăire ordinele primite de la Lublianka. Pentru a ne face o imagine, trebuie să spunem că G.P.U. dispunea de fonduri imense și avea libertatea de a acționa după cum găsea de cuviință. Agenții săi erau strecurați în toate păturile sociale, și în afară de aceasta la fiecare ambasadă, sau legație se afla un birou cu un agent secret, independent de ambasadă, destinat a rămîne pe loc și a-și cotinua activitatea chiar în cazul în care datorită împrejurărilor, întreg personalul ambasadei ar fi fost pus în situația să părăsească țara.

Agenții externi aparținînd acestei secții erau ajutați în activitatea lor pe care o duceau în diverse țări, de două organizații puternice: Internaționala Comunistă (Komintern) și „Biroul 4" din Marele Stat-Major General (Rosvedupr). Puțini au știut că fostul Komintern dispunea de o secție ținută în cel mai mare secret și care se ocupa cu pașapoartele și vizele necesare agenților G.P.U.-ului.

Pentru a nu crea nici o clipă senzația de siguranță și a întreține atmosfera de suspiciune și denunț reciproc, caracteristică comunismului, exista în paralel „Markomindel"-ul sau „Comisariatul Afacerilor Străine", cu atribuții similare I.N.O-ului, ambele informînd Biroul Politic al partidului comunist.

În 1923 G.P.U. devine O.G.P.U. („Direcția politică unificată de stat îndreptată împotriva contrarevoluționarilor, spionilor și teroriștilor"). Ce înțelegeau bolșevicii prin dușmanii revoluției, ne putem da ușor seama prin spusele lui Lenin care scria la-vremea respectivă: „majoritatea populației o constituie dușmanul bolșevismului și revoluției".

În 1929 urmare a vieții dezordonate și mai ales a privațiilor din perioada de detenție și exilare în Siberia, Djerzinski moare în urma unui atac de cord.

Îl urmează la conducerea O.G.P.U., Viaceslav Menjinski, care îi fusese prim adjunct lui Djerzinski. Tot polonez de origine, fapt care probabil contribuise să-i fie colaborator apropiat și de încredere lui Djerzinski, Menjinski în afară de faptul că vorbea mai multe limbi, era o figură ștearsă și suferindă. În 1934 moare la rîndul său tot în urma unui atac de cord, — se spune în condiții misterioase. — De mai mulți ani nu mai conducea efectiv O.G.P.U.L.-ul și trăia retras într-o vilă din apropierea Moscovei.

Referitor la conducătorii serviciilor secrete pe care îi vom prezenta în succesiune cronologică, ținem să menționăm că în istoria U.R.S.S. regula de aur urmată cu strășnicie de omnipo-

tenții imperiului roșu era acesta: fiecare schimbare a secretarului general al P.C.U.S. antrena și o „remaniere" a serviciilor secrete. Remaniere care în cadrul K.G.B. reprezenta de fapt o „epurare" de sus și pînă jos, epurare *sîngeroasă*, generală, dar întodeauna tăcută.

La dispoziția lui Menjinski s-au organizat primele procese în care se căutau vinovații pentru eșecurile regimului bolșevic, care începuseră să fie tot mai evidente.

Primul proces (1933) a fost împotriva grupului „contrarevoluționar" de la minele de cărbuni din orașul Sahti din regiunea Donbas. Acesta s-a soldat cu 11 condamnări la moarte — execuția avînd loc la scurt timp — precum și numeroase condamnări la închisoare pe termene lungi.

Procesul s-a urmărit a fi un mijloc propagandistic destinat a înfricoșa populația, a înfrînge cea mai mică rezistență și a oferi vinovați pentru proasta politică economică aventuristă a regimului.

A fost privită ulterior ca un precedent al marilor procese intentate pe tot cuprinsul U.R.S.S. din anii '30.

Este perioada în care se consolidează rețeaua de închisori și lagăre ce vor efectua sinistrul Gulag al popoarelor U.R.S.S.

Sabia Revoluției mondiale

„G.P.U. nu va trebui să fie desființat mai înainte ca ultimul capitalist să fi dispărut de pe suprafața pămîntului" a declarat delegatul unei uzine constructoare de mașini de la periferia Moscovei.

Șapte mii de participanți l-au apludat cu mult elan: Stalin, Kalinin, Buharin care erau prezenți, i-au scris „tovarășului" exprimîndu-și astfel satisfacția lor. Imediat V.R. Menjinski, șeful G.P.U.-ului, s-a îndreptat spre podium. A urmat un discurs scurt. Doar nouă cuvinte:

— Prima virtute a unui cekist, a spus acesta, este să știe să-și țină gura!

După aceea s-a întors la locul său, în timp ce Kalinin, șeful Statului, a început să citească cu emfază scrisoarea de mulțumire pe care în numele proletariatului, regimul comunist o adresa cekiștilor.

Era 7 noiembrie 1927, zi în care la Mosova se serba cea de a zecea aniversare a înființării ceka, devenită prin decretul din 23

februarie 1922, G.P.U. Cotidianul Izvestia anunţase acest jubileu sub titlul „O zi de sărbătoare pentru ţară". Despre Ceka prescurtarea a două cuvinte ruseşti „Ceresvitcinaia komisia", Lenin a afirmat în dimineaţa zilei apariţiei decretului prin care se puneau bazele instituţiei, următoarele: *Calea terorii revoluţionare, brutale şi fără menajamente, este singura posibilă pentru a obţine victoria. Această instituţie va constitui avant-garda şi sabia Revoluţiei Mondiale".*

În ziua sărbătoririi anunţată de Izvestia, U.R.S.S. avea deja la activ peste 3 milioane de execuţii sumare şi peste un milion de cetăţeni internaţi în 65 lagăre de muncă forţată. Gulagul sovietic sporea de la o zi la alta. Valul terorii continua sub Menjinski, după ce izbucnise la indicaţia lui Felix E. Djerzinski.

Potrivit părerilor exprimate de unii kremlinologi numai în 1937—1938 planul de nimicire s-a concretizat în arestarea a peste şapte milioane de cetăţeni ai Uniunii Sovietice, dintre care aproximativ două milioane au murit în lagăre şi închisori sau au fost executaţi. O altă operaţiune s-a înfăptuit cu concursul direct al K.G.B.-ului. Sub conducerea lui Beria, K.G.B.-ul a devenit un instrument special prin care U.R.S.S. este condus, iar politica externă sovietică este înfăptuită. Internaţionala a III-a creată de Lenin în 1919 şi apoi pînă la sfîrşitul ei în 1943, a constituit o imensă sursă de cadre (peste 100.000) din care s-au recrutat agenţii U.R.S.S, unii dintre ei devenind aşi ai spionajului în S.U.A., sau Anglia. În România, o serie de lideri comunişti români au fost recrutaţi ori s-au pus la dispoziţia K.G.B.-ul avînd în frunte pe Emil Bodnăraş, Ana Pauker, Vasile Luca, Gh. Gheorghiu Dej şi Nicolae Ceauşescu, ca să nu mai menţionăm pe unii dintre aceia care făcînd-şi studiile în U.R.S.S., erau recrutaţi în diferite moduri, iar la reîntoarcerea în ţară începeau să lucreze pentru acest serviciu.

Poporul rus are un proverb: „Cînd tai pădurea, sar surcele".

Lui Lenin i-a plăcut nespus acest proverb, şi-l folosea ori de cîte ori se referea la Ceka. Surcelele vor zbura în aer încă multă vreme, murdărind cu sîngele trotkiştilor, oportuniştilor şi deviaţioniştilor de dreapta, zidurile oraşelor şi gardurile de sîrmă ghimpată a lagărelor şi închisorilor.

Denumită Ceka, apoi G.P.U., pentru scurtă vreme ramura externă a N.K.V.D.-ului, (Ministerul de Interne, devenit M.V.D.) avînd iniţialele N.K.G.B., în prezent K.G.B., sau „Comitetul de Stat pentru Securitate", „Narodnîi Komissariat Gosudarstvennoi Bezopasnostîi" „Comisariatul Poporului pentru securittea statului", instituţie fondată în 1917, imediat după re-

voluţia din Octombrie, a apărut totdeauna avînd un caracter esenţial politic, (poliţie politică), chiar după ce misiunea sa de a asigura siguranţa şi represiunea pe plan intern a fost lărgită cu cea de spionaj şi contra-spionaj pe plan extern. Este suficient, pentru a se convinge cineva, să-şi amintească de declaraţiile conducătorilor Statului Sovietic.

La 7 noiembrie 1930, în Pravda, a apărut un articol scris de Stalin, în care se preciza: „G.P.U. îi pedepseşte pe spioni, pe conspiratori, pe terorişti... El este un consiliu de război, veşnic gata de acţiune... Mărturisesc că sînt incapabil să-i înţeleg pe tovarăşii din alte ţări care vin la noi arborînd un aer dezaprobator pentru a ne spune: „Oare G.P.U. nu a făcut suficiente execuţii? Nu e timpul să fie desfiinţat?" De unde oare s-au putut contamina aceşti tovarăşi de a avea milă pentru duşmanii proletariatului?" se întreba tătucul Stalin.

Nichita Hruşciov, în raportul secret din februarie 1956, saluta la rîndul său, mergînd neclintit pe drumul înaintaşilor săi, „pe valoroşii cekişti" care „fără să clintească" lichidaseră pe adevăraţii „duşmani de clasă", adică pe aceaia care îndrăzniseră să conteste regimul, metodele acestuia şi care nu erau membri de Partid.

„Sabie şi avant-gardă" a revoluţiei mondiale, K.G.B.-ul îşi sărbătorea cu regularitate şi în mod public pe „eroii săi", morţi sau încă în viaţă, începînd cu pseudo-rusul Richard Sorge şi sfîrşind cu colonelul sovietic Abel. Ucigaşii şi sabotorii ce acţionează în timpul celui de-al doilea război mondial în spatele frontului sau care, în timp de pace îndeplineau diverese misiuni în ţările occidentale.

Teroarea roşie

Deşi la început Ceka nu dispunea de o organizare şi un program de activitate bine stabilite, în mare cuprindea două părţi:

a) Un organ de conducere suprem, Colegiul Cekăi, denumit şi Comisia extraordinară pan-rusă, avîndu-l ca director general precum se ştie pe Felix Djerzinski, investit cu puteri discreţionare;

b) Un număr oarecare de secţii, dintre care secţia a 2-a numită *„Secţia specială„*, Osobiy Otdel (prescurtată O.O.), avea ca însărcinare spionajul politic. Subvenţionată cu mari sume de bani, secţia O.O. aducea Cekăi mari servicii. Învăluită în cel mai strict secret, activitatea ei consta în spionarea întregii popu-

laţii a Uniunii Sovietice, inclusiv a comisarilor poporului. Ceka a luat o asemena dezvoltare, încît după unii autorii se spune că revenea un agent la 12 locuitori.

Direcţiunea Cekăi pentru „Comuna de Nord", în care se cuprindea Petersburgul şi regiunea înconjurătoare, a fost încredinţată lui Moses Uriţki, un personaj ce se folosea de diverse nume: Kusmanici, Solomon, Boris, Boreski şi Satski.

Moses Solomonovici Uriţki, în vîrstă de numai 25 de ani, era originar dintr-un sat de lîngă Kiev şi activa în cadrul partidului social-democrat. Fără nici o ocupaţie decît cea de revoluţionar, cunoscuse ca şi alţi tovarăşi ai săi închisoarea, deportarea şi emigrarea. Urmărit de Ohrana, sfîrşeşte prin a deveni un colaborator al acesteia. În ciuda faptului că era un spirit mediocru, ajunge secretarul lui Plehanov, iar în 1912 a fost ales ca reprezentant al grupării lui Trotzki în „Comitetul de organizare al revoluţionarilor ruşi", fiind ajutat din umbră de poliţia secretă, „Ohrana".

Cu sprijinul cîtorva detaşamente de marinari în octombrie 1917, Uriţki împrăştie Adunarea legislţivă. Pentru isprava sa, de care se prelevează, făcînd mult caz este primit în rîndurile Cekăi. După o ascensiune rapidă, devine şeful a acesteia la Petersburg, în care calitate îşi recrutează subalterni gata în fiecare moment să-i execute orice ordin.

Intuind sau mai degrabă ascultînd orbeşte de indicaţiile lui Lenin şi Djerzinski, introduce în practică teroarea pe scară largă. Semnează mandate de arestare în masă şi trece la execuţii tot mai numeroase. Solicită guvernului să voteze „teroarea masivă" motivînd că aceasta ar constitui singurul mijloc, prin suprimări în masă, de a garanta siguranţa statului comunist.

Întîmplarea face ca printre primele victime ale execuţiei colective organizate de Uriţki, chiar în ziua cînd guvernul sovietic a votat „terorea masivă", să se afle şi un tînăr ofiţer evreu — Perlzweig — de la Academia militară Mihailov.

Un bun priten al acestuia, Leonida Kaunegiesser, şi el evreu, se hotărăşte să-şi răzbune prietenul; în ziua de 30 august 1918 îl împuşcă pe Uriţki în momentul cînd acesta voia să urce în liftul de la palatul Ministerului de Externe.

Coincidenţa face ca, în seara aceleiaşi zile, la Moscova, studenta Dora Kaplan încearcă să-l asasineze pe Lenin, care scapă cu viaţă, ca prin minune numai cu o uşoară rană la braţ. Djerzinski ca urmare a celor întîmplate se hotăreşte să treacă la represalii şi dă imediat ordin la toate secţiunile Cekăi din ţară să perceapă un „impozit de sînge". Ordinul se execută întocmai şi

o mare parte din deținuții politici sînt împușcați. Pe biroul lui Djerzinski s-au adunat un maldăr de telegrame prin care se raporta: „În comuna... au fost împușcați... popi.. ofițeri... negustori și... intelectuali".

Inițial, după cum am văzut, Ceka nu dispunea decît de două compartimente, unul condus de Gukalo, însărcinat cu problemele de cancelarie și un altul condus de Okker, care avea ca obiectiv spionajul pe plan intern, întocmai ca fosta „Okhrana".

Dîndu-și seama de modul în care era privită Ceka de către popor, Lenin și Dzerjinski s-au gîndit să salveze aparențele. Lenin a inventat pentru Ceka pomposul atribut de „avangardă a revoluției" sau „Sabia revoluției mondiale", agenții acesteia îndeplinind „o misiune revoluționară". Imediat Dzerjinski s-a autointitulat „agent roșu și proletar".

Avînd o acoperire asigurată, cekiștii își încep activitatea funestă: percheziții, arestări, judecăți sumare, internări în lagăre de muncă forțată, dar la drept vorbind de cele mai multe ori totul se rezumă la simple execuții în masă.

Ceka îi conferă partidului puterea și drept recompensă Djerzinski încă din decembrie 1917 are la dispoziție batalioane de luptă, gata să intervină la ordinele biroului Politic al partidului. Ceka dispunea de mare autonomie, supraveghindu-i chiar și pe comisarii poporului. La începutul anului 1918, devine o putere de temut, iar conducătorul acesteia, Djerzinski, un fel de stăpîn neoficial al Rusiei. Dar o organizație pe drept cuvînt atotputernică, avea nevoie de o logistică pe măsură; ca atare la 12 martie în același an, Ceka se instalează în cartierul Lubianka din Moscova, unde dispune construirea unui complex de clădiri dotat cu subsoluri speciale pentru anchetarea și deținerea celor arestați. Recrutarea cadrelor necesare se făcea pe baza unei selecționări după anumite criterii politice, în care atașamentul față de cauza revoluției și originea socială, inclusiv ocupația rudelor, jucau rolul principal. De regulă se impunea în primul rînd apartenența la unul dintre cele două partide: partidul bolșevic și partidul socialist revoluționar.

Datorită unor împrejurări, socialiștii revoluționari, nu au mai vrut să fie conduși de bolșevici și s-au răsculat. Profitînd de ocazia ivită, convocarea Congresului al V-lea, la 6 iunie 1918 îl arestează pe Djerzinski și pe toți comuniștii din Cekă, hotărîți fiind să dețină singuri puterea.

Aflat sub detenție, Djerzinski reușește să stabilească legătura cu batalioanele de asalt letone ale Cekăi, care îi rămăseseră, credincioase și le aruncă în luptă contra insurgenților. Încercuri-

rea este destrămată, socialiștii revoluționari prinși și executați pînă la unul, fără milă. Prilejul este folosit, are loc răfuiala și cu celelalte partide politice din Rusia, care au o soartă similară. Ceka, împreună cu mentorul ei, Partidul comunist bolșevic, rămîn stăpînii absoluți ai Rusiei. *Este momentul, cînd din punct de vedere istoric, în perioada anilor 1918—1920, începe cea mai formidabilă teroare din istoria omenirii, teroarea roșie. Ea se caracterizează prin faptul că după ce bolșevismul a devenit stăpîn în interiorul granițelor Uniunii Sovietice, grație acelorași servicii secrete, Ceka, începe a-și manifesta activitatea și în afară, exportînd revoluția pe suprafața întregului pămînt. Odată cu aceasta și metodele sale.*

Trebuie să reținem că ideologia comunistă de tip sovietic, nu poate fi separată de metodele folosite pentru a fi transpusă în practică și care aparține brațului înarmat al revoluției, Ceka. Indiferent de evoluția lucrurilor și schimbarea denumirilor în decursul anilor și pînă astăzi, obiectivele și metodele au rămas aceleași. Oricum ar încerca să se autodenumească, comunismul rămîne același. Ceka la rîndul ei, însumează organizarea și tehnica europeană cu fanatismul asiatic. Sinteza acestor elemente atît de opuse a dat naștere monstruoasei teorii roșii.

Fenomenul comunismului de tip bolșevic (adică cu amprentă asiatică) nu poate fi despărțit de instrumentul său Ceka și mai ales de metoda folosită: *teroarea.*

Anul 1919 a constituit pentru Ceka și agenții acesteia debutul unei terori de masă, cum nu a mai fost cunoscută vreodată.

Arestările, schingiuirile și execuțiile s-au efectuat cu ajutorul unor unelte pe măsură, torționari și călăi, al căror nume au rămas înscrise pentru totdeuna în galeria marilor criminali.

După unele surse, numai în perioada scursă de la revoluția din octombrie 1917 și pînă în 1923, la sfîrșitul războiului civil, teroarea roșie a însumat la activul său circa 1 761 065 victime, după cum urmează: 25 prelați, 1 215 preoți, 6 575 învățători și profesori, 800 medici, 54 850 ofițeri, 260 000 soldați, 10 500 agenți de poliție, 48 000 jandarmi, 19 850 funcționari, 344 250 intelectuali, 815 000 țărani și 192 000 muncitori. Bilanțul este sinistru și înspăimîntător, el constituind doar o mică parte din totalul genocidului săvîrșit pînă în zilele noastre și la care ne vom referi pe parcursul capitolului.

Pentru a ne face o imagine despre uneltele de care se servea Ceka, ne vom referi la doi călăi vestiți prin cruzimea lor, Pankratov și Maga.

Pankratov, era un țăran incult și grosolan, crud și șiret, co-

pie fidelă a lui Răsputin; călugărul desfrînat. Succesor al călăului Jemelianov, s-a făcut repede cunoscut prin cruzimea și cinismul său fără margini, trimițînd la moarte fără să clipească și ucigînd cu propriile sale mîini un număr incredibil de victime.

Maga, alt călău în slujba Cekăi, devenise celebru datorită îndemînării ce o căpătase de a ucide. Se afirmă că ar fi omorît cu propriile sale mîini unsprezece mii de oameni, bărbați tineri și femei. A sfîrșit prin a cădea și el. Într-una din zilele sale de „lucru" după ce executase vreo douăzeci de condamnați care suferiseră o judecată sumară, a avut un acces subit de nebunie și fiind cuprins de furie s-a năpustit asupra comandantului închisorii și a colegilor săi ce asistau la execuții, strigînd: „La zid și voi, ticăloșilor, dezbrăcați-vă: Urmarea este lesne de imaginat: „ticăloșii" și-au descărcat naganele în el, liniștindu-l pentru totdeauna. Cu asemenea executanți Ceka a instaurat teroarea roșie.

În cadrul secției Osoby Otdel activa un cekist, pe nume Iacob Blumkin. Cu idei revoluționare de factură anarhistă, Blumkin erijîndu-se în exponent al partidului socialist-revoluționar — care nu admitea pacea de la Brest Litovsk, ce era privită drept o frînă în calea răspîndirii revoluției —, l-a asasinat pe ambasadorul german la Moscova. Criminalul nu a fost arestat și nici judecat, fiind lăsat liber să se refugieze în Orient, unde a peregrinat prin Turcia, Siria, Palestina și Egipt, sub numele fals de Sultan Sade. În aceste țări a căutat să-și găsească noi adepți și să activeze mișcarea revoluționară, creînd tulburări.

Întors la Moscova, împreună cu amanta sa, Lisa Gorskaia, trăiește pe picior mare de pe urma onorurilor și subvențiilor acordate de Ceka. Invidia tovarășilor săi nu întîrzie să-și facă efectul și în urma intrigilor țesute, este acuzat că ar fi fost agent al lui Trotki, fiind trădat de propria lui amantă, aflată și ea în slujba Cekăi. Este judecat și executat.

Am dat numai un exemplu de moravurile și oamenii acelor vremuri.

Așa cum arăta și Essad Bey în a sa „Histoire du GPU" caracterul specific al revoluției sovietice rezultă din contopirea a două elemente total diferite: primul — substratul sufletesc al poporului, esențialmente asiatic — al doilea — marxism — leninismul, erijat în sistem de guvernămînt, element exclusiv european.

Contopirea acestor două curente, diametral opuse, a făcut posibilă apariția bolșevismului, datorită unui punct comun, care le animă. Este vorba de doctrina luptei de clasă, care nu cu-

noaşte nici margini şi nici frontiere.

Înţelegem acum de ce comunismul bolşevic urmărea revărsarea sa peste graniţele Rusiei, proclamînd revoluţia mondială prin violenţă, aşa cum a afirmat-o limpede şi răspicat însuşi Lenin, „Ceka este avangarda acestei revoluţii."

Dar pentru a aduce la îndeplinire sarcina de extindere a bolşevismului, atît în Rusia dar şi pe întreg pămîntul — cum decretase Lenin şi doctrina imaginată de el şi acoliţii săi — Ceka prin organizarea de atunci nu mai corespundea timpului şi nu mai putea face faţă noilor tendinţe şi imperative ce i se puneau cu acuitate. Ea se va transforma radical într-o instituţie relativ nouă, căreia îi cedaseră locul şi cadrele, devenind G.P.U.

Dacă facem o analiză atentă a conspiraţiei mondiale comuniste, constatăm că ea a debutat în 1903 sub formă de bolşevism local, cu lideri ruşi de formaţie europeană în anumite cercuri*, iar G.P.U. reprezenta la acea dată ultimul stadiu la care a ajuns Ceka.

GPU va păstra şi perfecţiona metodele vechi Ceka, aplicîndu-le unei societăţi ce evolua.

În G.P.U. secţia politică internă nu reprezintă decît o parte din cîmpul activităţii sale, faţă de trecut. În schimb, secţia politică externă devine centrul de greutate al serviciului secret. În ea sînt concentrate majoritatea mijloacelor şi instrumentelor de atac, acestea aparţinînd bolşevismului, în vederea realizării revoluţiei mondiale. De la GPU — şi respectiv Biroul politic al partidului comunist bolşevic — pornesc firele vastei reţele conspiratoare ce acoperă toate continentele prin partidele comuniste şi socialiste locale, prin mişcările revoluţionare şi de subminare ale ordinii de drept.

Henri Grigorievici Iagoda

Fost şi el adjunct al lui Djerzinski, îi va urma lui Menjinski în 1934. Evreu de origine, a fost descris cu un individ scund şi gras, ambiţios şi incult.

A servit cu trup şi suflet lui Stalin, fapt care totuşi nu l-a împiedicat pe acesta să-l sacrifice. La ordinele lui va organiza atentatul împotriva rivalului lui Stalin, Kirov, care primise mai multe voturi la Congresul PCUS stîrnind gelozia şi teama tiranului.

* Istoria rămîne să stabilească cu precizie acest aspect.

Aşa după cum se va întîmpla de multe ori după aceea, asasinarea lui Kirov a fost prezentată drept opera contrarevoluţionarilor, prilej pentru dezlănţuirea unor represalii, cărora în anii 1935—38 îi vor cădea victime Zinoviev şi Kamenev. Foşti vechi complici ai lui Lenin, acum erau trataţi conform afirmaţiilor procurorului general al URSS Vîşinski, drept: „degeneraţi, spioni, trădători şi vînduţi capitalismului". Iagoda a căzut (1937) pentru că nu a reuşit să „descopere" un complot în care erau implicaţi: Buharin, Tomski şi Rîcov precum şi alţi membrii ai vechii gărzi bolşevice de care Stalin vroia să scape cu orice preţ.

Iagoda va fi acuzat de urmaşul său că l-ar fi ucis pe Menjinski, care după cum am menţionat a murit de altfel în condiţii destul de misterioase.

N. Ejov

Ejov era un individ mic de statură cu o înfăţişare de copil, fiind primul din seria conducătorilor de origine rusă ai acestor servicii. La început s-a făcut remarcat prin crearea unei reţele de informatori şi control chiar în sînul aparatului bolşevic, aflîndu-se în subordinea lui Paskrebişev, secretarul cancelariei lui Stalin. Va fi în fruntea NKVD-ului pentru scurt timp (1937—1938), dar acesta nu l-a împiedicat ca numele să-i fie legat de cel mai spectaculos episod şi anume procesul intentat lui Buharin, Rîkov, Tomski, Rudek şi Platakov.

A fost o represiune fără precedent care a afectat toate structurile sociale, iar numărul victimelor s-a numărat cu miloanele, după unele surse, de aproximativ între 5—6 milioane numai între 1930—1938.

În decembrie 1938 Ejov a fost demis, iar cîteva săptămîni mai tîrziu va fi arestat fiind acuzat de tentativă de asasinare a lui Stalin. Va fi închis şi împuşcat în vara lui 1940. Sub Ejov au murit în lagăre şi închisori circa 3 milioane de oameni.

Lavrenti Pavlovici Beria

Dintre conducătorii KGB-ului — indiferent de ce denumire a avut acesta în decursul sîngeroasei sale istorii — Beria se bucură de sinistra reputaţie de a fi fost cel mai mare călău.

Arivist fără scrupule în ciuda faptului că era de profesie arhitect, aventurier prin fire — bănuit de colaborare cu Ohrana spre deosebire de Djerzinski, nu avea nici un fel de convingeri. Slugarnic cu Stalin, a început prin a-şi consolida cariera în Georgia, ţară de unde era originar şi Stalin. Cu acesta s-a întîlnit pentru prima oară în 1920, la Taltubo unde tiranul venise la odihnă. Beria înscenează un atentat împotriva lui Stalin, el fiind cel însărcinat cu paza acestuia pe timpul şederii în staţiune. Prilejul este nimerit pentru a se face remarcat de Stalin, care îi va încredinţa la scurt timp conducerea NKVD-ului. (1939—1953). Sub Beria, represiunea începută de predecesorii săi, ia amploare, depăşind după 1945 graniţele ţării. Cad victime din toate straturile sociale, în special intelectualii şi evreii. Stalin conştient de ura poporului împotriva sa şi a regimului, face ca aceasta să se îndrepte spre Beria.

Cînd Stalin moare la 5 martie 1953, poziţia lui Beria tinde să se clatine. Prilejul detronării sale îl va constitui revolta muncitorilor din Berlin (17 iunie 1953). Beria conduce personal represaliile la faţa locului. Hrusciov ajuns în fruntea puterii, după ce-l înlăturase pe Malenkov, pune la cale un complot împreună cu Bulganin, Molotov şi Voroşilov, vizînd doborîrea lui Beria. Toţi erau conştienţi că Beria fiind stăpîn pe uriaşul aparat de represiune al NKVD-ului putea uşor prelua puterea. Complotiştii îl atrag de partea lor şi pe mareşalul Jukov, comandantul Forţelor Armate. Mai multe regimente de gardă ocupă poziţii cheie la Moscova, iar Beria este arestat în timpul unei şedinţe ce a avut loc la 29 iunie 1953 la Kremlin. Arestarea sa este făcută publică abia la 10 iulie. În presă sînt publicate o serie de acuzaţii, dintre care multe erau de-a dreptul aberante, fapt care de altfel nu constituie nici un impediment după cum nici mai tîrziu nu va constitui în simulacrele de procese intentate în ţările socialiste unor căpetenii comuniste căzute în dizgraţie.

Cum a fost judecat şi executat Beria

Într-un număr din revista „Soldat sovietique", colonelul E. Klimciuk, doctor în istorie, răspunde întrebării cum a fost judecat şi executat L. Beria, concluziile sale fiind fondate pe baza cercetării minuţioase a documentelor de arhivă şi a discuţiilor personale cu mareşalul Batiţki:

... Procesul lui Beria şi a adjuncţilor lui cei mai apropiaţi a început la 18 decembrie 1953 şi a durat cinci zile. El s-a defăşurat într-o clădire veche a Statului major al regiunii militare Moscova. Sentinţa a fost implacabilă: condamnarea la moarte şi executarea imediată.

Beria a primit sentinţa într-o stare de deprimare. Ochii lui sticloşi şi ieşiţi din orbite trădau sentimentul neînţelegerii absolute a ceea ce se întîmpla.

Cu paşi şovăielnici el a coborît la parter, unde urma să aibă loc execuţia. Un scut solid din scînturi fusese instalat lîngă pereţii buncărului pentru a opri gloanţele şi a preveni ricoşeul lor. Intrat în buncăr, Beria s-a oprit la locul indicat şi a privit cu teamă în jur. A lăsat să i se scoată vestonul de soldat pe care îl purtase în timpul procesului. Nu a realizat în ce situaţie se află decît cînd în buncăr au rămas cei ce urmau să-l execute. Cînd au început să-i lege mîinile la spate Beria a scăpat cu o agilitate nemaipomeită, a îngenunchiat şi a încercat să sărute cizmele mareşalului sovietic Konev, preşedintele Curţii şi ale altor persoane care se aflau în buncăr.

— Vă rog să executaţi arestatul, i-a spus procurorul general şefului „grupului social" general-colonel Moskalenko. Acesta s-a întors spre aghiotantul său, locotenent colonelul Iuferiov, căruia i-a spus încet şi simplu:

— Eşti cel mai tînăr dintre noi.

Trage...

Iufereov a făcut un pas hotărît înainte şi şi-a scos pistolul. Dar văzînd ochii lui Beria, holbaţi şi plini de frică, s-a îndepărtat plin de dezgust. Ofiţerul a fost deconcertat de această scenă sinistră şi jalnică. Atunci generalul locotenent Batiţki, unul din participanţii la arestarea lui Beria, s-a adresat lui Moskalenko, scoţîndu-şi pistolul:

— Permite-ţi mie să execut sentinţa.

El s-a străduit să vorbească liniştit, dar vocea îi trăda ura şi mînia. Chipurile tovarăşilor lui de arme se aflau în faţa ochilor lui ca şi cum erau vii. Cîţi dintre ei pieriseră din ordinul acestui călău! Printr-un miracol Batiţki a scăpat în 1941 să nu aibă soarta teribilă a camarazilor lui.

Primind permisiunea Batiţki a ochit şi a tras.

Toţi cei care se găseau în buncăr s-au adunat în jurul scutului din scînduri pentru a se asigura de moartea condamnatului. Mareşalul Konev l-a privit pe călăul ucis şi a rostit cu dispreţ:

— Blestemată fie ziua în care te-ai născut:

În locul lui Beria a fost numit unul din adjuncţii săi, **Serghei**

Kruglov (1953—1954) răsplătit pentru participarea la răsturnarea lui Beria.

Referitor la modul în care a fost executat Beria, există mai multe variante în afară de cea prezentată mai sus. Astfel, după unii autori, Beria ar fi fost executat chiar în anul morţii stăpînului său Stalin, sub acuzarea de a fi agent anglo-american, iar trupul său încastrat într-o bucată de beton la construcţii. După alţii, Beria ar fi fost pur şi simplu asasinat chiar de membrii Biroului Politic, în plină şedinţă, după ce anterior acesta fusese atras la Kremlin şi avusese imprudenţa să ameninţe pe fiecare membru al Polit-biroului cu „dosarul personal" aflat în arhiva sa de la KGB.

Vom prezenta în continuare, o altă relatare aparţinînd lui A. Antonov-Ovseenko privind sfîrşitul lui Beria.

26 iunie 1953. În acea zi, la ora 13,00, Nikita Hruşciov l-a sunat la telefon pe comandantul trupelor din regiunea Militară Moscova, prin firul special de la Kremlin.

— Ai oameni devotaţi? oameni în care să crezi ca în tine însuţi?

Moskalenko: — Se găsesc, Nikita Sergheevici.

Hruşciov: — Ia cu tine patru oameni. Şi să-şi facă rost şi de ţigări.

Moskalenko: — Ce ţigări?

Hruşciov: — Deci ai uitat ce erau astea pe front?

Generalul şi-a amintit. Hruşciov avea în vedere revolverele.

Hruşciov: — În curtea Marelui Stat Major vă aşteaptă Bulganin. Grăbeşte-te.

Moskalenko a chemat imediat un ofiţer, pe Viktor Ivanovici Iuferev, şi i-a comunicat misiunea dată de Hruşciov. El l-a întrebat pe locotenentul-colonel:

— Ce crezi? Pe Batiţki ne putem baza?

Iuferev îl cunoştea pe Pavel Fedorovici Batiţki, prim-locţiitor al comandamentului trupelor de apărare antiaeriană al Moscovei. Era un om de nădejde, făcuse frontul. A adăugat că se poate baza total şi pe Alekseï Ivanovici Baksov, şeful statului major.

— Pe cine să mai luăm de partea noastră? — a întrebat Moskalenko.

Iuferev l-a numit pe Ivan Grigorievici Zub, şeful direcţiei politice a trupelor. Regiunii militare Moscova. Moskalenko i-a convocat la el pe Batiţki şi Baskov. Zub era acasă, sătea la masă. Au hotărît să-l ia în drum. În maşină, Moskalenko a propus ca Zub să fie prevenit cu un telefon. Au oprit lîngă maga-

zinul „Dinamo". Iuferev, cu o mapă în mînă, a coborît din mașină. Din biroul directorului magazinului a sunat la apartamentul lui Zub. Mai tîrziu, cînd s-a terminat totul, Moskalenko a mărturisit că, atunci cînd Iuferev se afla în magazin, pe el l-a apucat frica: dacă se duce totul de rîpă și vor fi toți arestați?...

Colonelul Zub locuia pe strada Valovaia, lîngă gara Paveleţki. Aştepta deja la intrare. Au plecat toţi cinci, fără să-l punem la socoteală pe şofer. În ZIS-ul 110 negru încăpeau şase persoane. Maşina mai avea două scaune rabatabile.

În curtea Marelui Stat Major grupa lui Moskalenko a fost întîmpinată de mareşalul Bulganin. Lîngă el se afla locotenent-colonelul Feodor Timofeevici Bezruk, şeful gărzii ministrului apărării. S-au aşezat în atutomobilul ministrului, tot un ZIS—110: Bezruk lîngă şofer, Bulganin — pe locul mobil din stînga, Iuferev — în dreapta, restul — în spate. În total opt persoane.

— La Kremlin — a ordonat Bulganin.

În apropierea porţilor Borovitki, Bulganin le-a atras atenţia:

— Nu vă aplecaţi în afară.

Evident, n-avea nici un rost să privească pe fereastră, pentru că nu toţi aveau permise de intrare.

Au trecut cu bine de sentinele, s-au îndreptat spre intrarea specială guvernamentală şi au urcat la etajul doi. Iată şi cabinetul nr. 1, unde cîndva lucra Stalin. Acum acolo se instalase Prezidiul C.C. Bulganin a intrat în cabinet, ceilalţi au trecut din camera secretarului în cabinetul vecin, de vis-á-vis. Acolo se aflau vreo 15—20 de activişti C.C., cîţiva generali şi mareşalul Jukov. Erau destinşi, glumeau, spuneau anecdote... Jukov s-a apropiat de Moskalenko, a salutat şi a întrebat:

— Ştiţi pe cine urmaţi să arestaţi?

— Nu ştim, dar bănuim — a răspuns Moskalenko.

În acest moment a apărut Hruşciov. S-a apropiat de Moskalenko.

— Trebuie să ridicaţi pe unul dintre membrii Prezidiului. S-ar putea să fie înarmat...

Hruşciov şi-a oprit apoi privirea pe cei doi bărbaţi înalţi, robuşti: Batitki şi Iuferev.

— Dumneavoastră vă apropiaţi de el — o să vi se spună cînd anume — şi îl luaţi.

— Iuferev: — Putem să tragem?

Hruşciov: — Nu, e nevoie de el pentru ancheta penală. Nu folosiţi arma. Deocamdată toţi rămîn aici. Cînd auziţi soneria sunînd de două ori, lung, porniţi spre noi. Intraţi deci în cabi-

net, treceți de secretar, nu vă uitați nici în stînga, nici în dreapta.

Hrușciov a ieșit. Beria a venit la ședință printre ultimii, s-a așezat la locul lui și a întrebat:

— Ce ordine de zi avem?

— Un singur punct — a răspuns Hrușciov — despre Lavrenti Beria.

Și apoi adresîndu-se lui Malenkov, a adăugat:

— Raportează!

N-a trecut mai mult de un sfert de oră și s-a auzit soneria de două ori, prelung. Militarii au deschis ușa, le-a ieșit în întîmpinare secretarul. Cei cinci depășindu-l, au trecut în cabinetul de alături. În urma mareșalul Jukov.

Pe locul președintelui stătea Hrușciov, în dreapta lui Malenkov, lîngă el Bulganin, mai aproape de ușă, în diagonală cu Malenkov, Beria, vis-á-vis — Vorošilov.

Cei intrați au rămas în picioare în stînga, mai aproape de Bulganin, în spatele lui Beria. Malenkov termina de citit documentele: „... După cum vedeți, Beria s-a vădit a fi un dușman nu numai pe plan intern, ci și pe plan internațional. Se face propunerea să fie imediat arestat și pus la dispoziția acestor tovarăși".

Batițki a scos la vedere pistolul său automat, Iuferev — „TT"-ul.

Beria stătea jos, cu capul plecat și, nervos, scria ceva cu creionul pe o foaie de hîrtie. Mai tîrziu s-a văzut că mîzgălea unul și același cuvînt, „alarmă", pe care îl repetase în scris de 19 ori. În sfîrșit, Beria și-a ridicat privirea de pe foaie. Ofițerii erau lîngă el, Iuferev în stînga, Batițki în dreapta. Palmele lui Iuferev au trecut de sus în jos pipăind buzunarele arestatului.

— N-am armă, a spus Beria și a ridicat mîinile.

Batițki și Iuferev au propus ca Beria să treacă în camera de odihnă, care se afla în stînga cabinetului. Acolo l-au așezat pe divan, el rămînînd în picioare, în stînga lui. Moskalenko, Baksov, Zub s-au așezat pe scaune într-un colț, lîngă o măsuță rotundă, cu pistoalele în mîini. Comandantul și-a scos „Walther-ul".

Batițki: — Scoateți-i ochelarii.

Beria: — Și cum o să mai văd? Am vederea slabă...

Batițki: — N-ai ce vedea. Arată ce ai în buzunare.

Beria a scos batista și blocnotesul.

Beria: — Ia-ți arma.

Batițki: — Las-o, că prinde bine.

Moskalenko: — Ascultă, Batiţki, n-ai ce discuta cu el acum.

Beria s-a apucat să-şi netezească cu mîinile dunga pantalonilor şi să şteargă de pe ei firişoarele de praf. Purta un costum uzat gri, iar sub haină o cămaşă albă fără cravată.

După un timp, în cameră au intrat locţiitorul comandantului armatei de tancuri, generalul Andrei Lavrentievici Ghetman, şi comandantul artileriei sovietice, generalul Mitrofan Nedelin. Îi chemase în ajutor Moskalenko.

În camera de odihnă, militarii au rămas cu arestatul pînă noaptea tîrziu. Au fost ore de mare tensine, nimeni nu ştia cum se va termina totul...

Moskalenko a început să dea dispoziţii în calitate de comandant al Regiunii militare Moscova. Fostul comandant, generalul Artemiev, fusese destituit.

Membrii Prezidiului Ç.C. au mers în seara aceea la Balşoi. Au văzut opera „Decembriştii". Numai Varoşilov a rămas la Kremlin.

La indicaţia lui Hruşciov şi Bulganin, fiecare ofiţer din gardă avea, ataşat lîngă el, încă de dimineaţă, un ofiţer din armată. Securiştilor li se explicase că măsura făcea parte din planul de repetiţie a stării de asediu. Ei stăteau perechi la fiecare uşă şi la fiecare capăt de scară. Spre seară, securiştii dispăruseră pe undeva. Rămăseseră numai ofiţerii din armată. Stăteau în picioare în lungul tuturor coridoarelor. Beria a trecut prin formaţie, apoi a fost dus în maşina lui Bulganin. Arestatul a fost plasat pe locul din spate. Batiţki în stînga, Iuferev — în dreapta. Pentru orice eventualitate, Iuferev a băgat ţeava pistolului sub coasta lui Beria. Acesta a privit tot drumul pe fereastră, foarte curios unde îl duc.

Moskalenko stătea lîngă şofer, Baskov şi Zub — pe locurile rabatabile.

Maşina a gonit pe chei, spre bariera Abelmanovski, apoi a cotit la stînga. La cazărmile Aleşinskie, aştepta generalul Ivan Kolesnikov, numit recent şeful comenduirii oraşului. El l-a introdus pe Beria la arest, sub o pază întărită. Şef al gărzii a fost numit generalul Batiţki, ajutat de Ghetman, Zub, Iuferev, Nedelin, Baskov. Garda era asigurată de ofiţerii din trupele de apărare antiaeriană a Moscovei.

Beria a petrecut noaptea la arest. A doua zi, la ora 12,00 la cazarmă au sosit noul ministru al afacerilor interne, Kruglov, şi fostul locţiitor al lui Beria, generalul Serov. Observîndu-i pe înalţii vizitatori, Moskalenko i-a aruncat locotenet-colonelului Iuferev care îi însoţea: „Cum au ajuns aici ticăloşii ăştia?"

Generalul i-a întrebat pe noii sosiți:

— Ce căutați aici?

— Am venit pentru anchetă, a răspuns șeful comenduirii.

Moskalenko: — Ce anchetă acúm? Luați-l imediat de aici! (către șeful comenduirii).

— Scoateți de aici persoanele străine.

Serov: — Noi nu sîntem persoane străine.

Moskalenko: — Nu v-a împuternicit nimeni.

Serov: — Am fost trimiși aici pentru a începe ancheta.

Moskalenko: — Nu știm nimic despre asta. Nimeni nu v-a dat nici o împuternicire în acest sens.

Serov și Ruglov au plecat, iar Moskalenko cu locotenent-colonelul au pornit în grabă spre Malenkov. Generalul i-a raportat primului ministru despre incident.

La o ședință extraordinară a prezidiului C.C., s-a hotărît ca Beria să fie dus la statul major al Regiunii militare Moscova. Anchetarea cazului Beria și a acoliților săi a fost condusă de procurorul general Rudenko.

Statul major al regiunii militare Moscova se afla lîngă cheiul rîului Moscova. În seara zilei de 17 iunie, acolo, a sosit Bulganin. El s-a declarat nemulțumit de inspectarea încăperii. Noaptea fostul ministru, fostul membru al Biroului politic, a fost deplasat în alt loc. Ca și prima oară, este însoțit în automobil de Moskalenko cu patru ajutoare.

Beria a fost dus într-o cameră mică cu o suprafață sub 12 m pătrați. Un pat de campanie, un taburet, erau toată mobila. Acolo, în acest bunker, s-a desfășurat ancheta penală. Un cabinet special i-a fost rezervat procurorului general.

Moskalenko a rămas la statul major al regiunii în permanență. A înnoptat acolo, ca de altfel și Iuferev. Statul major era păzit de tancuri și trasportoare blindate.

Beria a trebuit să-și schimbe costumul cu o uniformă de soldat — tunică de bumbac și pantaloni. Hrana i se aducea arestatului — din garajul statului major al Regiunii militare Moscova — rație de soldat, în veselă soldățească: gamelă și lingură de aluminiu.

În primele zile Buganin suna în bunker în fiecare noapte, după ora 12,00.

— Ce mai e? E liniște? Cum se comportă arestatul?

Dacă generalul Moskalenko se culcase deja, Bulganin primea informațiile de la locotenent-colonelul Iuferev, care făcea permanent de serviciu într-unul dintre cabinetele subterane.

Paza fiind sigură, incidentele erau excluse. Dar dacă cineva

reuşea să îi dea lui Beria în celulă otravă, ar fi găsit acesta atîta curaj în el încît să se sinucidă? Colegului său berlinez Himmler, de pildă, nu-i tremurase mîna. Nu, în acest caz ar fi procedat ca un criminal tipic — ca un laş...

Beria a bătut în uşă şi a cerut hîrtie şi toc. I s-au dat o foaie de caiet şi un creion.

„Egor oare nu ştii că am fost ridicat de nişte impostori? Vreau să-ţi raportez împrejurările cînd o să mă chemi".

Lui Gheorghi Malenkov, Beria îi spunea Egor. Cu majusculele nu se încurca, semnele de punctuaţie le dispreţuia.

Au trecut două zile. Nici un răspuns de la Malenkov. Anchetatul i-a trimis şi a doua notiţă: „Egor de ce taci?".

Ambele însemnări — în creion, pe sferturi de hîrtie — au rămas la Hruşciov.

Beria s-a purtat provocator în timpul anchetei, nu a recunoscut decît crimele pe care procuratura a reuşit să le stabilească şi să le sprijine prin probe incotestabile.

Ancheta s-a prelungit o jumătate de an. Documentele, mărturiile, protocoalele, interogatoriile au alcătuit 19 volume. Alături de Beria s-au aflat alţi şase camarazi de-ai săi: Vladimir Dekanozov, Vsevolod Merkulov, Lev Vlodzimirski, Pavel Meşik, Serghei Golidze, Bogdan Kobulv — numi o părticică din armata de tăietori de capete a lui Beria.

În sfîrşit, lui Beria i s-a propus să ia cunoştinţă de rechizitoriu. Cînd Rudenko a trecut la lectura documentului voluminos, cam 100 pagini, Beria şi-a astupat urechile. Procurorul i-a cerut explicaţii.

Beria: — Am fost arestat de nişte impostori... Vreau să fiu audiat de membrii guvernului (Ne amintim că Nicolae Ceauşescu se comportase la fel, solicitînd că fie prezent parlamentul României).

Rudenko: — Aţi fost arestat conform hotărîrii guvernului şi asta o ştiţi bine. Vă vom obliga să ascultaţi rechizitoriul.

Beria a fost dus în celulă şi nu i s-a mai dat hrană. O singură zi a rezistat intransigentul comisar stalinist al poporului, apoi a cerut mîncare şi a audiat rechizitoriul.

Procesul a avut loc la primul etaj al clădirii statului major al regiuni. Preşedintele Biroului special de judecată al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. a fost mareşalul Konev, acuzator public — Rudenko. Procesul a durat şase zile — din 18 pînă în 23 decembrie. Din Gruzia a fost invitat preşedintele sovietului sindicatelor profesionale ale republicii, M.I. Kuceva. În timp ce lua cunoştinţă de materialele cazului, sub ochii acestuia a apă-

rut o listă respectabilă cu femei siluite de Beria.

— Pentru Dumnezeu, nu faceţi publice numele! a spus Kuceva. Trei sferturi din listă sînt soţiile membrilor guvernului nostru...

Doamne, ce-o să fie, ce-o să fie...

Beria a fost executat prin împuşcare în acelaşi bunker al statului major al Regiunii militare Moscova. I s-a scos tunica militară, lăsîndu-i-se cămaşa albă de corp şi i s-au legat mîinile la spate, cu o frînghie, prinsă într-un cîrlig bătut într-un panou de lemn.

Procurorul Rudenko a citit sentinţa.

Beria: — Permiteţi-mi să spun...

Rudenko: — Ai spus tot (către militari) — astupaţi-i gura cu prosopul.

Moskalenko (către Iuferev):

Eşti cel mai tînăr dintre noi, tragi bine. Dă-i drumul.

Batiţki: — Tovarăşe comandant, permiteţi-mi (îşi scose Parabellumul).

— Cu ăsta pe front am trimis mulţi ticăloşi pe lumea cealaltă.

Rudenko: — Rog ca sentinţa să fie dusă la îndeplinire.

Batiţki a ridicat mîna. Beria a mijit dintr-un ochi, celălalt i-a lucit sălbatic. Batiţki a apăsat pe trăgaci, glonţul i-a nimerit în mijlocul frunţii. Corpul a rămas atîrnat de frînghie.

Execuţia a avut loc în prezenţa mareşalului Konev şi a militarilor care îl arestaseră şi îl păziseră pe Beria. A fost chemat doctorul. „Nu mai e nimic de constatat — a spus doctorul — e gata. Îl ştiu, e putred de mult, încă din '43 suferea de sifilis". Totuşi, i-a luat în palmă mîna care atîrna şi s-a uitat la faţa mortului.

Aşa s-a sfîrşit, într-un bunkăr de beton, viaţa unuia dintre cei mai mari criminali din istoria omenirii. El s-a dedicat distrugerii poporului muncitor, receptînd cea mai mică aluzie la moralitate şi intelect ca o jignire personală. Cel mai mult nu suporta la oameni sentimentul mîndriei proprii demnităţi. Acest sadic înnăscut şi-a ales meseria de călău, conştient. Drumul spre vîrf trecea peste munţi de cadavre, dar Beria nu s-a dat în lături să ucidă cît mai mulţi oameni.

Am considerat necesar să acordăm un spaţiu mai larg sfîrşitului unui călău roşu. Viaţa sa nu a fost singulară, fiind multiplicat într-un număr imens de indivizi de aceeaşi factură malefică, atît în U.R.S.S. cît şi în ţările care pînă nu de mult erau satelite acesteia. Am avut şi noi pe Drăghici, Nicolski, Teohari

Georgescu şi mulţi alţii. Bine înţeles, pe toţi i-a depăşit Nicolae Ceuşescu.

Dorim însă să subliniem un lucru: Beria nu a ucis din proprie iniţiativă, cum a fost acuzat, el era instrumentul puterii. Tot ceea ce a făcut, s-a executat cu acordul puterii şi buna ştiinţă a acesteia. Înlăturarea sa nu s-a făcut pentru a fi pedepsit de crimele săvîrşite, ci pentru simplul motiv că devenise un pericol şi era în măsură graţie atotputernicului aparat poliţienesc pe care îl conducea, să ia frînele statului. Andropov nu va face aşa? Beria devenise incomod, periculos, lezase pe mulţi dintre cadrele de conducere şi sosise momentul să fie înlăturat mai ales că Stalin, al cărui protejat fusese, nu mai era în viaţă.

Procedeul de arestare, judecare şi execuţie, îl recunoaştem, era clasic, specific regimului. Imaginaţia comisarilor poporului nu prea excela în domeniu.

O ultimă obsevaţie: Beria era bolnav de sifilis. Aflat în ultima fază a maladiei, aceasta explică multe din modul său de comportare. Dar, dacă a avut relaţii intime cu cea mai mare parte a soţiilor membrilor guvernului, ne întrebăm, nu le-a transmis boala? Şi acestea, la rîndul lor soţilor? Este o enigmă care merită să fie reţinută doar sub aspectul stării de sănătate a unei pături conducătoare, a unei foste mari puteri mondiale şi nu de cancan. Cititorii sînt liberi să judece şi poate că o asemănare nu este întîmplătoare şi cu... Ne oprim aici cu întrebările pentru a nu deveni incomozi, mai ales că zeiţa are ochii legaţi şi poate...[1]

*
* *

Generalul Serghei Krulov, acelaşi care pînă atunci condusese celebra secţie „Smerch", specializat încă din anii războiului în lichidarea, atît în interior cît şi în exteriorul Uniunii Sovietice, a inamicilor U.R.S.S. şi sistemului comunist — preia conducerea serviciilor secrete din ordinul lui Hruşciov care în martie 1954 se constituie în „Comitetul pentru securitatea statului" (KGB în ruseşte).

Lui Krulov îa urmat la direcţia KGB-ului generalul **Ivan Serov (1954—1958),** un securist de meserie, în care Hruşciov avea o deosebită încredere. Datorită faptului că generalul Serov avea un trecut pătat — în ţările baltice, impusese după război „ordinea sovietică" cu ajutorul tancurilor — şi de dragul dezgheţului

[1] extrase din Magazin Istoric nr. 7, 1990, pag. 59

cu care Hruşciov încerca să inducă în eroare Occidentul, Serov este schimbat şi transferat la G.R.U.

În istoria conducerii serviciilor secrete sovietice intervine o schimbare importantă. Pentru a întări controlul partidului asupra KGB-ului şi a se evita excesele staliniste din trecut, cel puţin de faţadă aşa cum s-a afirmat, Biroul politic ia hotărîrea ca de acum înainte la conducerea KGB-ului să fie numite personaje politice şi nu securişti de profesie.

În locul lui Serov este numit **Alexandr Şelepin (1958—1962)** fostul şef al Komsomolului, unul din cei mai virulenţi denuţători ai stalinismului (în 1961 va trimite ziariştilor occidentali un raport secret privitor la crimele comise din ordinul lui Stalin de serviciile secrete). Ulterior va fi înlocuit şi el de **Vladimir Semiciastni, (1964—1967),** protejatul său, dar promovat în schimb secretar CC al PCUS şi membru în Biroul politic, pînă cînd Brejnev (rivalul înfocat al lui Selepin) îi va curma ascensiunea decăzînd în anul 1965.

Iuri Andropov

Înlocuirea lui Hrusciov de către Brejnev, va avea urmări şi asupra K.G.B.-ului. În martie 1967, Iuri Andropov îl înlocuieşte pe Semiciastni, rămînînd pînă în mai 1982 în funcţie pe care o va părăsi pentru a deveni secretar al Comitetului Central, iar după moartea lui Brejnev, secretar general P.C.U.S. Iuri Andropov a efectuat epurări masive în partid, promovînd personalităţi total necunoscute din provincie în funcţii de conducere la Kremlin — de exemplu pe Gorbaciov). Andropov, spre deosebire de mulţi dintre predecesorii săi de la conducerea K.G.B.-ului, provenea din aparatul P.C. şi nu dintre militari. El nu a fost protejat de Brejnev (cum s-a crezut la un moment dat) ci de Otto Kussinen, un membru mai puţin proeminent al Biroului politic pe care Stalin cu ani în urmă intenţiona de altfel să-l instaleze în Finlanda. Cariera lui Adropov s-a desfăşurat iniţial în cadrul Ministerului de Externe. Între 1954—1957 fiind ambasador în Ungaria, a întrevăzut evenimentele sîngeroase din 1956 şi a prevenit cu două luni înainte Moscova asupra a ceea ce avea să urmeze, fără însă ca rapoartele sale să fie luate în serios.

Este iniţiatorul şi organizatorul intervenţiei trupelor sovietice pentru înăbuşirea revoluţiei anticomuniste ungare. El ia parte

activă la arestarea lui Imre Nagy şi devine responsabil în C.C. al P.C.U.S. de relaţiile cu partidele comuniste din ţările socialiste. Andropov a fost cel care l-a împins în fruntea guvernului ungar pe Kadar, al cărui succes în crearea unui anume tip de socialism i-a creat o anumită platformă politică lui Andropov. Originea profesională cît şi cultura lui Andropov, îi vor pune în mod decisiv amprenta începînd cu martie 1967 asupra activităţii K.G.B.-ului, căruia preşedintele îi va schimba oamenii şi metodele. K.G.B.-ului va deveni mai discret dar totodată şi mult mai eficace. În acelaşi timp, însă, el va fi antrenat de Andropov mult mai mult în politica internă şi externă a U.R.S.S. A înlocuit metodele represive cu cele politice şi a dezvoltat reţeaua spitalelor psihiatrice. În loc să intenteze procese politice dizidenţilor, îi declara nebuni. De numele lui Andropov este legată iniţierea politicii de destindere dintre Est-Vest, deşi după cum ne-am dat seama nu se dezbarase de dogmatism, arborînd doar o faţetă conciliantă. Se spune că era un intelectual, citea literatură americană în original şi-i plăcea jazul.

Succeseele lui Andropov trezeşte invidia mai marilor de la Kremlin şi chiar a lui Brejnev, care îşi introduce cumnatul un anume Tsvigun avansîndu-l general şi prim vice-preşedinte al K.G.B.-ului. Acesta din urmă primeşte misiunea secretă să-l supravegheze pe Andropov şi să-i raporteze totul lui Brejnev. În 1981, la Moscova se răspîndeşte pe neaşteptate, zvonul că Andropov va fi înlocuit cu generalul Tsvigun. Dar Brejnev, bolnav, nu mai are puterea să-şi ducă la îndeplinire intenţiile şi nici să conducă imperiul roşu. Decesul lui Brejnev va marca o cotitură în istoria U.R.S.S. şi va atrage după sine modificări în conducerea K.G.B.-ului şi a activităţii acestuia. Andropov ajutat de aparatul său devine secretar general al P.C.U.S. (1982). Generalul Tsvigun după o discuţie cu Suslov, principalul ideolog al Kremlinului din acea vreme, legată de afacerea Molevatov (directorul Circului mare din Moscova), se sinucide trăgîndu-şi un foc de revolver în tîmplă.

Lui Andropov, iau urmat **Vitali Fedorciuk (mai—decembrie 1982), Victor Cebricov (1982—1988)** şi **Vladimir Kriucikov (1988—1991)**. Kriucikov a fost colaborator apropiat al lui Andropov la ambasada din Budapesta în 1956, fiind de fapt protejatul acestuia. Era energic, bun administrator şi mai puţin politist. A absolvit dreptul şi s-a manifestat că un dur şi dogmatic, luînd parte la puciul contra lu Gorbaciov. Îi plăcea luxul şi linguşelile, în ciuda faptului că făcea caz de originea sa muncitorească. A fost schimbat după puciul din august 1991 cu **Vadim Bakatin.**

Agenţi şi secţii speciale

Desigur, spioni, contra-spioni există şi acţionează şi în lumea occidentală, dar concepţiile serviciilor speciale care îi utilizează sînt total diferite.

Ei nu constituie, ca cei ce aparţin de K.G.B., avant-garda unui partid unic ce se vrea singurul creier al unei revoluţii unice şi mondiale. Se spunea cu orice prilej pînă nu demult că, fostul spionaj sovietic era în mod natural defensiv, dar această afirmaţie nu l-a împiedicat să fie în tot acest timp ofensiv şi politic.

Dincolo de obiectivele militare, economice, diplomatice, ştiinţifice, clasice, el urmărea să pătrundă prin barierele de protecţie ale statelor străine, fie că acestea erau aliate Uniunii Sovietice, neutre sau chiar comuniste, întrucît se proceda conform zicalei populare ruse care spune că orice prieten sau colaborator de azi îţi poate fi mîine un adversar sau un rival periculos. Dacă cineva pleacă de la astfel de afirmaţii, este lesne de închipuit că îşi poate permite orice. Iar dacă în loc de om este vorba de o instituţie redutabilă ce execută orbeşte instrucţiunile şi indicaţiile, ne imaginăm ce efecte dezastruoase, produce, viaţa oamenilor neavînd nici cea mai mică valoare. Ministere, administraţii şi servicii publice, laboratorae, uzine, edituri, agenţii de presă şi propagandă, ziare, partide, societăţi filosofice, nimic nu a scăpat pînzei de păianjen ce a cuprins absolut totul. Şi nu numai viaţa particulară a cadrelor superioare sau a mijloacelor unor societăţi străine, ci chiar afinităţile şi slăbiciunile acestora. E vorba în mod permanent de a determina mijloacele de a penetra şi a submina un regim, de a suscita şi a canaliza tulburările politice şi sociale.

Alexandru Şelepin, (1958—1962) pe vremea cînd îndruma K.G.B.-ul, menţiona în februarie 1959, la tribuna celui de al XXI-lea Congres al partidului: „Organismele K.G.B.-ului reprezintă sabia ce a vizat mai înainte de orice, spionii şi duşmanii U.R.S.S. Ele sînt cu totul subordonate partidului comunist, fiind animate şi inspirate de el".

Ca urmare, în anii ce s-au scurs între 1917 şi 1971, şefii succesivi ai „Securităţii Statului" şi-au avut biroul fie la sediul Biroului Politic, fie la Consiliul de miniştri, în timp ce însuşi ministrul Apărării — excepţie făcînd mareşalul Jukov în 1957 — şi chiar şeful G.R.U. (spionul militar şi strategic) nu au coabitat

niciodată cu puterea, care în fond este Biroul politic al C.C. al Partidului Comunist (b) al U.R.S.S.

Contrar serviciilor secrete din țările occidentale, cele ale Uniunii Sovietice i-au parte activă la ședințele în care se elaborează și se determină planurile cu două fețe ale țării: cea a guvernului ce întreține relații diplomatice comerciale, științifice, culturale sub lozinca internațională de „coexistență — pașnică"; și cea a Partidului, ce se acoperă de această fațadă nouă pentru a-și duce la bun sfîrșit activitatea de spionaj și subversiune prin intermediul K.G.B.-ului și G.R.U.-ului, și nu în ultimul rînd cu sprijinul constant al simpatizanților din alte țări și a ambasadorilor de partid.

Departament „D" din cadrul K.G.B.

Obiectivele principale ale acestui Departament sînt de a realiza indiferent prin ce metode („scopul scuză mijloacele") înșelarea adversarului în privința adevăratelor sale intenții, inducerea în eroare a opiniei publice, crearea și cultivarea îndoielii și confuziei, toate acestea grație informațiilor trunchiate, trucate și sistematic orientate: cultivarea pacifismului, spiritul neutralist, spiritul de demisie cînd se interzice un lucru, devalorizarea informațiilor jenante pentru politica sovietică, punerea în circulație a unor știri false, memorii false a unor personaje moarte sau încă în viață, falși transfugi și colportări de secrete tulburătoare.

Obiectivele cheie ale propagandei externe sovietice nu sînt nici prea noi, nici prea sofitsticate. Esența lor este de a glorifica, în ochii străinătății, imaginea și scopurile U.R.S.S. și în același timp de a diminua reputația oponenților Moscovei pentru a bloca, astfel, realizarea desideratelor lor.

În propaganda deschisă, K.G.B.-ului a recurs de la informații exacte cu scop de a oferi credibilitate pînă la informații semireale, tendențioase, falsificate pe de-a ntregul, sau dezmințiri categorice. Deci, o gamă elastică între adevăr și minciună. Un exemplu tipic de „bătut apa în piuă", a fost de exemplu învinovățirea sistematică a S.U.A. de agresiune și sprijinirea terorismului internațional, Grenada, Nicaragua, Afganistanul au fost consecvent prezentate ca victime ale americanilor. Repetarea obsesivă a acestor cauze poate eventual impresiona chiar pe cei mai indiferenți sau distrage atenția opiniei publice internaționale de la aventurile militare sovietice — cum s-a întîmplat cu

Afganistanul sau alte țări.

Dezinformarea este o armă de primă dimensiune a K.G.B.-ului. În limbajul operativ al serviciilor de securitate, al spionilor sovietici, este vorba de folosirea unor informații numai pe jumătate adevărate sau false pentru a induce în eroare indivizi, grupuri sau guverne străine, făcîndu-le să creadă ori să acționeze în interesul K.G.B.-ului, fără ca indentitatea reală a manipulatorului să fie descoperită, iar ținta lui să-și dea seama că a fost deturnată.

Destinată formării unui curent de opinie publică pe calapodul Kremlinului dezinformarea K.G.B.-ului acționează direct sau indirect asupra politicii tuturor statelor străine, dar îndeosebi a celor din lumea a treia. Propaganda K.G.B.-ului în țările occidentale a constituit decenii la rînd o formă de acțiune politică directă. Pentru a zăpăci opinia publică străină, a-i imprima un alt curs de gîndire și acțiune, dezinformarea sovietică a fost propagată, întotdeauna prin canale neocomuniste, menite s-o ascundă și mai perfid și să-i confere credibilitate.

De la diplomația secretă la propaganda K.G.B.-ului

Departamentul Internațional al P.C.U.S. primește informații de la toate agențiile străine ale guvernului: K.G.B., Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Comerțului Exterior (în S.U.A. acestea sînt cotate în general, ca „informații primare", sau brute). O rețea de institute de cercetare — între care acelea pentru studiul S.U.A., Canadei, Asiei și Africii înțesate de specialiști academici internaționali și foști spioni ca Philby și Maclean — alimentează direct Departamentul Internațional cu studii politice. Acesta mai beneficiază de proprii săi reprezentanți în principalele ambasade sovietice, figurînd în schemă ca membrii ai secțiilor politice. Pe baza acestor informații, Departamentul Internațional formulează recomandări pentru companiile de propagandă și strategiile diplomatice externe. Levcenko și Dziekvelov, doi transfugi, au confirmat că ideile pentru propagandă emană de la Departamentul Internațional al K.G.B. sau chiar Biroul politic.

În 1977, apreciind că factorilor propagandei sovietice le trebuie prea mult timp să-și coordoneze răspunsurile la evenimentele sau inițiativele occidentale, Biroul Politic al P.C.U.S. a hotărît crearea unei unități de sprijin — „Departamentul de Infor-

mații Internaționale", condus de fostul director al T.A.S.S., Leonid Zamiatin. În acest nou organ au fost încadrați ziariști profesioniști redutabili, recrutați de la T.A.S.S., Radio Moscova și „Pravda". Aceștia pregăteau jaloanele de bază și chiar articole curente care, apoi erau distribuite diferitelor organe propagandistice și departamentelor informative ale ambasadelor sovietice din diferite țări.

Subiectele și temele producției „Departamentului de Informații Internaționale" erau hotărîte într-o consfătuire zilnică, la înalt nivel, în secretariatul C.C. prezidată de șeful ideologic al partidului și înstrunind șeful Agenției T.A.S.S., responsabilul Departamentului Cultură al C.C. (mai rar), delegați ai Ministerului Afacerilor Externe și K.G.B., directorii „Pravdei", „Izvestiei" „Sovetskaia Rossiia", „Literaturnaia Gazeta", „T.A.S.S." și „Novost". Ghidul propagandistic cotidian este bazat pe directivele generale discutate anterior și aprobate de Biroul Politic. La consfătuirile operative zilnice pot să apară și idei noi pentru companiile majore, dar ele trebuie „rumegate" mai întîi în Secretariatul C.C., și autorizate înainte de a fi adoptate de Biroul Politic.

Materialele produse de către „Departamentul de Informații Internaționale" pot fi folosite, frecvent, atît în propaganda externă cît și în cea internă. Ele pot să difere ca stil și limbaj, să fie ajustate cu exemple la zi, dar substanța rămîne, de regulă, aceeași.

În general, aceasta reprezintă aria de activitate a Departamentului „D" („Desinformare" aparținînd K.G.B.-ului și care după anii 1958—59 a devenit o direcție autonomă, știut fiind că mai înainte figura ca secție specială a „Kominternului", a „Kominformului" și apoi a serviciilor de securitate ale Statului sovietic. Pentru a ne face o imagine despre activitatea desfășurtată de această secție, vom da cîteva exemple.

De pildă a fost suficient ca o scrisoare falșificată a lui Zinoviev, ce data din 1924 să fie publicată pentru a provoca la Londra căderea guvernului laburist. Rămînem tot în Anglia, unde în 1963—1964 exploatarea psihologică a scandalului lordului Profumo a vizat direct discreditarea guvernului conservator. Mai apoi, memoriile lui Philby, în 1967, urmăreau să direcționeze serviciile secrete britanice.

Pe scurt, este vorba sub o formă generală, în ceea ce privește departamentul „D", de a exploata „contradicțiile interne" ale lumii libere și tot ce poate contribui la a-i perturba echilibrul — O făcea fie direct, cu agenții lor și partidele comuniste, fie indi-

rect prin intermediul agenților de transmisie involuntari ce puteau fi intelectuali, ziariști sau oameni politici.

Imensul aparat al departamentului „D" se află sub ordinele unui general al K.G.B.-ului.

Începînd cu anul 1950, recrutarea și infiltrarea de agenți, investirea de capitaluri în editarea de ziare, reviste, edituri necomuniste din lumea anglo-americană, europeană, sud-americană etc. a fost deosebit de intensivă.

În același timp, școli speciale au fost puse la dispoziția jurnaliștilor și reporterilor partidelor comuniste din diverse țări occidentale și în curs de dezvoltare; învățîndu-i cum se poate deforma o informație: prin omiterea unui detaliu, transformarea unui titlu sau subtitlu care schimbă sensul general, sau pur și simplu printr-un cuvînt. Se repeta, de exemplu, în mod sistematic expresia „cîmp de concentrare pentru lagărele de internare grecești, spaniole, etc. și „cîmp de muncă" pentru cele din U.R.S.S.

În momentul în care o serie de documente secrete referitoare la Vietnam au fost sustrase, cum a fost cazul de la pentagon în 1971, agenții departamentului „D" nu vorbeau de faptul că nici un stat din lume (începînd cu U.R.S.S.) nu poate admite ca vreunul dintre funcționarii săi să dispună după bunul său plac de documente secrete. Însă sfidînd bunul simț, campania s-a declanșat în numele „libertății presei" și pentru apărarea hoțului, transformat peste noapte în „umanist".

În perioada 1939—1944, jurnaliștii occidentali, influențați de specialiștii serviciului „D" au acreditat cu multă naivitate teza că revoluția chineză nu era comunistă, ci o simplă mișcare pentru reforma agrară.

Aceeași tehnică a fost utilizată și în cazul lui Fidel Castro, cînd acesta și-a început revoluția în 1957—1958.

Departamentul „D" pus în fața înmulțirii manuscriselor opozanților în U.R.S.S. a avut diabolica idee și a început să confecționeze falsuri pe care le trecea clandestin în occident dîndu-le drept originale. Editurile occidentale au profitat primele de ocazie. Dar și departamentul „D"; am cita exemplul „Memoriilor" lui Hrusciov, ale căror drepturi de autor sau cifrat la 65 milioane franci, bani care au fost depuși într-un cont anonim în Elveția, de unde au fost transferați în conturile K.G.B.-ului.

„Smersh"

O secție cu caracter special aparținînd K.G.B.-ului este Biroul nr. 1 sau cum i s-a spus mai tîrziu „Al noulea birou pentru terorism și diversiune" sau încă mult mai cunoscut cu numele de „Smersh" prescurtare de la „smert sphionam" adică „moarte spionilor".

În timpul celui de al doilea război mondial „Smersh" se specializase, grație comandourilor sale care traversau linia frontului pe timpul nopții, la capturarea de prizonieri susceptibili de a deveni „Jazyk" (limbi, adică aceia care vorbesc). De asemenea aveau ca misiune practicarea „Jgrei" (jocul), cu alte cuvinte intoxicarea serviciilor naziste „Abwehr" și „S.D.", un joc care de pildă a fost foarte eficace în cazul bătăliei de la Kursk, în 1943, cunoscută ca cea mai gigantică confruntare între blindate din timpul celui de al doilea război mondial. Tot în timpul războiului „Smersh" se ocupa cu urmărirea trădătorilor și spionilor.

Această secție a fost la originea, mai înainte de război, a unei serii de evenimente: a răpirilor ce au avut loc în Franța, ale generalilor Kutiepov și Miller, asasinarea prin strangulare în Central Park din New York, în 1937, a lui Juliet Poyntz, a falsei sinucideri de la 10 februarie 1941, a generalului Walter G. Krivitzkg, fost șef al spionajului sovietic în Europa, transfug în Statele Unite. În august 1940, Trotțki a fost împușcat în Mexic tot de agenții acestei secții.

În 1945, „Smersh" a fost transformat în „Biroul nr. 1", avînd ca principală misiune de a implanta agenți secreți în țările pe cale de a deveni satelite și de a reorganiza antenele K.G.B.-ului în lumea occidentală.

În 1947 „Smersh" a instalat o bază avansată la Viena, nu departe de Trattner Hof, imobil rechiziționat de Armata sovietică, sub direcția comandantului V. Karadacev. Acesta din urmă a fost la scurt timp înlocuit de locotenent-colonel Serghei O Kun, poreclit „Ungurul".

În același timp, o altă bază a fost instalată la Berlin-Karlhorst, într-un fost spital, ce purta numele de „Sankt Antonius".

Pînă spre mijlocul anilor cincizeci, serviciul a depins de direcția a doua a M.V.D.-ului. A fost trecut după aceea, sub numele pudic de „Organizația contra-infiltrării" sub conducerea K.G.B.-ului și pentru supervizare, de „Departamentul 13", care

depinde şi azi de o comisie secretă ce îşi are încă sediul în acelaşi local cu şeful K.G.B.-ului, şi doi sau trei membrii ai Biroului politic şi un consilier membru al comisiei centrale de control al Partidului Comunist sovietic.

Misiunile „Smersh"-ului au foarte puţin comun cu ceea ce se citeşte în romanele de spionaj. Nu există, ca în romane sau filme, ucigaşii ce aparţin taberelor adverse, care se cunosc reciproc şi care se regăsesc faţă în faţă uneori într-un punct anume de pe glob pentru a se bate, cu urmăriri spectaculoase, focuri de armă şi tot cortegiul de violenţe.

Şefii secţiei „Smersh" se ocupă cu executarea celor vizaţi, mascînd asasinatul printr-un accident, sinucidere, etc.

Fiecare şef îşi recrutează proprii ucigaşi. Aceştia, urmează cursuri la şcoli specializate, unde sînt formaţi ca paraşutişti, luptători cu mîna goală, fiind instruiţi în folosirea tuturor tipurilor de arme şi manipularea explozibililor, inclusiv folosirea acestora plecînd de la produse ce se pot cumpăra în orice magazin alimentar sau farmacie (cîţi ştiu de pildă că o cutie goală de bere, (la nevoie chiar o sticlă), un pumn de făină plus ceva tot aşa de banal, se transformă într-o grenadă tot atît de distrugătoare şi cu nimic mai prejos decît una militară, sau un ingredient pe care femeile îl folosesc la prăjituri se poate, preface într-o otravă extrem de virulentă care nu lasă nici o urmă; exemplele pot fi multiplicate, dar bineînţeles nu le putem populariza, din motive evidente, şi nu sfătuim pe nimeni să apuce pe calea terorismului), cunoaşterea punctelor sensibile de pe suprafaţa corpului uman, a otrăvurilor cele mai eficiente şi care nu lasă urme.

În fine, ca mijloc de autoapărare şi păstrare a secretului, „Smersh" îşi execută o parte din propriile cadre, supunîndu-se periodic unei epurări pentru a şterge orice urmă a faptelor sale.

De fapt, acest obicei este comun tuturor serviciilor secrete de pe glob, cei care ştiu prea multe fiind înlăturaţi după o vreme. Puţini mari spioni mor în patul lor, sfîrşitul provenind dacă nu de la adversar, de la proprii diriguitori.

Şcoala din Kuchino, din apropiere de Moscova, este una dintre cele mai cunoscute ca avînd asemenea preocupări şi care furnizează anual între 300 şi 450 de absolvenţi.

O altă şcoală de spionaj aparţinînd K.G.B.-ului este cea din oraşul Gorki, fiind condusă direct de centrala de la Liublianka. Cei care au fost selecţionaţi să devină spioni, bineînţeles pe bază de dosar şi în urma unor recomandări ale unor cadre din conducerea de partid, urmează cursurile ce au o durată de 4—6

luni. Viitorul spion își pierde dreptul la o viață privată și este găzduit în cadrul complexului, ce seamănă mai mult cu o cazarmă, ascuns de ziduri înalte. Dormitoare comune, clase, săli de antrenament, bibliotecă, toate acestea formează un univers specific. După această școală pregătitoare, cei selecționați sînt transferați la școala tehnică „Lenin" din Verkhavnoie, situată la peste o sută de kilometri de Kazan.

Clădirea acestei școli este accesibilă numai pe o șosea interzisă circulației publice, fiecare intrare în complexul înconjurat, de asemenea, cu ziduri inexpugnabile, sîrmă ghimpată prin care circulă curent de înaltă tensiune și turele de pază. La început, timp de 1—2 luni se pune accent pe căpătarea unei bune condiții fizice, urmărindu-se în final dobîndirea unei mari dexterități în excaladarea înălțimilor, a zidurilor și în general al oricărui obstacol, să sară de la înălțime, să parcurgă distanțe mari pe terenuri accidentate. Este vorba de un antrenament de supraviețuire în condiții de existență dură.

Etapa următoare vizează însușirea artelor marțiale, diverse forme de atac și de apărare, cu și fără arme, mai bine zis arta de a ucide adversarul Kung fu.

Un program aparte este dedicat antrenării tragerii cu tot felul de armament individual și ușor. Nu sînt admiși la această categorie de pregătire a viitorilor agenți, decît aceia ce au obținut calificativul maxim.

O lună și jumătate se învață prepararea explozibililor pe bază de produse banale, ce se pot procura din orice magazin.

Antrenamentul se face în condiții reale, orice greșeală fiind exclusă. Se învață cum se calculează cantitatea de exploziv pentru distrugerea unui obiectiv, și unde trebuie plasat.

Un curs special este destinat otrăvurilor și drogurilor. Cum se prepară băuturi, țigări și mîncăruri avînd introduse în ele diverse substanțe cu efecte speciale.

Într-un institut creat de Stalin încă dinainte de cel de al doilea război mondial situat la Moscova, erau cercetate produse cu activitate farmacologică ce acoperea o întreagă paletă. De la susceptibilitate, cum ar fi amestecul de cloraloză, hioscină și mescalină, pînă la otrăvuri ce nu lasă nici o urmă, imposibil de detectat din punct de vedere toxicologic: venin de șerpi, pești din mările Extremului Orient sau liane din jungla amazoanelor. Se pare că doctorul Alexandru Pomescu, pentru că a divulgat secretul unor astfel de otrăvuri, în ziarul „Universul", a trebuit să plătească cu viața. Oare, moartea i s-a datorat unei banale scăpări de gaze în august 1944 așa cum s-a presupus?

După cîte se știe, în ajunul lui 23 august, Doctorul Alexandru Pomescu care se specializase în Germania în toxicologie, a fost găsit mort în apartamentul său din Ploiești. La vremea respectivă s-a acreditat teza că decedase în timpul somnului datorită unei scăpări de gaze din instalația apartamentului ce-l ocupa pe o străduță din centrul orașului.

Serviciul secret al armatei: G.R.U.

Sub aspectul împărțirii serviciilor secrete, Uniunea Sovietică dispune de două servicii total distincte: K.G.B. și G.R.U.

G.R.U. („Glavnoe Razvedîvatelnoe Upravenie", „Direcția Principală de informații") a fost creat în februarie 1918 pe lîngă Ministerul Apărării din Moscova.

Inițial „Rosvedupar", adică secția de spionaj a Satatului Major, acest serviciu a devenit G.R.U. cu reprezentanțe legale în străinătate, de regulă atașații militari.

Dar activitatea militarilor nu a inspirat conducătorilor G.P.U. o prea mare încredere și de aceea la rîndul lor aceștia erau supravegheați de colegii lor civili, iar unele cadre de comandă se numeau din rîndul acestora. Asupra rivalității G.R.U.—G.P.U. vom mai reveni pe parcursul lucrării.

În vremea celui de al doilea război mondial, G.R.U.-ul a dobîndit succese cu totul remarcabile. Serviciul cel mai cunoscut din subordinea lui (Biroul IV sau „Central", comandat la vremea respectivă de generalul F. Kuznețov („Directorul") a dispus de mai multe rețele de informații în străinătate dintre care următoarele s-au remarcat într-un mod cu totul deosebit prin rezultatele pe care le-au dobîndit: „Ramsai" la Tokyo", „Rate Kapelle" în Germania și vestul Europei și „Rote Drei" în Elveția[1]. Prin intermediul acestora, comandamentul sovietic era informat cu operativitate și exactitate despre situația și intențiile inamicului. Principalii agenți ai rețelelor menționate: Richard Sorge, Leopold Trepper și Rudolf Röessler, sînt considerați de către unii dintre istoricii spionajului ca fiind „agenții secreți ai secolului". Dacă totuși informațiile furnizate de aceștia nu au fost exploatate totdeauna, răspunderea exclusivă a purtat-o Stalin care privea ca și Hitler de altfel, cu suspiciune datele furnizate.

La conducerea „Centrului" s-au succedat o serie de generali

[1]) asupra acestora vom reveni într-un volum viitor (n.a.)

bine pregătiți profesional dintre care amintim pe: Y. Berzin (1924—1935); S.P. Uriţki (1935—1937); I. Proscurov (1938—1940); F. Golikov (1940—1941); A. Panfilov (1941—1943); F.F. Kuznețov (1943—1948) etc.

În vara anului 1941, la scurt timp după atacul Germaniei hitleriste împotriva Uniunii Sovietice G.R.U. a fost reorganizat potrivit noii situații create, formîndu-se: „un „Directorat al Informațiilor" ce funcționa în cadrul „Înaltului Comandament" („Stavka"), pentru controlul sau acoperirea agenților activînd în cadrul ambasadelor sovietice, în vreme ce veritabilul G.R.U. de asemenea avînd o titulatură identică de *„Directorat al Informațiilor"*, depindea mai departe de Marele Stat Major.

Acesta din urmă a primit misiunea de a înfăptui „Spionajul operațional", preocupîndu-se în principal de coordonarea acțiunilor îndreptate împotriva Germaniei și aliaților acesteia din zonele operative, în vreme ce primul serviciu îi incuba sarcina „sprijinului strategic" avînd ca teatru de activitate întreg pămîntul.

G.R.U. dispunea pînă nu de mult de circa 50 000 de agenți interni și externi, dublați de peste cei 30 000 de membri ai unităților speciale.

G.R.U. are ca aobiectiv principal, informațiile militare și strategice. Conducerea acestui serviciu este încredințată, de regulă, unui general de armată, care a trecut prin posturi de comandă în cadrul K.G.B.-ului, fiind perfect familiarizat atît cu munca informativă, cît și cu obiectivele urmărite de acest serviciu de informații și contra-informații cu specific predominant militar.

Pentru a ne face o imagine cît mai exactă despre profilul șefului G.R.U., vom lua ca exemplu un fost conducător al acestuia, generalul de armată Piotr Ivașutin. Acesta a obținut numirea în funcția supremă, după ce mai înainte activase ca șef al K.G.B.-ului în republica sovietică Tadjikistan (1957—1967) și pînă atunci ca fiind unul dintre cei cinci adjuncți al K.G.B.-ului Uniunii Sovietice. Ivașutin dispunea după cum se vede, de o experiență bogată, fiind sub Stalin unul dintre înalții conducători ai echipei de executori ai Secției a 9-a, a Ministerului, format la vremea respectivă prin unificarea Ministerului de Interne și Securitatea Statului.

În contestul misiunilor ce i-au fost încredințate, a avut prilejul să se deplaseze de pildă, în Bulgaria în 1944—1945, pentru a supraveghea instalarea după război în această țară a regimului comunist. Cu această ocazie, în baza ordinelor primite de la

Kremlin, a adus la îndeplinire o serie de execuţii sumare, prin împuşcare, a unor persoane. Tot generalul Ivaşutin este cel care a condus şi urmărit direct pe agenţii K.G.B.-ului ce primise misiunea să-l suprime pe mareşalul Tito, care, după cum se ştie, în 1948, a rupt-o cu Moscova şi ca urmare căzuse în dizgraţie lui Stalin.

Ivaşutin, se numără printre puţinii care a făcut excepţie de la regula tactică şi nescrisă ce statornicea faptul ca şefii celor două mari servicii secrete să fie în acelaşi timp şi membrii ai biroului politic al partidului. Mai tîrziu Iuri Andropov, care a ajuns în funcţia supremă a K.G.B.-ului şi chiar a Uniunii Sovietice, fusese în 1950, secretar al partidului în zona Carelo-finlandeză şi membru supleant al Biroului politic.

Imixtiunea pe faţă a conducerii politice în activitatea serviciilor secrete şi servirea totală a acestora a reeşit şi mai pregnant în 1971 cînd, în cadrul Congresului partidului pentru prima oară după epoca stalinistă, primii adjuncţi ai şefului K.G.B.-ului, au fost aleşi în Comitetul Central.

Ei se numărau printre cele 476 de personaje ce constituiau adevărata putere în U.R.S.S. imediat după cei 26 membrii ai biroului politici şi secretariatul partidului.

Organism de informaţii militare şi strategice G.R.U., se ocupă în egală măsură de spionajul ştiinţific referitor la anumite domenii cu aplicaţie militară (energie atomică, rachete balistice cu încărcătură nucleară, etc.) precum şi de sprijinul politic propriu zis, mai ales sub aspectul laturii sale subversive şi de diversiune, întrucît se cunoaşte că „rezidenţii" legali sau ilegali la post în străinătate conduc, ca şi cei ai K.G.B.-ului, reţelele ce au ca preocupare acest obiect.

Pentru a ne da mai bine seama de realţiile strînse între conducerea Partidului şi G.R.U., menţionăm că trei secţii ale Comitetului Central al Partidului Comunist al U.R.S.S., întreţin în mod obligatoriu legături permanente cu G.R.U.; „Secţia administrativă", termen pudic pentru a desemna de fapt direcţia politică a afacerilor secrete şi de poliţie; „Secţia personalului politic din străinătate" şi „Secţia" sau „Direcţia politică principală" a Ministerului Apărării, care nu odată a fost condusă de un ofiţer ce aparţinea şi K.G.B.-ului (vezi de pildă în 1962 cazul generalului A.A. Epişev) sau generalului colonel G.Tzinev, fost comandant al secţiilor speciale ale K.G.B.— din cadrul armatelor terestre, apă şi aer şi care aparţinea totodată şi Comisiei Centrale de control al P.C. al U.R.S.S.; mai amintim şi pe Semion K. Tzvigun, fost prim adjunct al lui Andropov la coordonarea

tehnică a serviciilor secrete şi Cerbikov care a condus, diviziile speciale ale K.G.B.-ului).

În continuare am dori să subliniem faptul că U.R.S.S. a fost singura ţară din lume în care forţele de poliţie ale Ministerului de interne şi serviciile secrete şi de securitate au dispus de unităţi mobile de blindate şi motorizate precum şi de aviaţie. *Acest exemplu a fost urmat, desigur într-o mai mică măsură, şi de ţările est-europene satelite.*

Totodată de K.G.B. mai depindea, pînă nu de mult şi unităţile militare de frontieră, precum şi unităţile auxiliare, recrutate din cadrul formaţiunilor de tineret. Mai multe dintre aceste unităţi au participat ca „avant-gargă" cu prilejul invaziei din Cehoslovacia din vara anului 1968, printre care se număra şi un grup aero-purtat.

În ţările occidentale serviciile secrete de siguranţa statului şi militare, acţionează distinct şi independent, fără nici un drept de control asupra ministerelor, ca să nu mai vorbim de a urmări din umbră elaborarea şi executarea politicii guvernului.

K.G.B.-ul spre deosebire de serviciile din ţările occidentale depinde direct de o comisie specială din care fac parte trei membrii titulari ai Biroului politic, unul sau doi secretari, ca şi cîţiva reprezentanţi ai secţiilor administrative şi militare ale Comitetului Central.

G.R.U. se disting totalmente de K.G.B. prin aceea că recrutarea se face din rîndul cadrelor militare — ofiţeri — şi că nu execută nici un fel de activitate cu caracter poliţist sau de represiune pe teritoriul Uniunii Sovietice. Misiunea sa este exclusiv în exteriorul ţării.

Ca şi în cadrul altor servicii (vezi „Abwehrul" şi „S.D."-ul) ofiţerii aparţinînd G.R.U. manifestă dispreţ faţă de corespondenţii lor din K.G.B. care nu sînt numai rivalii lor în materie de spionaj internaţional, dar care se comportă totodată faţă de ei şi de populaţie şi toţi cetăţenii U.R.S.S.-ului, ca nişte poliţişti vigilenţi Biroul politic a încercat nu odată să tempereze rivalitatea şi ciocnirile dintre G.R.U. şi K.G.B., ce s-au manifestat mai ales după 1964, transferînd tot mai multe cadre din K.G.B. în funcţiile de comîndă ale G.R.U. Subliniem cu acest prilej că un fenomen asemănător se pare că a avut loc şi în ţara noastră.

Ca şi K.G.B.-ul, G.R.U. îşi camuflează activitatea prin introducerea agenţilor săi în rîndurile personalului aparţinînd altor ministere, cum ar fi Ministerul de Externe, Comerţ exterior, Comitetul de Stat, ca să nu vorbim de multe alte organizaţii politico-culturale ziaristice, umanitare, turistice şi religioase.

Conform unor surse, se pare că aproximativ 60—70% dintre ataşaţii militari în străinătate şi diplomaţi, aparţin K.G.B.-ului. Cît mai rămîn pentru G.R.U. şi cîţi sînt fără nici o apartenenţă, este greu de spus. Practic, cine lucra afară, aparţinea acestor două servicii speciale. Nu este uşor să recunoaştem în aceasta, aplicarea concepţiei japonezo-hitleristă a spionajului total, concepţie ce a fost lansată şi aplicată în cel de al doilea război mondial.

Trăsătura de unire între K.G.B. şi G.R.U. pentru a sintetiza rezultatul activităţii din teren a circa 40 000 de agenţi permanenţi, o contituie aşa numitul *„Korsigs"*, sau „Comitetul pentru centralizarea informaţiilor", ale cărui sinteze informative sînt examinate, pentru orientarea politicii statului, de secţia externă a comitetului central condusă de un secretar sau membru al Biroului politic.

O secţie specială sau *„Nadsor"* se ocupă cu supravegherea funcţionării ansamblului de servicii ce împînzesc pămîntul, constituind un fel de dublură paralelă a celor două servicii K.G.B. şi G.R.U..

U.R.S.S. dispunea pînă nu de mult de circa 200 şcoli speciale şi secţii universitare destinate formării şi antrenamentelor viitorilor spioni. Acestea pregătea în medie între 3000 şi 4500 cadre anual, care trebuiau în mod obligatoriu să urmeze timp de 4—8 ani cursurile, după care urmau stagii de probă — în general acestea se efectuau în ţările socialiste — mai înainte de a fi expediaţi în ţările occidentale „să lucreze".

Legali şi ilegali

Fiecare serviciu secret îşi are propriile sale reguli şi caracteristici. Ne vom referi în continuare la acelea ce aparţin K.G.B.-ului şi G.R.U.-ului.

Două categorii de agenţi secreţi activează în cadrul acestor servicii secrete, care conform terminologiei sovietice corespund: „legalilor" şi „ilegalilor".

Acei din prima categorie sînt reprezentaţi din ofiţeri şi agenţi ai spionajului şi contraspionajului care lucrează în centrala ţării lor sau beneficiază în străinătate de acoperirea diplomatică: consilieri sau secretari de ambasade, consuli, însărcinaţi cu misiuni, ataşaţi comerciali, etc. În general se cunoaşte de toată lumea că în aceste posturi se numesc de regulă spioni pentru a

deschide ochii și urechile și mai ales pentru a-i face să vorbească pe toți pe care îi întîlnesc cu prilejul recepțiilor. Această categorie a agenților secreți este, dacă se poate spune așa, cea oficială.

Nu către aceștia se îndreaptă gîndurile marelui public, atunci cînd i se vorbește de spioni. În ochii acestuia, activitatea ocultă de spionaj este alăturată instantaneu de cea de clandestinitate și riscuri. Trebuie să recunoaștem însă că, nimănui nu-i trece prin minte să-i considere pe directorul C.I.A. sau al S.D.E.C.E.-ului printre spioni. Și cu toate acestea, șeful unei centrale este bineînțeles primul dintre spionii acesteia.

În schimb, cu categoria „ilegalilor" se pătrunde în domeniul anonimatului, al înșelătoriei și acțiunii subersive. Ilegalii sînt introduși într-o țară străină sub o identitate falsă. Amestecați cu membrii de rînd ai societății, funcționari, muncitori, angajați, mici comercianți, refugiați, falși dizidenți politici, toți aceștia vegetează, hibernînd adesea timp de ani de zile, mai înainte de a începe o altă viață paralelă cu cea normală, pentru care au fost pregătiți și destinați mult timp înainte.

Unii sînt ofițeri sau cadre ale serviciilor secrete prevăzuți să conducă una sau mai multe rețele de spioni și informatori; alții sînt pur și simplu spioni. Și unii și ceilalți nu posedă drept protecție decît propia lor legendă, adică pielea personajului pe care au îmbrăcat-o, inteligența și pregătirea tehnică obținută în timpul școlii. Un bun agent secret nu dispune de armă, în afară doar de cazul în care trebuie să execute o misiune de sabotaj.

Acestor două categorii trebuie să li se adauge o a treia, cea a *spionilor trădători,* aparținînd naționalilor din țările respective, recrutați la fața locului ca și a transfugilor ce se pun în slujba țării care îi acceptă și le acordă azil. Pe parcursul lucrării ne vom referi cu exemple la aceste categorii de agenți secreți.

În privința „legalilor", colonelul Oleg Penkovsky a dezvăluit încă din 1962, că din cei 5200 de diplomați sovietici aflați la post în cadrul ambasadelor și consulatelor U.R.S.S. în 72 țări occidentale, circa 3000 aparțineau celor două servicii K.G.B. și G.R.U. (circa 60%).

La toți aceștia trebuiesc adăugați miile de „ilegali" ce trăiesc în străinătate sub o falsă identitate și intră în posesia unei mari cantități de informații.

La întreg acest ansamblu trebuie adăugate informațiile procurate ici și colo de agenții aparținînd secțiilor speciale ale partidelor și sindicatelor comuniste (este vorba de trecut). Pentru a ne face o idee cît mai aproape de situația reală, de exemplu în

intervalul 1945—1970, peste 6000 de „diplomaţi" au fost expulzaţi fin 52 ţări occidentale pe motivul desfăşurării unor activităţi incompatibile cu statutul lor.

Dintre cele 107 cazuri de flagrant delict evidenţiate doar în anii 1966—1967, 45 erau diplomaţi, 30 ziarişti şi reporteri, 15 ataşaţi comerciali, 6 ataşaţi culturali şi 5 cadre de conducere din „Aeroflot".

Dacă în cazul agenţilor „ilegali" aparţinînd K.G.B. şi G.R.U.-ului arestaţi şi apoi expulzaţi şi reveniţi acasă în Uniunea Sovietică, ori în urma unor schimburi, dintre aceştia arareori puţini mai sînt trimişi de serviciile respective în exterior pentru „a lucra" În schimb, în cazul „legalilor" aceştia sînt ţinuţi o perioadă în ţara şi trimişi în alte misiuni, de regulă acolo unde li se poate pierde orice urmă.

În ultimii ani, ţările occidentale au efectuat schimb de informaţii asupra acestui subiect şi diplomaţii prinşi ca spioni, au fost demascaţi şi ţările au luat cunoştinţă de ei.

După cum am arătat, serviciile de spionaj şi contra-spionaj sovietice au fost utilizate în primul rînd pentru protejarea intereselor U.R.S.S. pe plan intern şi extern. Dar în acelaşi timp, aceste servicii contituiau şi un front avansat; o avant-gardă, destinată răspîndirii Revoluţiei, sub autoritatea Biroului politic.

În final, serviciile K.G.B. şi G.R.U., au mai avut ca misiune să determine, să întreţină şi să folosească micile antagonisme ivite între ţările occidentale. Agenţii profitau ori de cîte ori se ivea prilejul, de orice fisură, eşec sau slăbiciune, exploatînd-o în scopul menţionat. Pentru a duce la bun sfîrşit misiunea, încredinţată li se punea la dispoziţie mijloacele materiale şi financiare necesare, cu o mare largheţe. Iată cum se explică, într-o oarecare măsură, succesul înregistrat şi care nu poate fi contestat.

Rudolf Ivanovici Abel

Jimmy Bozart, un băietan pistruiat, cu o claie de păr blond, în vîrstă de 14 ani, avea să joace un rol principal în descoperirea activităţii celebrului spion sovietic Abel. Jimmy, făcea parte dintr-o familie numeroasă care trăia destul de modest. La vîrsta pe care o avea a înţeles să-şi ajute tatăl la întreţinerea celorlalţi membri ai familiei. Cîteva ore pe zi se ocupa cu distribuirea ziarelor şi revistelor. Cîştigul pe care îl realiza nu era prea mare.

În schimb era mulțumit că putea fi util părinților săi.

Pe la sfîrșitul primăverii anului 1953, la New York, într-o dimineață însorită, Jimmy se pregătea să se întoarcă acasă. În casase costul abonamentelor și era bucuros că avusese o zi bună. După ce alergase pe stradă, intrînd pe treptele imobilului de la numărul 54 din Broklyn, încerca să sară peste 3-4 trepte odată. În mîna stîngă ținea strîns monedele pe care le primise, iar cu dreapta se sprijinea de balustradă, străduindu-se să-și demonstreze îndemînarea de care era capabil.

Deodată, picioarele îi alunecară și fu nevoit să se țină cu ambele mîini de bara de protecție; scara mai avea încă multe trepte și o rostogolire pe ea nu constituia o perspectivă tocmai plăcută. Timp de o clipă, Jimmy uită de monedele pe care le ținea în mînă și acestea se împrăștiaseră pe scări cu zgomot asurzitor. Îndată însă, băiatul își regăsi calmul și începu să-și adune bănuții: monedele de nichel de cinci, zece și douăzeci și cinci de cenți. Terminase de recuperat banii și, cînd se pregătea să se ridice, zări o piesă de cinci cenți care se strecurase într-o crăpătură, la marginea palierului.

Jimmy apucă moneda cu mîna dreaptă și simți că ceva părea în neregulă. Parcă nu semăna cu celelalte monezi. Privi mai îndeaproape piesa de cinci cenți: aceasta, în cădere se crăpase în două. Băiatul se așeză pe o treaptă și o examină pe ambele fețe: nu, nu era ceva normal. Era vorba de o monedă specială tăiată și care era prevăzută cu un lăcaș la mijloc, un ascunziș în care se găsea o bucățică de hîrtie împăturită cu grijă.

Jimmy citise multe romane polițiste și, mai ales văzuse nenumărate filme de spionaj la televizor. Asemănarea era izbitoare, mai ales cu ceea ce văzuse el cîndva într-un film. Cînd tatăl său se întoarse spre seară acasă, Jimmy îi povesti totul și îi arătă moneda cu pricina. Tatăl își puse ochelarii și, ținînd moneda între degetul mare și arătător, o examină îndelung la lumina puternică a unui bec. Ciudat: băiatul avea dreptate. Nu era vorba de imaginația înfierbîntată a puștiului, și nici de o banală monedă falsă.

— Trebuie să anunțăm poliția, spuse Bozart-tatăl, și aceasta cît mai neîntîrziat cu putință.

Jimmy își aminti că, avea un coleg care locuia cîteva case mai încolo. Tatăl acestuia, Frank Millery era agent al F.B.I.-ului. Seara, cînd s-a întors acasă, i-a găsit pe cei doi Bozart, tatăl și fiul, așteptîndu-l în camera băiatului său. Millery și-a dat imediat seama că mica piesă de cinci cenți face parte dintr-o afacere de spionaj.

Declarațiile lui Jimmy Bozart împreună cu moneda, introduse într-un plic de celofan, au constituit prima piesă într-un dosar ce se anunța enigmatic și neobișnuit. Trebuie să mai adăugăm că specialiștii care au examinat moneda, au descoperit ascuns în ea un microfilm al unei hărți ce reprezenta o porțiune din teritoriul american, pe care se aflau amplasate uzine ce produceau materiale strategice.

Acestea au fost datele care au fost furnizate publicității și care au jucat un rol important în procesul care a urmat patru ani mai tîrziu.

Martin Collins locuia în acel bloc de mai puțin de o lună. În fiecare început de săptămînă, își plătea cei 29 dolari cît făcea chiria, cu o punctualitate neabătută. În dimineața zilei de 21 iunie 1957, căldura era deja toridă. Collins dormea gol pușcă sub cearceaf. La orele șapte dimineața, trei bărbați se aflau în dreptul ușii apartamentului său. Unul a ciocănit energic în tăblia ușii. Fără a se obosi să-și pună halat pe el, Collins deschise. Era F.B.I.-ul

— Sînteți arestat pentru pătrunderea ilegală în Satele Unite, a declarat inspectorul de imigrare Robert. E. Schvenberger.

Polițiștii, Phelan Gamber și John Blasco, i-au permis să-și tragă pantalonii și să se îmbrace. Înalt și slab, Collins semăna cu oricare alt cetățean american. Nimic nu-l putea deosebi de ceilalți muncitori. Era un bărbat de aproximativ cincizeci de ani, bine conservat, cu părul grizonat. Îndărătul lentilelor străluceau niște ochi de o ascuțime neobișnuită.

— De acuma, colonele, veți lucra cu noi.

Personajul a rămas fără reacție la auzul gradului, ce i se atribuise de inspectorul american. A înțeles perfect, foarte repede. Știa că aceasta totuși i se va întîmpla pînă la urmă într-o zi.

— Este adevărat că ați închiriat sub numele de Emil Goldfus un atelier artistic în Brooklyn?

Collins răspunse afirmativ.

Se povestește că atunci cînd agenții au vrut să pornească mașina cu care veniseră, aceasta nu a mai pornit. Extrem de politicos, Collins i-a invitat în modesta sa mașină care a demarat imediat, la sfert, cum se obișnuiește să se spună.

Îndatorați, unul dintre polițiști i-a oferit o țigară. Collins a mulțumit, a zîmbit și a răspuns că nu fumează. Apoi, cît se poate de natural a scos un pachet cu gumă de mestecat și și-a tratat însoțitorii. Aceștia, surprinși, au primit. Calmul imperturbabilului lor prizonier nu aveau să-l uite multă vreme.

Colocatarii imobilului şi vecinii de pe stradă aveau o impresie cît se poate de bună despre modestul şi tăcutul domn Emil R. Goldfus un îndemînatic fotograf, cu reale aptitudini de pictor. Modest şi manierat, el nu deranja pe nimeni. La scurt timp după ce se instalase în apartament, reuşise să-şi facă o serie de prieteni în cartier. Extrem de politicos, salută întotdeuna primul, afişînd un respect ce nu omitea nici pe vînzătorul din micile magazine de unde-şi făcea zilnic cumpărăturile. Toată lumea ştia că nu dispunea de mulţi bani şi ducea un trai modest, neatrăgînd cu nimic atenţia cetăţenilor din cartier. Mai mult, îşi pregătea singur cina şi doar rareori era văzut stînd ore întregi în faţa unui păhărel, la un local unde cînta muzica. Aşa se face că nu a avut niciodată probleme, inclusiv cu plata chiriei, pe care şi-o achita cu regularitate. În lumea aceea mic burgheză, mister Goldfus se integrase pe nesimţite şi toţi îl priveau ca pe unul de al lor, ca fiind printre ei de cînd lumea. Era la curent cu tot ceea ce se petrecea în familiile din bloc şi avea la nevoie pentru fiecare un cuvînt bun şi de îmbărbătare.

În timpul anchetei, cu prilejul percheziţiei efetuate de F.B.I., printre hîrtiile care au fost găsite în locuinţa sa, de pildă, era şi o scrisoare de mulţumire a unei tinere perechi domiciliată în Fulton Street. Curioşi să ştie cum îşi atrăsese Goldfus recunoştinţa acestor oameni, agenţii au primit o explicaţie plauzibilă. Cu prilejul căsătoriei celor doi tineri, Emil Goldfus le trimisese un cadou de nuntă. Nimic mai normal ca aceştia să mulţumească cunoştinţei lor care fusese atît de amabilă şi dispus să cheltuiască o sumă de bani din bugetul său. „Cadoul" făcea parte din ansamblul de procedee folosite de inteligentul agent.

Rufolf Ivanovici Abel, alia Martin Collins, sau Emil Galdfus s-a născut la 2 iulie 1902, la Moscova şi a fost unul dintre cei mai mari spioni sovietici de după cel de al doilea război mondial. Allen Dulles, la vremea respectivă fiind directorul C.I.A., a afirmat în privinţa sa: „Ne-ar trebui cîţiva ca el să-i avem la Moscova".

În ciuda faptului că nu s-a ştiut niciodată cu exactitate în ce a constat activitatea sa, totuşi s-a aflat că graţie acestui personaj care era capabil să vorbească numai de artă şi muzică, ore întregi, dar care în acelaşi timp poseda şi imense cunoştinţe de chimie, fizică şi matematică, reuşise să transmită ruşilor informaţii referitoare la secretele atomice ale americanilor.

Cercetările minuţioase au arătat că Abel intrase în S.U.A. în 1947, venind din Montreal, cu un paşaport al unei ţări europene emis pe numele de Andrew Kayotis. De altfel nu era singura sa

identitate şi dispunea de documente care-i ofereau şi alte acoperiri. De exemplu, se folosea cu predilecţie de numele unui oarecare Martin Collins, născut la 2 iulie 1887 la New York, sau al acelui de Emil R. Golfus, născut în Manhattan, la 2 august 1902. Verificîndu-se aceste date s-a constatat că într-adevăr titularul se născuse la acea dată dar nu trăise decît... două luni. În ceea ce priveşte adevărata zi a naşterii lui Rudolf Abel, aceasta era 2 iulie 1902, doar cu o lună diferenţă de cea din acte. Coincidenţa era surprinzătoare.

Poliţiştii americani au ajuns repede la concluzia că mister Goldfus — să-l numim aşa, deocamdată — era un agent secret. Cercetările luară o nouă turnură şi probele începură să se adune. A rămas un mister pînă astăzi, dacă primele acuzaţii se refereau doar la trecerea ilegală în Statele Unite sau există şi o probă mult mai importantă, de exemplu, un denunţ.

Interogatoriile deşi făcute cu profesionalism nu s-au soldat cu nici-un rezultat. În schimb, ancheta a furnizat o serie de probe ce nu puteau fi contestate. Abel era un agent cu experienţă: avea la efectivul său peste 30 de ani de practică şi lucra cu o discreţie deosebită, rar întîlnită în S.U.A.. Era un fotograf extraordinar şi un capabil inginer electronist, cunoscător al fizicii nucleare, desenator talentat, un adevărat artist. Vorbea la perfecţie, fără accent, cinci limbi: germana, italiana, franceza, engleza şi bineînţeles rusa.

Metodele pe care le folosea acest agent secret erau cele clasice, cu deosebirea că aflate în mîinile unui expert deosebit de talentat, au condus la nişte rezultate neaşteptate. Diversele mesaje, documente şi fotografii erau transmise cu ajutorul numeroaselor recipiente, care erau adevărate ascunzători secrete. Materialele erau mai întîi fotografiate şi apoi reduse la dimensiuni microscopice; pentru cunoştinţele şi aparatura de care dispunea, nu prezenta nici o dificultate. Materialele erau predate în final unor agenţi care le transpotau, trecînd prin Europa occidentală. Datorită notelor găsite la locuinţa sa, a fost posibilă identificarea numeroaselor „cutii poştale". Unele erau situate foarte departe: de exemplu, în „Mexico sau Colorado" într-un mic orăşel pierdut în inima Munţilor Stîncoşi.

Abel era ajutat în activitatea sa pe care o desfăşura, de numeroase ajutoare de pe teritoriul S.U.A.. şi care, de regulă, aveau sub observaţie cîte un obiectiv important ce prezenta interes, cum ar fi de exemplu o importantă bază aeronavală sau o uzină producătoare de instrumente electronice ce serveau echipării rachetelor balistice. Dar în afară de folosirea agenţilor de

legătură, el apela destul de frecvent şi la puternicul emiţător de care dispunea.

Recrutat şi format de K.G.B., aparţinea acestuia încă din 1927. Uşurinţa de adaptare, inteligenţa ce depăşea pe departe pe a multora, perfecta cunoaştere a limbii engleze şi germane, îl indicau pentru a fi „rezidentul" ideal.

Pînă la data arestării sale, identitatea sub care apărea era tot atît de diversă ca şi domeniile sale de activitate.

Dacă gradul său în K.G.B. este autentic, numele său cu adevărat din cîte se pare a rămas o enigmă. Se ştie doar că s-a numit Emil Goldfus, Andrew Kayotis, Wark Abel.

În atelierul pe care l-a închiriat pentru o sumă modestă, în studiourile Ovington, din Brooklyn, îşi exercita profesia de pictor şi fotograf.

Acest om ascetic, cu faţa austeră şi puţin sociabil, nu vorbea niciodată despre politică. Cultura sa, pasiunea pentru tot ceea ce se referea la artă îl făcea să fie privit ca pe una dintre acele fiinţe ce refuză să se integreze într-o societate tradiţională.

De fapt, profesia de fotograf a colonelului Abel, nu era altceva decît o faţadă ingeniasă. Cine s-ar fi gîndit că un astfel de personaj avea preocupări dintre cele mai fantastice.

Nimeni nu bănuia că antena ce se etala pe acoperişul studioului din Ovington şi pe care şi-o montase singur, neajutat de nimeni, îi permitea agentului sovietic să intre în comunicaţii cu Moscova şi să primească instrucţiuni de la şefii săi. Dispunea de un receptor-emiţător pe unde scurte „Hallicrafter".

Era după cum am mai spus un om singuratic şi perfect stăpîn pe sine, pe simţurile sale, pe modul cum îşi organiza viaţa şi în general, tot ceea ce făcea zilnic. Nu exagera niciodată, făcînd totul cu măsură, veghindu-şi şi controlîndu-şi cel mai mic gest. În lucruri era ordonat, extrem de meticulos. Nu se folosea de ascunzişurile tradiţionale pentru a camufla materialul necesar utilizat în activitatea de informaţii. În ziua arestării sale, agenţii F.B.I.-ului au descoperit cu stupoare combinaţiile de coduri ce se aflau disimulate într-un cilindru de abanos gol, microfilme, monezi trucate, şuruburi goale, nasturi, două certificate de naştere diferite, şi şase milioane de dolari.

Dispunea de patru adjuncţi: Korothov, Pavlov, Svirinc şi Hayanem. Fiecare dintre adjuncţii săi conducea un grup de agenţi ameicani pe care îi recrutase direct dintre cetăţenii ţării. Reţeaua era deci importantă.

Datorită trădării unia dintre aceştia, au reuşit agenţii F.B.I.-ului să pună mîna pe el.

După ce a studiat lista de agenți capabili să-l secondeze pe colonelul Abel, K.G.B.-ul s-a oprit asupra unui vechi profesor ce-și dovedise capacitatea și destoinicia: Reins Hayanem, ce avea gradul de locotenent-colonel.

Cu ajutorul unui subterfugiu ingenios, acesta a obținut viză de intrare în Statele Unite.

— Numele meu e Eugene Maki, a declarat el într-o zi la Ambasada americană din Helsinki. M-am născut la 30 mai 1919 la Enaville, Idaho și sînt cetățean american.

Și-a întărit spusele, oferind probe concrete: mama sa Liliane Luoma Madi se născuse la New York. August, tatăl său, născut la Oulu (Finlanda), a fost naturalizat american, după căsătorie.

— După aceea, adaugă el, mama noastră ne-a dus în Varga, în Estonia. Acolo am trăit, eu și fratele meu, pînă la moartea ei, în 1943. De atunci lucrez în Finlanda, și aș dori foarte mult să mă întorc în țara mea.

La 28 august 1952, Maki și-a primit pașaportul. Numele de cod pentru misiunea pe care o primise în Statele Unite din partea K.G.B.-ului era „Vik". Sarcina sa consta în a contacta pe un oarecare „Mark", pe care să-l secondeze și să lucreze sub ordinele sale.

Prima întîlnire dintre cei doi a avut loc în lavaboul unui cinematograf new-yorkez, seara la orele 20.

Pentru a se putea recunoaște, Hayanem alias Vik, fuma pipă și purta o cravată cu dungi albastre.

Toate precauțiunile folosite în astfel de împrejurări fuseseră luate de către cei doi spioni. Mesajele microfilmate erau introduse într-o serie de obiecte: nastri sau monezi goale, totul dispus în cutii poștale oarbe, adică crăpături în ziduri sau cărămizi ce se pot scoate.

Într-o seară, cu prilejul unei întîlniri la o răscruce de străzi extrem de animată din Times Square, Vik i-a solicitat lui Mark să-i furnizeze de urgență material pentru a face microfilme.

Mark a comis atunci o eroare monumentală — surprinzător din partea sa, — fapt care avea să provoace mai tîrziu cauza arestării sale: l-a invitat pe Vik în atelierul său din Brooklyn.

Dacă ar fi cunoscut bine tehnica informațiilor, Vik trebuia să respecte îndatoririle unui bun spion. Dar vorbăria sa necontrolată nu a trecut neobservată. Vecinii săi — locuia la Newark, 806, Bergen Street, în 1955-1956 — l-au considerat a fi un personaj indezirabil.

Culoarele imobilului erau înțesate de sticle goale de băuturi alcoolice și cutii de bere pe care le consumase. Certurile nesfîr-

şite cu amanta sa, o frumoasă tînără blondă, pe care obişnuia să o prezinte ca soţie, deveniră violente şi extrem de zgomotoase. Pe scurt, făcea greşeli peste grşeli şi a sfîrşit prin a se face remarcat. Mai tîrziu Abel se va destăinui avocatului său Games Dolovan: „Hayanem, bea prea mult, şi bînd nu făcea altceva decît să-şi sporească teama de a nu fi prins. Oricine se simte cu musca pe căciulă bea pentru a-şi înlătura frica".

Neliniştiţi de acest comportament de care au aflat, şefii de la Moscova s-au decis să renunţe la el şi i-au ordonat să se îmbarce la bordul vasului „Liberté" pentru a veni în Franţa în portul Havre. De aici urma să i-a trenul către Paris şi apoi cu un avion „Aeroflot" să ajungă acasă la Moscova.

Înnebunit la gîndul că trebuia să se întoarcă în ţară — dîndu-şi perfect de bine seama de ce îl aştepta, pentru că ratase lamentabil misiunea ce-i fusese încredinţată, Vik — Hayanem a alergat la cel mai apropiat sediu al F.B.I.-ului unde a dezvăluit absolut totul iar pentru a conferi o mai mare greutate spuselor sale, a scos din buzunar şi le-a arătat agenţilor o monedă trucată. Era identică cu cea prezentată de Jimmy Bozart. Legătura a fost făcută imediat. Este trimis sub pază cu avionul la New York unde a fost supus unor interogatorii amănunţite.

În realitate la acea dată se cunoşteau foarte puţine lucruri despre Mark şi memoria sa de alcoolic nu-i permitea să furnizeze agenţilor contraspionajului american prea multe indicaţii. Totuşi, a dat amănunte privitor la vizita pe care o efectuase în atelierul lui Mark în Brooklyn.

Acesta era situat la etajul patru în cartierul Fulton-Street.

Cu răbdare, agenţii au reuşit în cele din urmă să localizeze pe fotograful Emil Goldfus din 225, Fulton Street. Acesta nu era acasă. Timp de şase săptămîni, apartamentul a fost pus sub observaţie. În cele din urmă, într-o seară o lumină la o fereastră semnala că locatarul venise acasă. Sosise momentul de-a se pune capăt carierei de „american" a colonelului sovietic. Supravegherea a continuat toată noaptea. În zori, după cum ştim, agentul a fost arestat.

La început conform unui scenariu pentru a se cîştiga timp, acuzaţia ce i-a fost adusă lui Abel, se referea la faptul că intrase ilegal în S.U.A., drept pentru care s-a hotărît să fie expulzat. În aşteptarea îndeplinirii formalităţilor care se impuneau a fost dus într-un loc de detenţie la Mcallen, în Texas. Aici au urmat interogatoriile de rutină, completarea fişelor şi culegerea de informaţii pentru întocmirea dosarului. După două săptămîni, în urma percheziţiilor la domiciliul arestatului, s-a găsit un întreg

arsenal de aparate fotografice, inclusiv echipamnetul necesar înregistrării documentelor şi de redus la dimensiunile unui punct, aparat de sudat alimentat de la o baterie, diamante pentru tăiat sticla, binoclu extrem de puternic, aparat de filmat etc. În total, inventarul întocmit numără... 126 de articole. Nu lipsea nici aparatul de emisie-recepţie şi o serie de obiecte prevăzute cu ascunzători secrete: monede (asemănătoare cu cea găsită la Jimmy Bozart), chei, creioane, butoni etc.

Au fost cercetate cu amănunţime cărţile din bibliotecă, filă cu filă şi, în general, fiecare petec de hîrtie. S-au reţinut ca piese de dosar trei mesaje enigmatice, cărora nu li s-a aflat pînă la urmă sensul, dar care păreau suspecte. Era vorba de nişte însemnări făcute în grabă pe cîte un bileţel. Primul menţiona: „am cumpărat un bilet pentru vaporul următor, pentru joia viitoare 31.I. Imposibil să vin pentru că sînt urmărit de trei oameni" Cel de-al doilea bilet cuprindea: „Lui Max trăsură semnal T la stîlpul din strada Chibuabua nr. 191 folosind marginile stîlpului către stradă sîmbătă s-au duminică, marţi, joi. Întîlnire miercuri, joi, vineri la ora 15 la cinema Balmora". Şi ultimul: Aveida Oberon, ora 15, vitrina stîngă de la intrare. Este un film interesant. Da. Doriţi să vedeţi pe Mr. Brandt? Fumează pipă şi ţine o carte roşie în mîna stîngă."

Procesul lui Abel a început la şapte august 1957. În tot timpul procesului cît şi la pronunţarea sentinţei Abel a păstrat o ţinută rezervată şi imperturbabilă. Cu acest prilej a ieşit la iveală depoziţiile a doi martori care au cîntărit mult în balanţa ce pleda pentru vinovăţia sa.

Primul a fost după cum am mai arătat Reino Hayanem, mărturia acestuia, care îl cunoştea pe Abel şi colabora cu el din 1952, a jucat evident, un rol important, însă juriul a fost influenţat şi de declaraţia unui alt martor. Este vorba de sergentul Ray Rhodes, care tocmai fusese condamnat la o pedeapsă de cinci ani închisoare pentru că dezvăluise secrete în timp ce lucra ca tehnician la ambasada americană din Moscova. Întors în 1953 în S.U.A. a declarat că Abel i-a dat dispoziţie lui Hayanem să-l contacteze.

Preşedintele completului de judecată, judecătorul Martiner Byers a pronunţat la 15 noiembrie 1957 sentinţa: 30 de ani de închisoare, deşi conform noii legi din 1954 privind spionajul şi sabotajul, putea fi condamnat la moarte.

În ziua de 14 noiembrie, Uniunea Sovietică şi-a ieşit din mutismul ei, pe care l-a păstrat pe tot timpul arestării şi judecării lui Abel. O revistă literară ce apărea la Moscova a publicat un

articol referitor la afacerea spionului, fără a se referi cîtuşi de puţin la probele acumulate împotriva colonelului Abel. Însăşi numele acestuia nu figura în articol.

„Se menţiona simplu că, F.B.I. arestase un artist fotograf" cu numele de Goldfus şi că se inventase o întreagă istorie bună şi de un roman poliţist ieftin pentru a-l condamna cu orice preţ. Scopul maşinaţiunii, explica Moscova, era de a masca în ochii poporului american comportarea dezgustătoare pe care o avea F.B.I.-ul."

Dacă s-a evitat aşa cum ar fi trebuit, conform gravităţii faptelor şi prevederilor legii, condamnarea la moarte, aceasta s-a făcut întrucît un personaj de această anvergură putea fi, într-o zi, extrem de utilă. Abel a stat doar cinci ani în închisoare. Aşa după cum se prevăzuse, la 10 februarie 1962, a servit ca „monedă de schimb" contra lui Francis Powers, pilotul american condamnat în U.R.S.S. Operaţiunea a avut loc la poarta Berlinului.

Afacerea Abel era terminată.

*
* *

Considerăm că nu este lipsit de interes să ne oprim puţin asupra modalităţii în care a decurs schimbul de Abel-Powers, mai ales că în acest fel vom aduce în discuţie un procedeu des uzitat după cel de-al doilea război mondial, între cele două mari blocuri: schimbul de spioni.

Partea oficială a schimbului de ostateci cît şi locul de derulare a operaţiei au fost alese cu grijă, ambele părţi fiind de comun acord că cel mai indicat punct ar fi podul berlinez Elienicke, care separa sectorul vest berlinez de fosta R.D.G., respectiv zona americană de ocupaţie de zona est germană aflată sub controlul armatei sovietice.

Punerea la punct a detaliilor şi chiar operaţiile în sine a revenit la doi avocaţi: unul vest-berlinez, Jurgen Stange şi altul est german, W. Vogel. Atunci ca şi în schimburile ulterioare, operaţiunile s-au realizat într-o atmosferă tensionată, determinată de neîncrederea reciprocă a celor două tabere cît şi de teama că una din părţi, cea adversă, ar putea trişa. În vreme ce E. Powers se îndrepta spre compatrioţii săi, W. Vogel s-a apropiat de locul în care fusese adus Rudolf Abel, pe care l-a recunoscut pe baza datelor primite de la K.G.B. şi l-a condus, ţinîndu-l de braţ, la grupul sovieticilor. În acest timp, de ambele părţi,

echipe de pușcași de elită, țineau în vizoarele lunetelor pe cei ce participau la schimb, fiind gata la un semnal să apese pe trăgaci, Vogel fiind bineînțeles primul vizat.

În anii ce au urmat, W. Vogel a fost implicat în majoritatea schimburilor de agenți secreți ce au avut loc între est și vest, precum și eliberarea unor importanți dizidenți sovietici care au avut o contribuție însemnată la realizarea unor acțiuni clandestine contra conducerii bolșevice.

K.G.B. contra S.I.S.-M.I.5

Philby, Burgess, MacLean, Blunt, Cairncross și Blake

În duelul nevăzut al serviciilor secrete, există un episod extrem de straniu pe care am considerat necesar să-l prezentăm cititorilor cu prioritate, motivație care are la bază în principal două aspecte deosebit de importante: în primul rînd, daunele imense provocate de acești agenți blocului occidental și în special anglo-american, iar în al doilea rînd, faptul că cel mai tradițional serviciu secret, înconjurat de mister, legende și succese, a fost străpuns, iar unii dintre spionii sovietici aparținînd K.G.B.-ului, s-au infiltrat în sacrosantul „Inteligence Service," celebrul „M.I.5."

Dacă primii trei spioni menționați în titlu sînt relativ cunoscuți de marele public, ceilalți doi, au constituit o adevărată surpriză, desconspirarea lor nevenind din partea serviciilor de contrainformații, ci datorită indiscrețiilor unor foști K.G.B.-iști. Timp de mulți ani s-a știut după descoperirea primilor trei, că grupul de spioni trădători era format în realitate de cinci membrii.

În țara noastră, după fuga generalului Pacepa, se bănuia că au mai rămas doi spioni de aceeași mărime. Evenimentele, în derularea lor i-a scos la suprafață și pe aceștia. Istoria lor este prematur să fie scrisă

*
* *

La începutul anilor '30, mulți își mai imaginau încă faptul că primul război mondial a fost ultimul. După vremea constrîngerii și a curajului, au urmat euforia partizanilor pacifismului, antiimperialismului, adepților unui socialism ce se voia universal.

Obosiţi şi plictisiţi de sfaturile părinţilor lor, îmbibaţi de un puritanism excesiv, de disciplina insuflată în anii primei vîrste petrecută în colegiile odraslelor aristocratice; tinerii burghezi se entuziasmau uşor. Profesorii le explicau că, dacă cineva s-ar putea neliniști şi teme de excesele cu caracter poliţienesc din U.R.S.S., acestea în ciuda evidenţelor nu au decît un caracter cu totul pasager, căci este vorba de o „criză de creştere a socialismului". Ei promovau un cu totul alt socialism îmbibat de umanism, care după concepţia lor va fi impus de sus, dat fiind că elevii lor de azi reprezintă elita destinată să conducă mîine destinele ţării.

Mai tîrziu, spuneau tot aceştia, se va naşte o lume nouă izvorîtă din sinteza socialismului occidental cu cel răsăritean.

La Cambridge, în 1932, se puteau auzi aceste frumoase cuvinte, aşa ca şi în 1926, şi 1927, cînd mai fuseseră rostite. În cercurile marxiste mai avansate, era enunţată teoria unei transformări înţelepte (iată de unde poate că s-au inspirat aceeia care vorbesc de un „despot luminat") şi progresive a lumii contemporane. În sînul acestor cercuri activau o serie de mentori — în cap cu Freund, care susţineau ideea că lupta pentru victoria socialismului nu putea fi cîştigată decît în legătură strînsă şi secretă cu acela care deja dispune de o platformă solidă, respectiv U.R.S.S., imperiu puternic ce se află la răscrucea Europei cu Asia.

Fără această sumară explicaţie nu pot fi înţelese mobilurile aparent greu de descifrat ce au stat la baza opţiunii unor mari agenţi secreţi care au acceptat să lucreze pentru K.G.B., respectiv cauza comunismului.

La Kim Philby nu este prea greu să descoperi mobilul. Începuturile pot fi găsite în mediul, la prima vedere nu prea potrivit, de la colegiul Trinity din Cambridge. Fiecare student considera ca o datorie faţă de generaţia sa, să se ridice împotriva conceptelor părinţilor. Kim şi prietenii lui au fost ajutaţi şi de criza anilor '30. Nu mai este loc pentru incertitudini, îşi spuneau ei. Tot ce este vechi tradiţional şi religios este rău. Dar atunci ce este bine? Partidul Comunist din Anglia a enunţat un program clar. Acest partid se află în extremă opoziţie şi asta le era pe plac, le impunea şi totodată le arăta calea, gîndeau ei, de ieşire din haos.

Considerîndu-se vizionari, mai presus decît alţii, au subestimat probele materiale — miile şi miile de victime, teroarea roşie şi pactizarea cu fascismul — luînd în considerare nişte lozinci utopice, inventate de la început spre a-i amăgi pe cei creduli.

Toate acestea ne par astăzi de neconceput, dar realitatea ne demostrează că așa a fost. Mai mult, au existat și oameni care și-au dat viața pentru acest ideal iluzoriu fără să știe că au fost mințiți. Căci cei ce au creat mașina comunistă, știau de la început ce și-au propus să facă, inclusiv căile și metodele de aplicat. Era de așteptat ca în năvoadele lor vor nimeri și altfel de victime, datorate minciunii, dezinformării și lăcomiei. Aceste victime, le vor sluji de minune interesele.

Primul din echipa stelei cu cinci colțuri a agenților secreți sovietici, a fost Harold Adrian Russel Philby. Pentru a-i descifra mai bine resorturile ascunse care l-au împins pe drumul spinos al spionajului și într-o mare măsură al trădării, să-i urmărim mediul din care provine.

Tatăl său pe nume Saint John Philby, a avut o viață extrem de aventuroasă, trăsături care, sub o anumită formă, s-au transmis și fiului. Familia din care se trăgea Philby poate fi urmărită de-a lungul mai multor generații și la toți se remarcă același caracter. Urmași ai temerarilor Wikingi, strămoșii-săi, au trăit în actuala regiune Norfolk, fiind cei care au întemeiat așezarea cunoscută și astăzi sub numele de Philby. Generații după generații, au crescut și s-au îndeletnicit cu diverse, meserii. Unii au fost negustori, alții au îmbrățișat meseria armelor intrînd în serviciul regelui, mulți dintre urmași s-au risipit în cele patru zări, cutreierînd lumea ca și străbunii lor în căutarea unei vieți mai tihnite, mai îndestulate, sub un alt cer decît cețosul orizont scoțian.

Unul dintre aceștia, a ajuns pînă în India, Plăcîndu-i natura acestui colț de pămînt, sătul de pribegie, cu banii pe care i-a avut de pe urma negoțului și-a cumpărat o bucată de pămînt și a cultivat ceai. Acesta a fost bunicul lui Philby. Afacerile i-au mers bine, reușind ca în scurt timp, să cîștige stima și aprecierea celor din jur. S-a căsătorit cu fiica unui general; a avut mulți copii, dar despre unul singur avea să se vorbească: Harry Saint John Bridger Philby, tatăl lui Kim.

La începutul secolului, Saint John este dat la internatul unei școli particulare din West-Minster. Curînd avea să se facă remarcat mai puțin prin rezultatele la studii, dar mai ales prin aptitudinile manifestate pentru sport: devenise căpitanul echipei de cricket a școlii. Nu se poate spune că băiatul nu avea înclinații pentru anumite discipline, dar văzînd o fire independentă, precoce, învăța numai ceea ce îi plăcea. Părinții nu duceau lipsă de bani și-și continuă studiile superioare înscriindu-se la cursurile Universității din Cambridge. Dovedește o ușurință extraordi-

nară în însuşirea limbilor străine, a istoriei şi geografiei. Pe neaşteptate, în mod surprinzător se concentrează asupra învăţăturii, mai ales către sfîrşitul facultăţii pe care o absolvă în mod strălucit. Este remarcat, iar guvernul îi oferă un post în administraţia colonială din India.

Saint-John era o fire ciudată; citea mult şi după moda timpului atras mai ales de inedit, se înscrie în mai multe societăţi secrete, cu caracter mistico-filozofic. Deşi făcea parte din pătura avută a colonialiştilor, nu ezita să-şi facă cunoscute gîndurile şi concepţiile progresiste, socialiste, opuse celor imperiului britanic.

Se spune că tatăl lui Kim ar fi fost intransigent, autoritar şi extrem de sever şi de aceea, pe cînd era copil, Kim se temea de el! Mulţi explică bîlbîiala de care suferea prin frica inspirată de dictatorul familiei care ţinea să impună o disciplină de fier. Nu avem posibilitatea de a verifica acest lucru, dar, în ceea ce priveşte afirmaţia că tatăl şi fiul aveau multe trăsături comune, nu putem să nu fim de acord. Voinţa de fier şi capacitatea de a rezista în orice împrejurări, le moştenise de la tatăl său. Cel care avea să devină „super-spionul Philby" şi-a păstrat cu stricteţe taina. Era nevoie de o tărie extraordinară şi de o stăpînire de sine neobişnuită ca să duci o viaţă dublă, să joci două roluri complet diferite, despre care nu ţi-e îngăduit să sufli nimănui un cuvînt.

Cînd a început prima conflagraţie mondială, Saint John a fost mobilizat şi repartizat la serviciul secret britanic. Misiunile primite i-au oferit prilejul să ajungă în preajma regelui Ibn Saoud. Aici se implică într-o reţea de intrigi şi reţele. Devine prieten şi admirator al lui Ibn Saoud, pe care îl proclamă drept conducătorul legitim al lumii arabe. Activitatea lui Saint John a fost atît de prodigioasă încît, după unii autori, nu era afacere sau eveniment politic în lumea arabă în care să nu fie amestecat. Mai mult, se spune că, Saint John Philby, a avut o mare şi determinantă contribuţie la crearea Arabiei Saudite.

În 1925, datorită încrederii şi reputaţiei de care se bucura, este numit consilierul politic al lui Ibn Saoud. Aceasta îi încredinţează responsabilitatea unor importante afaceri comerciale, mai ales legate de petrol. Bogăţia sa sporeşte de la o zi la alta şi se decide să treacă la islamism. Nu putea continua să-i reprezinte interesele lui Saoud, dacă nu arbora un fel de viaţă conform preceptelor profetului, ştiut fiind că Arabia Saudită este una dintre ţările cele mai tradiţionale. Harry Saint John Bridger Philby, se numeşte acum Abdullah Philby (adică servitor al lui

Dumnezeu) şi are o nouă înfăţişare: şi-a lăsat o barbă roşcovană, poartă sandale pe piciorul gol, era îmbrăcat cu un burnuz şi pe cap purta un fes. Mai mult, merge în pelerinaj la Mecca şi se întoarce hagi. Intră în locuinţă printr-o uşă nouă, anume făcută pentru toţi cei ce se întorc de la Mecca. Departe de restul familiei — soţia şi copilul trăiesc la Londra — înţelege să respecte cu sfinţenie litera Coranului şi să-şi întemeieze un harem. Ca atare, merge la tîrgul din Riad şi îşi cumpără o sclavă. La puţin timp, îşi măreşte haremul cu o altă soţie, de astă dată o rudă a regelui Ibn Saoud. Şi aşa se face că, un frate al lui Kim, Fari Philby, trecut şi el la islamism, va fi un înalt demnitar la curtea regală a majestăţii sale din Riad.

Între timp, se apleacă cu respect şi curiozitate asupra vieţii popoarelor arabe, studiindu-le obiceiurile şi modul de viaţă. De acum, poseda suficiente resurse materiale care să-i îngăduie satisfacerea oricărui capriciu. Pe cămilă străbate în lung şi în lat Peninsula Arabă desoperind locuri noi. Dar principala sa ocupaţie, rămîne comerţul şi... politica. Vădeşte o adevărată înclinare şi pasiune pentru lupta de culise. Şi un prilej mai nimerit, nu-şi poate visa: în Orientul Mijlociu izbucneşte conflictul dintre magnaţii americani şi britanici pentru obţinerea petrolului. Grupuri înarmate de beduini, conduse din umbră de Saint John, atacă instalaţiile petroliere americane ale companiilor „Aramco" şi „Trans Arabian Pineline Company", aruncă în aer şi incendiază sonde şi conducte.

Dar anii îşi spun cuvîntul, amintirile îl copleşesc şi obosit, în 1939, revine în Anglia, lăsînd impresia cunoscuţilor că a revenit la viaţa normală lîngă soţia şi copilul său. Mai mult, candidează fără succes în alegerile parlamentare. Dar roata norocului pare că s-a întors în defavoarea sa: este internat într-un lagăr, suspectat fiind de legături cu naziştii. Din cîte se pare, acuzaţia a fost totuşi neîntemeiată, izvorîtă fiind din invidia unor foşti colegi din serviciile secrete.

În cîteva cuvinte acesta a fost tatăl lui Kim Philby. Un om cu o viaţă plină de inedit şi care nu putea să nu-l influenţeze şi pe Kim. Kim Philby, este fără exagerare fiul neobişnuit al unui tată neobişnuit. Tatăl lui Kim n-a greşit deloc dîndu-i fiului său numele de Kim. Îi plăceau versurile lui Kipling şi l-a îndrăgit pe micul erou al romanului acestuia, curajosul irlandez Kim care, ajuns în India în tovărăşia unui lama din Tibet, face spionaj pentru „Intelligent Secret Service".

Kim s-a născut în 1912. Copilăria şi-a petrecut-o la Londra, unde locuia împreună cu mama sa. După ce-a terminat liceul în

1929, s-a nscris la Trinty, una din cele mai vestite universităţi din Cambridge. Aici, un oarecare Freund, îşi ţesea cu răbdare pînza în care va atrage în urma unor abile manevre cîţiva tineri pasionaţi de discuţii politico-sindicaliste. Dar cine era Freund şi mai ales pentru cine lucra, căci el s-a aflat la originea unui întreg proces ce va antrena după cum spuneau unii, un rău imens imposibil de evaluat, din toate punctele de vedere.

Redevenind student la vîrsta de 28 de ani, Ludwig Freund, după cîţiva ani de viaţă agitată împărţită între Praga unde edita ziarul „Drapelul roşu", organ al Partidului Comunist clandestin german şi Germania, ţară unde nu era dorit, fiind urmărit de poliţie, a venit la Londra. Aici, bucurîndu-se de ospitalitate şi accesul în anumite medii, începe să frecventeze o serie de cursuri la Oxford şi Cambridge. Încă din momentul sosirii sale îşi regăseşte cîţiva prieteni din anii 1927—1928, perioadă în care toţi aceştia puteau fi găsiţi în sălile şcolii de Economie politică, atraşi fiind — cînd se expuneau tezele socialiste aparţinînd lui Fabiens, — de către Bertrand Rusell şi Harold Laski. Dar puţini ştiu că, înainte de a ajunge la Londra, Freund s-a oprit la Moscova pentru a pune la punct misiunea sa de bază. Sub inocenta acoperire de efectuare a studiilor, Freund, german din regiunea Sudeţilor întreprindea de fapt o misiune cu caracter special din partea K.G.B-ului: detectarea în mediile universitare britanice a posibililor agenţi care să lucreze pentru serviciile secrete sovietice, pentru revoluţia mondială. Acum ne putem explica, cum s-a ajuns la acest mănunchi de cinci spioni din citadela britanică.

În 1930, un alt tînăr va intra, de asemenea, la Trinity Colege pentru a studia istoria: Guy Francis de Moncy Burgess; 21 de ani, fiul unui ofiţer al lui Royal Navy. Era mai mare decît Kim şi mai înainte studiase la Eton, o altă universitate vestită. Înalt şi brunet, Burgess, i-a produs lui Kim o impresie deosebită: era dotat cu o „frumuseţe remarcabilă", poseda o inteligenţă sclipitoare, dublată de un extraordinar spirit de interlocutor, veritabilă forţă a naturii, deîndată ce intra undeva stîrnea buna dispoziţie şi făcea să zguduie geamurile cu rîsul său tonifiant şi molipsitor. Nu se sfia să afirme că avea concepţii marxiste. Muzician, desena cu o îndemînare neobişnuită, practica fotbalul, cricketul, şi era campion la înot. Despre el profesorul de istorie nu s-a sfiit să declare că „era cel mai bun elev din toţi cîţi avusese". Interesul pentru istorie pe care-l avea şi Kim şi mai ales farmecul pe care-l răspîndea, a făcut ca cei doi tineri, să se împrietenească şi să devină nedespărţiţi. În curînd şi-au descoperit

reciproc, o altă afinitate. Aveau aceleași vederi politice.

La Cambridge, în anii 1929—1930, principalul subiect de conversație al cercurilor intelectuale, era literatura, mai bine zis poiezia. Dar curînd, lucrurile aveau să ia o întorsătură neașteptată: are loc marea criză din anii '30. Studenții, în general copii de oameni ayuți, au fost surprinși să vadă o față mai puțin cunoscută a economiei de piață, șomajul. Cercurile marxiste, au profitat de această ocazie pentru a oferi publicului propria lor explicație și mai ales soluții fenomenului economico-social.

Mulți studenți din Cambridge, au început să fie preocupați de problemele sociale. În acele zile s-a creat la Cambridge prima celulă a partidului comunist din Marea Britanie. Un mare număr de studenți entuziaști s- au înscris în partid, în timp ce alții, s-au mulțumit să declare că au convingeri marxiste. În acea epocă, studenții de la Oxford jurau „că nu se vor bate pentru rege și țară". Aceasta definea un climat propice pentru cei ce vroiau să-și recruteze prozeliți pe care să-i manipuleze. Răsfoind colecția revistei studențești „Trinity Review", pot fi citite adevărate proclamații comuniste semnate de studenții de odinioară, deveniți peste ani miliardari — ca lordul Rotschild. de pildă —, clerici sau parlamentari ai partidului conservator. Burgess se declarase încă de pe atunci comunist, în timp ce Kim Philby mai reflecta încă.

După Philby, Ludwig Freund l-a reperat pe Burgess, băiat frumos, inteligent. turbulent. contestatar. plin de ironie și sfidător față de camarazii săi, dar și cu multe defecte: amator de băutură, leneș, și cu înclinații homosexuale.

În amintirile sale, Kim menționează că în acei ani a fost contactat, propunîndu-i-se să devină agent secret: „a fost pentru mine o propunere ce mi-a trezit o mare mîndrie". A mai adăugat: „voi spune simplu că, atunci cînd propunerea mi-a fost făcută, eu nu am ezitat. Nu așteptați să fii invitat de două ori cînd ți se oferă să fii înrolat într-o formație de elită".

Nu a iubit Anglia, cum a mărturisit-o de mai multe ori. În 1946, în schimb la propunerea guvernului britanic regina i-a acordat „Ordinul Imperiului Britanic".

După ani, Kim Philby, a declarat aflat fiind la Moscova că a optat pentru „progres și pace" înainte de iunie 1933. Să nu fi ajuns oare pînă la urechile sale isprăvile lui Djerzinski? A mai declarat că n-a spionat pentru bani sau ambiție. În memoriile sale, a mărturisit că el este cel care l-a recrutat apoi pe Guy Burgess, pentru serviciile secrete sovietice. „Am menționat numele său ca un candidat posibil pentru serviciul secret sovietic".

Desigur, de acuma pentru Freund era o treabă uşoară să-şi aleagă prozeliţii. Cum de altfel a şi făcut-o cu mult sîrg spre satisfacţia patronilor săi de la Moscova.

În toamna anului 1931, a sosit la Trinity College un nou student. El se numea Donald MacLean. Era un tînăr molîu, şi cu un aer bolnăvicios. Tatăl lui, sir Donald MacLean, era şeful Partidului Liberal Britanic. Fiul, în ciuda educaţiei primite, s-a rupt de tradiţia familiei sale preocupîndu-se de problemele sociale. De o precocitate ieşită din comun, la 12 ani, de exemplu, a scris o dizertaţie contra pedepsei cu moartea. La „Trinity" îi va cunoaşte pe Kim şi Burgess şi li se va alătura, devenind prieteni nedespărţiţi.

Treptat, MacLean este atras de cei doi în ceea ce se poate numi „Internaţionala roz", un curent ce se năştea printre studenţii britanici şi străini de la Cambridge. Alături de Burgess s-a ivit baronul german Wolfgang von und zu Puttlitz. Cîţiva ani mai tîrziu, acesta din urmă va fi în acelaşi timp diplomat al Reichului nazist şi agent de informaţii englez în măsura în care cele două apartenenţe nu vor stînjeni pe o a treia, cea a K.G.B.-ului. Despre MacLean se spune că a apucat pe drumul trădării din dorinţa de a se răzbuna pe disciplina ce l-a mortificat pînă la vîrsta de 19 ani, lansîndu-se în contestarea unei societăţi de la care totuşi nu uita să-şi atribuie cu largheţe toate privilegiile şi binefacerile posibile. Ciudată optică de adept al comunismului.

— „Are stofă de prim ministru, spuneau despre el profesorii de la Trinity".

Era tot atît de ambiţios ca şi prietenii săi, Philby şi Burgess, dar mult mai inteligent şi sclipitor. În schimb calităţile sale erau eclipsate de o notă de instabilitate şi în acelaşi timp deşi comod din fire, nu era absent de la scandalurile vieţii studenţeşti. Afaceri de moravuri se adăugau la cele datorate beţiilor. Bărbaţi sau femei puţin importa pentru acest tînăr deslănţuit, pe care poliţia trebuia să-l elibereze cu regularitate de la arest a doua zi dimineaţa, după fiecare ispravă. Cu concursul lui Kim şi Burgess, MacLean cade în plasa lui Freund. Acesta din urmă va recruta de altfel pînă în 1938 şi alte viitoare personalităţi, care se vor pune în slujba sovieticilor. Astfel, Peter Keunemann, devenit ulterior secretar general al Partidului Comunist din Ceylon; Krishna Menon ministrul Apărării din India şi în acelaşi timp lider al mişcării pacifiste din sud-estul asiatic; Firoza Gandi, fostul soţ al lui Indira Gandi şi mulţi alţii.

Arestat în 1940 sub acuzaţia de agent comunist, Freund con-

ducea de aproape doi ani spionajul sovietic din Anglia, ocupîndu-se cu recrutarea viitorilor agenți.

Închis mai întîi la Penton Ville, apoi în insula Man, Freund va reapare după cel de al doilea război mondial în Cehoslovacia. Valul de represiuni staliniste nu l-a ocolit și cum asupra sa plana o serie de bănuieli — după biblicul adagio că oricine a călătorit în alte țări este spion — a fost executat prin spînzurare în 1952. Nu greșise cu nimic, dar știa prea multe.

MacLean, a fost cel mai strălucit student din acei ani, (1930—1934) ce a frecventat „Trinity", terminîndu-și studiile în 1934. A promovat examenele de limba franceză și germană cu mențiunea „foarte bine". Reușește primul la concursul organizat în 1935 de Ministerul de Externe. A devenit un funcționar respectabil fiind bine apreciat din toate punctele de vedere. În următorii trei ani va frecventa cluburile cele mai selecte din Londra, prilej care-i permite să lege numeroase prietenii. În 1938, este numit secretar la ambasada britanică din Paris, marcînd o reușită fulgerătoare atît pe plan diplomatic cît și pe linie conspirativă. Păstrează legături cu Kim și Burgess, dar mai ales cu Freund. Acesta din urmă nu-i cere să-i furnizeze „secrete", ci doar îl supune unei pregătiri psihologice sub aspectul consolidării motivației unor anumite convingeri. Este perioada de „rodaj" binecunoscută în formarea agenților secreți. Nu i-a cerut să fure documente, nici să facă fotografii sau copii, ci să deprindă arta de a deschide ochii și urechile, să interpreteze informațiile și să se preocupe să nu fie descoperit.

Capacitatea de muncă a lui MacLean este neobișnuită și superiorii săi sînt mulțumiți de el. Frecventează corpul diplomatic, cît și cartierul protipendadei. Putea fi văzut în colțul său favorit, la unul din cele două localuri de lux „Deux Magots" și „Flore". A legat prietenie cu sculptorul Giacometi și cu poetul Tristan Tzara. Într-o seară, la cafeneaua „Flore" face cunoștință cu o studentă americană, Melinda Marling, în vîrstă de 23 de ani, ce urma cursurile de la Sorbonna. Și MacLean se îndrăgostește. Urmează căsătoria și perechea pleacă la Londra pe data de 23 iunie 1940.

*
* *

Din timpul studenției, Kim Philby, în afară de pasiunea pentru istorie și ideile marxiste, a căutat să cunoască lumea și să învețe limbi străine. Această înclinare o dovedise încă din copi-

lărie, cînd Kim vorbea şi citea araba şi hindi. Mai apoi avea să-şi însuşească limbile europene: germana, franceza, spaniola, rusa şi turca. În vacanţă cutreieră Europa şi îşi perfecţionează pronunţia. Trebuie să amintim faptul că, încă de la vîrsta de patru ani, suferea de bîlbîială, maladie de care nu a reuşit niciodată să scape.

În 1934, Kim îşi termină studiile universitare şi părăseşte Cambridge-ul. Va păstra legături strînse cu ceilalţi tot restul vieţii.

Ca şi Sorge, Kim Philby îmbrăţişează cariera de ziarist. Anii premergători celui de-al doilea război mondial sînt plini de evenimente şi-i oferea un material imens. În toamna anului 1933, Philby este la Viena. De fapt el mai vizitase Austria, atunci cînd, student fiind, pe o veche motocicletă străbătuse în lung şi-n lat bătrîna Europă. Pretutindeni îşi făcuse relaţii şi prieteni. La Viena a închiriat o cameră modestă în locuinţa unui funcţionar, care locuia împreună cu soţia şi fiica sa, Litze.

În vîrstă de 23 ani, Litze fusese căsătorită cu Karl Friedmann, redactorul şef al revistei comuniste „Die Rote Fahn". („Steagul roşu"). Kim a fost cucerit de farmecul tinerei femei. De fapt, Kim avea un caracter cu totul aparte: îi plăceau femeile şi să bea, mare amator de a trăi viaţa cît mai intens dar în acelaşi timp nu se poate spune că nu poseda un spirit subtil, fiind din multe puncte de vedere net superior prietenilor săi Burgess, Maclean şi Blunt. Ştia să-şi ţină gura cînd trebuia, chiar cînd era complet ameţit de băutură. Îşi păstra luciditatea după ce ingurgitase mari cantităţi de alcool în timpul orgiilor nocturne. Această dedublare a personalităţii nu scăpase ochiului expert al lui Freund, care ştiuse că Kim are stofă de agent secret.

Viena acelor ani devenise teatrul unor evenimente neobişnuite: în februarie 1934 muncitorii s-au răsculat împotriva guvernului dictatorial al lui Dollfuss. Are loc o represiune poliţienească în stil teutonic, şi cad multe victime. Kim interpretează în felul său evenimentele, îndoctrinat de ideile comuniste, dedicîndu-se cu emfază cauzei revoluţiei proletare.

Kim împins şi antrenat de Litze i-au împreună parte la lupta pe baricadele Vienei, fapt care nu întîrzie să atragă atenţia organelor poliţiei. Ca să se salveze nu există decît o singură soluţie fuga. La 24 februarie 1934 se căsătoreşte cu Litze la primăria din Viena şi pleacă imediat în Anglia.

Tînăra pereche se instalează la Londra, închiriind o locuinţă, în cartierul Saint Jons Wood. Aici, Kim încearcă să-şi cre-

eze o înfăţişare nouă, străduindu-se să ofere imaginea unui bun englez, ferindu-se să-şi mai afişeze vechile convingeri. Cu prilejul prietenilor tatălui său reuşeşte să ocupe un post modest în redacţia publicaţiei liberale „Review of Reviews". Salariul este mic, iar pentru a putea trăi decent, soţia sa se angajează ca educatoare. Existenţa lui Kim este obscură, acesta străduindu-se să nu deranjeze pe cineva, evitîndu-şi vechii prieteni, mai puţin pe Guy Burgess, Donald Maclean şi Blunt. Toţi patru activau în solda sovieticilor şi se înţeleseseră să ofere fiecare o imagine care să le camufleze activitatea de spioni. Au considerat că ar fi extrem de nimerit dacă ar activa în partidele reacţionare, filo-naziste, care începuseră să apară ca ciupercile.

Drept urmare, în 1934, toţi patru şi-au schimbat brusc atitudinile politice şi au demisionat din rîndurile partidului comunist, pentru a induce în eroare pe cei care i-ar putea eventual suspecta. Vlăstare ale aristocraţiei britanice, mai mici sau mai mari, s-au decis să-şi reia fiecare locul care le revenea prin tradiţie. Atitudinea lor a fost privită cu simpatie şi toţi s-au grăbit să se întreacă în a le acorda sprijinul necesar. Scopul ascuns fusese atins.

Într-una din seri, cu prilejul unei recepţii, Burgess a întîlnit-o pe lady Rotschild căreia i-a făcut o impresie favorabilă. Ea îl angajează imediat în calitate de consilier financiar. Înalta scietate britanică număra mulţi membrii care, plecîndu-şi urechea la sloganurile lui Hitler, au găsit unele pe placul lor, mai ales pe cele cu caracter antisemit. Nu a trecut mult şi „coloana a 5-a" din Marea Britanie, cu un substanţial sprijin din afară, a fost în măsură să constate cu satisfacţie înfiinţarea unor formaţiuni cu caracter fascist, purtînd diferite denumiri, mai mult sau mai puţin camuflate.

Burgess nu a lăsat să-i scape prilejul, şi a început să vorbească foarte favorabil despre naziști. Mai mult, s-a înscris în „Anglo-German Fellowship", o asociaţie de prietenie anglo-germane. Aceasta număra abia o mie de membrii, dar printre ei se aflau şi personalităţi marcante ale vieţii politice şi a marii nobilimi. Burgess a călătorît de mai multe ori în Germania nazistă şi la întoarcere de fiecare dată, şi-a manifestat zgomotos, sentimentele sale de simpatie faţă de hitleriştii instalaţi la putere.

În 1936, Burgess se angajează la B.B.C. şi devine... agent secret britanic! Zelos, îşi satisface superiorii, furnizîndu-le informaţii din mediul pe care-l frecventează. În scurt timp, datorită unui concurs de împrejurări, reuşeşte să se facă confidentul unor importanţi oameni de stat şi politicieni francezi. Devine o

adevărată personalitate la radio-ul britanic. Natura sarcinilor sale îl ajută să-şi lărgească cercul cunoştinţelor. La sfîrşitul lui 1938, i se propune un post în secţia „propagandă şi subversiune" nou creată, viitoarea secţie a V-a. Acceptă, după ezitările de circumstanţă, şi îşi ia serviciul în primire în ianuarie 1939. Acum se poate spune că unul dintre cei cinci agenţi secreţi recrutaţi de Freund — am menţionat pînă acum patru — şi-a atins scopul: a intrat în centrala serviciului secret britanic, faimosul S.I.S.

Să revenim la Kim Philby. După cum am arătat, la Viena se căsătorise cu Litze, pe numele ei întreg Alice Roeder-Kohlman, militantă comunistă, ce îşi ascundea apartenenţa, menţionînd în acte „fără partid". Cînd au revenit în Anglia, Litze-Alice, i-a cerut lui Kim să transporte şi fondurile secrete destinate celulelor clandestine comuniste din Germania.

Freund era la curent cu totul şi supraveghea îndeaproape evenimentele, gata să intervină la cea mai mică poticnire. Superiorii săi de la Moscova erau şi ei informaţi.

Ştim că se angajase la „Review of Reviews". Între timp, în decurs de doi ani, a păstrat contactul, săptămînal cu agenţii care-l recrutaseră. Nu dispunea de informaţii care să-i intereseze, pe moment dar aceasta nu constituia un inconvenient, căci şefii săi nu se grăbeau. Se perfecţiona în limba arabă şi aştepta. „Primele misiuni care mi-au fost încredinţate de serviciul de informaţii sovietic — va scrie mai tîrziu în memoriile sale Kim Philby — au însemnat pentru mine o mare dezamăgire. Îmi făcusem o idee mult mai romantică despre munca unui agent de informaţii. Serviciile primite erau de mică importanţă, dar mi-au servit drept şcoală. Pe atunci aveam mai mult entuziasm decît experienţă. Nu mi se puteau încredinţa operaţiuni mai importante. Făceam ce mi se cerea şi am fost încîntat să aflu că m-am înscris printre cadrele permanente ale serviciului de informaţii sovietice".

După Burgess, la puţin timp, Philby, se înscrie la rîndul său, în „Anglo-german Fellowship". Aşa se face că la 14 iulie 1936 ia parte la marele dineu oferit în onoarea fiicei Kaiserului. Sala era ornată cu zvastici şi se putea remarca prezenţa unei bune părţi din aristocraţia britanică, admiratoare a fascismului. Prietenii lui Philby îl considerau pe acesta drept membru al aripei drepte conservatoare.

În 1936 începe războiul civil din Spania. Serviciile sovietice decid să-i încredinţeze prima misiune importantă lui Philby: să facă în aşa fel încît să fie trimis corespondent de război al unui

ziar englez pe frontul din Spania.

Ofiţerul sovietic de legătură i-a indicat să se apropie cît mai mult de cartierul general al lui Franco şi să culeagă informaţii în legătură cu intenţiile statului-major al acestuia. După ce a studiat cu atenţie obiectivele misiunii primite, Philby şi-a imaginat un plan extrem de ingenios pentru atingerea obiectivelor propuse. El l-a expus şefilor săi, care l-au aprobat întru totul. Ca urmare Kim a solicitat o audienţă proprietarului agenţiei „General Press" David Towers. I-a explicat editorului că doreşte să fie trimis în calitate de corespondent de război pe frontul din Spania. Motivele care-l determină să facă aceasta, a mai spus el, sînt multiple şi a enumerat cîteva: argumentul cu care a reuşit în final să-l convingă pe editor au fost pretenţiile financiare: Philby nu dorea onorariu, rezumîndu-se doar la plata articolelor. Propunerea a fost acceptată.

Iată-l, deci, trimis special al ziarului „Times" pe frontul din Spania. În articolele sale, Philby se străduieşte să-l proslăvească pe Franco, reuşind în acest fel să ofere despre sine o imagine de om cu vederi de dreapta, fapt care îi va servi de „acoperire" o bună bucată de vreme, pentru activitatea sa de agent secret. Philby şi-a găsit adăpost în imediata apropiere de cartierul general franchist, la Burgos, mascîndu-şi interesul pentru anumite informaţii îndărătul curiozităţii profesionale. Zilnic reuşea să afle cîte ceva nou, unele materiale nemaiavînd nici timp să le codifice. Convine cu agentul de legătură ca să transmită cea mai mare parte a informaţiilor prin Franţa şi Anglia.

Activitatea sa era însă plină de primejdii şi risca să fie descoperit în orice moment. Într-o zi, în timp ce avea asupra sa un raport, cu date secrete, a fost oprit la Cordoba de poliţia franchistă. Abia a avut timp să rupă în bucăţele hîrtiile şi să le înghită. A scăpat ca prin minune de întîlnirea cu plutonul de execuţie.

Philby îşi cîştigase din partea franchiştilor încrederea şi se mişca nestingherit de-a lungul frontului. Articolele şi reportajele sale erau apreciate pentru că descriau ceea ce fasciştii doreau să citească. Într-una din zile, la cartierul general franchist aflat la Saragossa, parvine ştirea: „pe frontul de la Ternel, roşii au reuşit să facă o breşă importantă". Generalul Arandu a primit ordin să se deplaseze urgent la faţa locului.

Philby nu scapă prilejul şi la 31 decembrie 1937, împreună cu alţi trei colegi, se urcă într-o maşină şi se alătură escortei generalului franchist, îndreptîndu-se spre front. Convoiul pătrunde într-un sat părăsit; peisajul era dezolant: în şanţurile şo-

selei zăceau mașini distruse, iar vaetele răniților se auzeau din toate părțile.

Deodată, zgomotul de afară fu acoperit de un țiuit sinistru. Îi urmă o explozie asurzitoare. Mașina în care se aflau cei patru ziariști a fost făcută țăndări. Kim o luă la fugă și, ca prin minune, reușește să se adăpostească lîngă un grup de soldați, ascunși în tranșee. La cap are o rană ce sîngerează; este pansat. Peste cîteva zile află de soarta colegilor săi: toți trei au murit: unul pe loc, iar ceilalți doi în spital, la interval de o zi. Philby cu mîna stîngă lovită și capul bandajat, scrie, în camera de gardă a spitalului unde era internat, reportajul în care descrie zguduitoarea tragedie. Ziarul londonez „Times" îl publică la 2 ianuarie.

Kim devine un ziarist talentat, articolele și reportajele sale fiind citite cu plăcere de un anumit public. Kim elogiază în articolele sale pe Franco și regimul său, astfel încît ofițerii din secția de presă a comandamentului general îl apreciază. La 2 martie, Franco în persoană îl decorează pe Kim Philby cu „Crucea Meritului Militar".

După sfîrșitul războiului, Philby se reîntoarce la Londra. Drept recompensă pentru activitatea sa i se oferă un post de corespondent permanent în străinătate.

Redactorul șef al ziarului „Times" îi propune lui Kim să plece la Berlin în calitate de corespondent special. Acesta acceptă bucuros și fată-l în Germania. Poziția pe care o are îi oferă posibilitatea să culeagă informații extrem de utile, dar în același timp își dă perfect de bine seama că ochii serviciilor secrete naziste îl urmăresc cu insistență. Pericolul este mult mai mare decît la Londra.

Cînd izbucnește războiul, Philby se întoarce acasă și însoțește primele unități britanice trimise pe continent. Trimite reportaje asupra înfrîngerii de la Dunkuerque și se retrage cu ultimele trupe britanice de pe coasta franceză.

În tot acest timp, soția sa Litze-Alice lucra pentru susținerea brigăzilor internaționale. Însă după puțină vreme de la izbucnirea războiului, între cei doi soți apar neînțelegeri și se decid să divorțeze. Mai întîi Alice fusese destinată de către Moscova pentru a lucra în clandestinitate. Dar fiindcă trecutul ei l-ar fi putut jena pe Philby, s-a hotărît despărțirea celor doi soți și cu ajutorul prietenilor tatălui ei, Philby a fost prezentat colonelului Vivian Valentin, însărcinat să „intoxice" serviciile secrete britanice. După Dunkuerque, Philby va intra în S.I.S.

În cel privește pe Burgess, el a făcut o carieră prodigioasă în

cadrul serviciului secret britanic. Aşa cum avea să mărturisească Philby, datorită recomandărilor lui Burgess acestea aveau să-l introducă pe Kim în S.I.S. El recrutase de altfel pe Burgess pentru serviciile secrete sovietice. Burgess acum îl angajase în serviciile secrete britanice. Astfel că, în august 1940, Philby devine agent secret britanic. Planurile lui Freund prindeau contur, şi de acum se putea aştepta cu adevărat la primele roade.

La scurt timp după recrutarea lui Philby ca agent secret, lucrurile aveau să ia o întorsătură neaşteptată. La conducerea S.O.E. a fost numit Gladwyn Jebb căruia i se încredinţase misiunea de a proceda neîntîrziat la curăţirea rapidă şi eficientă a serviciului. Burgess ca şi MacLean de altfel căpătase pasiunea băuturii fiind exclus din serviciul secret. Este nevoit să se reangajeze la B.B.C. şi în acelaşi timp căpătă funcţia de secretar particular al lui Hector Mcneill, ministru de externe. Burgess, datorită noului său post era perfect informat în multe privinţe, fiind în contact permanent cu „Joint Intelligence Division" care dirija serviciile secrete şi le centraliza rapoartele destinate Consiliului Apărării. Timp de trei ani consecutivi, Burgess va profita de funcţiile sale şi Moscova, bineînţeles va şti să aprecieze cum trebuie informaţiile preţioase transmise de zelosul său agent de la Londra.

Pe de altă parte, în tot timpul acestei perioade Philby a supravegheat de la postul său, canalizat şi protejat, scurgerile cu destinaţia U.R.S.S., în timp ce MacLean. plecat la Washington în aprilie 1944, a urcat toate treptele ierarhice din cadrul ambasadei, devenind unul dintre atotcunoscătorii secretelor atomice anglo-americane.

Unul dintre primele dosare pe care le-a cercetat Philby, cel puţin indirect, a fost cel dat de Statele Unite serviciilor britanice, şi care conţinea diverse revelaţii ale generalului Walter Krivitky, transfug sovietic, fost şef al K.G.B.-ului din Europa. Graţie acestuia, căpitanul John Herbert King, de la Serviciul Cifrului din cadrul Ministerului de Externe, a fost descoperit şi condamnat în 1939 la zece ani închisoare. Krivitky a mai declarat că unul dintre informatorii ce făcea parte din reţeaua britanică, aparţinea Ministerului de Externe şi se afla cu puţin înainte de fuga sa în post la Paris. Nu-i cunoştea din păcate decît numele de cod. Nu se va descoperi decît abia în 1951 identitatea sa: Donald MacLean! Dar cine oare în 1940 a sabotat din răsputeri cercetările, timp de aproape un an? Philby lucra doar în serviciul de evaluarea informaţiilor. Împlinise 30 de ani.

Rapoartele îi semnalau o luptă din ce în ce mai dură între

naţionaliştii anti-nazişti din Abwehr şi grupul nazist al cărui şef suprem era Hitler. Amiralul Canaris dorea să profite de frecventele călătorii ce le efectua în interes de serviciu în Spania, ca şef al Abwehr-ului, pentru a discuta între patru ochi cu omologul său britanic. Philby a fost însărcinat să cîntărească elementele pro şi contra ale unei eventuale întrevederi ce ar fi putut scurta durata războiului şi ajuta pe patrioţii germani să se debaraseze de dictatura hitleristă.

Dar „Centrala" din Moscova nu era de acord cu astfel de aranjamente care să fie făcute fără ştirea şi mai ales acordul său. Ca atare, Philby la sugestia Moscovei, spune şefilor săi că oferta germană constituie o capcană primejdioasă şi că din contră, trebuie făcut totul pentru a se evita orice contact. Dosarul a fost îngropat.

A urmat apoi o lovitură de maestru. De la nivelul postului ce îl susţinea, cunoştea perfect neliniştile guvernului şi ale unor opozanţi americani vis-a-vis de ambiţiile lui Stalin faţă de Europa, sau de armata germană aflată în plin dezastru pe frontul de Est. El a propus în acest moment crearea unei „secţii antisovietice" în sînul Serviciilor britanice, pentru a supraveghea totul, fiind însărcinat s-o organizeze şi s-o conducă.

În cursul acestei perioade, nu numai cei trei prieteni semnalau zi de zi reacţiile cele mai intime ale marilor conducători ai alianţei occidentale faţă de politică moscovită, dar constituiau în acelaşi timp un fel de protecţie invizibilă. Allan Nunn May a fost arestat în 1946. Fuchs a urmat în 1949. Pontecorvo va fugi la Moscova în 1950, fără ca să se poată şti vreodată cu exactitate ce secrete a dus cu sine din laboratoarele şi centrele de cercetare nucleare. Trebuie să relevăm un aspect deosebit de important în materie de spionaj al unor noi arme. Nu constituie totul să sustragi secretul acestora şi să ştii în ce măsură deţinătorii acestor arme se vor servi de ele, în ce condiţii şi pînă unde anume.

Asociat acestui trio, un diplomat sovietic centraliza şi reexpedia sub o formă cifrată materialele către Moscova: se numea Kistlytsin şi lucra la ambasada sovietică din Londra. Bilanţul acestor trei agenţi va fi aşa de voluminos, încît între 1949 şi 1951 Kistlytsin reîntors la Moscova, se va ocupa exclusiv de clasarea şi evaluarea materialului pentru a-l prezenta superiorilor săi.

Odată terminat al doilea război mondial au început să se accentueze divergenţele dintre Marea Britanie, S.U.A. pe de o

parte și Uniunea Sovietică, pe de altă parte. A fost creată secția a IX-a avînd ca scop studierea activității sovietice și comuniste. Viața lui Philby va marca o cotitură importantă, după cum avea el însuși să relateze în memoriile sale. „În timpul săptămînilor următoare practic toate discuțiile cu agentul de legătură s-au purtat asupra viitorului „Secției IX".

De la Moscova au sosit imediat instrucțiuni: „Philby să facă totul pentru a ajunge conducătorul acestei secții". Într-adevăr, Philby este numit șeful secției a V-a iar secția IX-a este contopită cu secția V-a. El le va conduce, pe ambele din același fotoliu. Iată deci că s-a produs un eveniment remarcabil în analele serviciilor secrete: ofițerul sovietic Philby conduce contra spionajul britanic! La sfîrșitul războiului, serviciile secrete sovietice dispuneau de cinci informatori de mîna întîi în Marea Britanie: Burgess care activa în mediul oamenilor politici, MacLean care cunoștea secretele de la Foreign Office, Philby, șeful principalei secțiuni a Secret Intelligence Service, Antony Blunt și John Cairncross.

*
* *

Kim este trimis mai întîi, să urmeze o școală de sabotaj: aici învață să lupte în situații diferite, să folosească întreaga panoplie a unui agent secret. Termină școala cu aprecieri elogioase la toate materiile și este reținut ca instructor pentru seriile următoare. Prin atitudinea și comportarea sa, crează un anumit tip de gentlemen: cu pipă, cu pantalon de flanelă și cu vestă veche de tweed. Nu se despărțea niciodată de frumoasa sa decorație franchistă. Deși se remarcase prin calități deosebite, faptul că avea un ușor defect de vorbire și putea fi recunoscut pe continent, unde mai fusese, a determinat pe șefii săi să stea în cumpănă dacă să-l trimită sau nu în vreo misiune.

La începutul verii anului 1941 l-au avansat, oferindu-i un post în secțiunea V-a a S.I.S. Iată-l ajuns în inima serviciului secret britanic. După doi ani de zile, mulți s-au întrebat cum a fost posibil ca trecutul lui Kim Philby să nu fi atras atenția celor din Serviciul Secret Britanic, care l-au recrutat și promovat într-un post atît de important. După cum s-a aflat mai tîrziu, verificarea lui Kim Philby pentru „Secret Intelligence Service" a fost făcută de colonelul Vivian. Anchetat, acesta nu a negat faptul că a știut că Philby a fost comunist și mai ales că s-a afișat la scurt timp ca un simpatizant nazist, lucruri care au fost tre-

cute cu vederea. Ceea ce a contat, avea să mărturisească colonelul, au fost antecedentele sale sociale. El aparţinea unei familii avute şi era absolvent al unui colegiu excepţional din Cambridge. Faptul că a lucrat la „Times" şi că fusese pe frontul din Spania constituia o notă bună. Fiind considerat ca un cunoscător al problemelor spaniole a fost numit şeful sectorului iberic al secţiei a V-a din S.S.I. Aici avea să întîlnească vechi cunoştinţe de pe vremea studenţiei: Jan Fleming (scriitor şi „părintele" lui James Bond") Graham Green (reputat scriitor) şi Malcolm Muggeridge (şi el scriitor); colaborarea dintre ei a decurs în condiţii excepţionale. De altfel, Kim se bucura de respect din partea subordonaţilor, iar conducerea lui Secret Intelligence Service îl considera drept unul dintre cei mai buni oameni pe care-i avea.

În cadrul secţiunii a V-a, în timpul războiului Philby s-a dovedit un as în arta contraspionajului, sub conducerea sa nemijlocită, au fost identificaţi un număr de agenţi secreţi germani care acţionau în Spania. Cei care l-au cunoscut pe Philby din această perioadă povestesc că el cunoştea în cele mai mici amănunte datele aflate în dosare, avea o imaginaţie ieşită din comun şi un fler excepţional.

După divorţ, la scurt timp, se recăsătoreşte cu Ailen Furse. Cu aceasta a avut cinci copii. Se spune că a fost un tată bun, se juca cu copii şi era plin de atenţie, în buzunarele sale găsindu-se întotdeauna cîte ceva pentru cei mici. În societate era considerat ca un interlocutor plăcut, bîlbîiala sa nefiind un defect dezagreabil. Este greu de imaginat tensiunea nervoasă la care era supus, în viaţa sa amestecîndu-se în fiecare moment activităţi duble, vigilenţa-i fiindu-i permanent trează.

Jan Fleming — vechi prieten din timpul studenţiei — ca şi Graham Green, de care am pomenit, au lucrat în subordinea lui Philby. În urma dispoziţiei lui Kim, Malcolm Muggeridge a devenit rezidentul serviciului secret britanic în Mozambic, iar Green a fost trimis în Africa, la Sierra Leone. Ambii aveau aceeaşi misiune: să nu permită agenţilor nazişti să observe şi să anunţe mişcările navelor aliate din zona respectivă.

Kim Philby era iubit de subalternii săi.

Nu se înfuria niciodată şi, cînd avea de făcut cuiva vreo observaţie, o făcea cu eleganţa unui cavaler din perioada rococoului. Colaboratorilor le impune gîndirea lui logică. Ştia să stîrnească admiraţia femeilor şi respectul bărbaţilor. I se dusese vestea de campion la băutură, dar niciodată nu-şi pierdea controlul şi nimeni nu-l putea lua prin surprindere. Se spune că n-a

ocolit niciodată vreo întrebare şi de fiecare dată găsea răspunsul potrivit. Într-un cuvînt Kim Philby era un bărbat tînăr care promitea, era fala secţiei din Prae Wood.

Pentru a înţelege mai bine, ne rezumăm a prezenta două caracterizări făcute de colaboratorii săi care au fost publicate în „The Sunday Times" din Londra şi care oferea o imagine cotidiană a lui Philby.

„Îl iubeam, îl admiram, îi acceptam părerile şi, mai ales, îl respectam cu toţii."

„Dacă mi-ar fi dat ordin să trag în şeful poliţiei, aş fi făcut-o. Credeam în el!"

Kim Philby se bucura de succes nu numai în rîndurile subalternilor; foarte curînd şi conducerea lui „Secret Intelligence Service" l-a considerat unul dintre cei mai buni oameni pe care-i avea, fapt pe care l-am mai arătat. Sectorul iberic, aflat sub conducerea lui, a pregătit încă înainte de debarcarea aliaţilor în Normandia o acţiune fără precedent în toată istoria serviciilor secrete. Este vorba de cazul căpitanului Martin din infanteria marină, care, deşi nu s-a născut vreodată, a contribuit la pregătirile în vederea debarcării aliaţilor.

Autorul acestui proiect („Carne pentru plăcintă") susţine că el singur a realizat de la început şi pînă la sfîrşit, acest truc militar. Kim Philby le-a spus copiilor săi, la Moscova, că el a fost regizorul principal al acestei operaţii. Nu are importanţă a cui a fost iniţial ideea. Cert este că acţiunea a pornit de la sectorul iberic şi de punerea ei în scenă s-a ocupat secţia a cincea a „Secret Intelligence Service"-ului, sub conducerea nemijlocită a lui Khim Philby.

Desigur perioada „războiului rece", care a debutat la puţin timp după încetarea celui de-al doilea război mondial, s-a dovedit destul de fertilă activităţii lui Philby. Graţie lui, sovieticii au cunoscut în orice moment activitatea întreprinsă împotriva lor de către serviciile britanice. Tot ceea ce privea Uniunea Sovietică trecea prin mîinile lui Khim Philby. Dar în noua sa funcţie va cunoaşte şi clipe de înaltă încordare, cînd soarta sa va atîrna de un fir de păr.

În 1946, canadienii, americanii şi britanicii au descoperit şi neutralizat o întreagă reţea, în urma unei descoperiri făcute de Igor Guzenko, cifratorul antenei serviciilor secrete sovietice din Canada şi Statele Unite; cu acest prilej au fost prinşi peste 40 de spioni şi agenţi ai U.R.S.S.

Dar Guzenko nu vînduse decît ce se afla în bagajele sale de transfug. Printre cele 108 documente oferite de el, se aflau şi

numeroase mesaje pe care cu regularitate le transmitea unuia dintre principalii 100 agenţi ai Moscovei aflaţi în Vest. Reieşea clar că spionul trebuia să ocupe o funcţie importantă în cadrul Serviciilor de securitate britanice, poate fiind chiar şeful secţiei antisovietice. Dar avertismentele au fost în van. Era natural şi incredibil să-l bănuieşti pe şef de aşa ceva.

Iată cum au decurs lucrurile.

Totul a început într-o zi de august 1945. Şeful lui „Secret Intelligence Service", sir Stewart Menzies, avea un orar propriu de lucru care corespundea cu cel al subordonaţilor săi. În acea zi însă, a făcut excepţie de la program şi a venit la serviciu la ora 9^{00}. Automobilul său, un vechi „Rolls Royce", de culoarea oţelului, a trecut încet prin aleea principală ce despărţea parcul Saint-Jones şi a oprit la intrarea rezervată sediului S.I.S., de pe strada Queen Anne's Gate. A intrat în birou şi l-a convocat urgent pe Philby în cabinetul său. Lui Kim Philby i-au trebuit exact nouă miute din Ryder Street ca să ajungă la centrală.

Menzies i-a întins lui Philby cîteva foi de hîrtie. Era un raport strict secret; din cuprinsul acestuia rezulta că la Istanbul, un diplomat sovietic, consul la Ankara, pe nume Konstantin Volkov, s-a prezentat la ambasada britanică, solicitînd aprobarea de a i se acorda azil politic. În schimbul dreptului de azil, afirma că ar putea indica numele a trei ofiţeri sovietici, înalţi funcţionari britanici: unul avînd o funcţie importantă în contra-spionajul britanic, iar ceilalţi doi lucrînd în Foreign Office. Volkov a mai spus că va aştepta răspunsul exact trei săptămîni, timp după care va considera că oferta sa nu a fost acceptată. A mai menţionat, fapt surprinzător, să nu se folosească telegraful sau radio-ul, întrucît sovieticii cunosc codul britanic. Sir Maurice Peterson, a decis privitor la propunerea ciudatului vizitator ca aceasta să fie trimisă la Londra cu un curier diplomatic special. Curierul a făcut o săptămînă pe drum.

Cînd a sfîrşit de citit raportul, Philby a avut senzaţia că se sufocă. Cei trei ofiţeri sovietici care aveau să fie divulgaţi erau desigur Maclean, Burges şi... el însuşi. Ce era de făcut?

Trebuia acţionat neîntîrziat şi eficient.

Philby i-a propus lui Menzies să plece el la Istanbul pentru a trata cu Volkov. Dar şeful S.I.S. nu acceptă şi decise să plece altcineva. Abia în ultimul moment, fiindcă timpul presa şi termenul convenit se apropia, s-a aprobat să plece Philby. Acesta mai rămăsese trei zile la Londra pentru a-şi pregăti misiunea şi apoi cu avion special plecă în Turcia. Odată ajuns, direct de la aeroport se duse la ambasadă şi se prezentă la un funţionar:

acesta îi comunică că este imposibil să-l întîlnească pe Volkov fără acordul ambasadorului. Dar ambasadorul este plecat. Fiind vorba de o problemă excepțională, unde ar putea fi găsit domnul ambasador? I se răspunse: pe iahtul său.

Într-adevăr, duminică dimineața, Philby păşeşte pe puntea luxoasei ambarcațiuni a ambasadorului . Acesta, după o clipă de ezitare, îşi dă acordul. Philby de la sediul consulatului britanic dă telefon lui Volkov. Nu răspunde nimeni. A doua zi, în urma apelurilor telefonice repetate, răspunde o voce de femeie: Volkov a „plecat" urgent la Moscova. Afacerea putea fi deci privită ca închisă şi Philby răsuflă uşurat.

Ce se întîmplase: agenții N.K.V.D.-ului, „îl repatriaseră" în U.R.S.S. pe Konstantin Volkov, cu destinația finală un glonț în ceafă, într-un colț de celulă. Bineînțeles, mai înainte a fost forțat să spună tot. Nu va fi singurul cadavru pe care-l va lăsa în urma sa Philby. Cinci ani mai tîrziu, i se vor adăuga multe alte victime.

Activitatea lui Philby în fruntea Secției a V-a este tot mai mult apreciată de cercurile conducătoare britanice. Astfel se explică faptul că la începutul anului 1946, însuşi regele George al VI-lea îi înmînează o înaltă distincție drept recompensă.

Între timp, diverse urmăriri încrucişate pot explica, pentru multe alte motive, miracolele care au permis celotr trei — de care vorbim deocamdată — să se strecoare, dacă nu punem la socoteală şi unele bănuieli neduse pînă la capăt, de investigațiile Serviciior de securitate anglo-americană.

— Dumneata nu eşti făcut să faci pe birocratul! I-a spus Churchill lui Philby.

Imediat, la începutul verii lui 1946, Philby este numit prim secretar al ambasadei engleze din Turcia, un avan-post îndreptat spre Suez şi Marea Roşie şi în acelaşi timp în apropiere de U.R.S.S Aici, la Istanbul, datorită poziției geografice, se țese contra-spionajul împotriva Uniunii Sovietice. Philby ca şi la Londra, duce o viață discretă. Caută să facă tot ce e posibil să treacă cît mai neobservat.

La Istanbul, a avut contacte cu agenții sovietici — superiorii săi englezi ştiau acest lucru de la Philby. Dar, bineînțeles, îi acordau un cu totul alt sens.

În anul 1949, Kim primeşte o nouă misiune: este trimis la ambasada Marii Britanii din Washington. Acolo, avînd funcția de prim-secretar, va fi însărcinat să mențină legătura cu directorul C.I.A. Cei care l-au solicitat au fost chiar americanii, fiind considerat unul dintre oamenii cu experiență, capabil să colabo-

reze cu C.I.A. Biografii lui Philby consideră că din activitatea sa, perioada petrecută la Washington marchează apogeul agentului sovietic.

Este lesne de înțeles bucuria lui Philby cînd a aflat despre noua sa misiune. În acet post el a reușit să obțină informații de interes capital pentru Uniunea Sovietică. Grație funcției, era la curent cu toate operațiile pe care le plănuia C.I.A. și S.I.S Poziția sa este unică în analele spionajului, fiind considerat un super-spion. Nici astăzi, cu toată transparența și transformările suferite de K.G.B., Uniunea Sovietică nu a dezvăluit serviciile aduse de Philby. O singură operațiune a putut fi totuși reconstituită, și aceasta datorită eșecului răsunător cu care s-a soldat.

Timp de 17 ani afacerea cunoscută sub numele codificat „Dezastrul albanez" nu a reușit să fie descifrată. Numai după ce Philby a făcut la Moscova o serie de declarații, taina a fost dezlegată, atît pentru specialiști cît și pentru marele public, care a urmărit evenimentele din ziare. Operațiunea imaginată și realizată de C.I.A. în colaborare cu S.I.S avea ca scop crearea în 1951 a unei mari diversiuni în Albania. Se preconiza paraşutarea și debarcarea mai multor sute de opozanți albanezi pregătiți și înarmați în S.U.A.

Cînd agenții au fost trimiși în Albania, în mici grupuri separate, toți au fost arestați pînă la unul. Se părea că erau așteptați și că securitatea albaneză era la curent cu locurile de paraşutare sau debarcare. Mulți au fost împușcați pe loc. Mărturisirile făcute după 17 ani de Philby în cartea sa apărută la Londra: „My Silent War" (Războiul meu tăcut) au lămurit acest mister.

*
* *

După cum cititorul poate să constate, povestea lui Philby se împletește cu a celorlați prieteni din timpul studenției, deveniți grație convingerilor lor politice, toți agenți secreți sovietici.

Dacă Burgess, MacLean și Philby s-au desconspirat mai devreme, în schimb, o longevitate lungă au avut-o Blunt și Cairncross. Dacă primii trei s-au refugiat în Est, fapt surprinzător, ultimii doi au rămas în Vest și, inexplicabil, nu au suferit nici o condamnare. Explicațiile sînt greu de dat, în orice caz, cele avansate pînă în prezent în presa occidentală nu sînt după părerea noastră plauzibile.

MacLean, lucru surprinzător, ajunge și el, aproape în același timp cu Philby, în Statele Unite. De fapt l-a precedat pe Kim;

MacLean este numit, în primăvara anului 1944, la ambasada britanică din Washington. În 1947 a devenit secretar pentru Marea Britanie la comitetul de coordonare a problemelor atomice. În această calitate, MacLean a avut acces la un imens număr de informaţii de prim ordin, în special în ceea ce priveşte aprovizionarea cu minereu de uraniu şi aspecte tehnologice. Birourile Comisiei de energie atomică american sînt deschise pentru MacLean; în plus, graţie permisului său special poate intra peste tot şi circulă fără a fi însoţit.

MacLean a suferit un puternic şoc, datorită resuscitării unei vechi afaceri: unul dintre prietenii săi, canadianul Jean-Louis Gagnon, pe care îl introdusese în serviciu la „Foreign Office" în timpul războiului, a fost descoperit ca fiind unul dintre prietenii săi şi informator a lui Freud Rose, în domeniul atomic, încă din perioada 1943—1945. MacLean era speriat că va fi descoperit şi, ca urmare, fiind supus unei puternice tensiuni nervoase, a început să bea din ce în ce mai mult şi mai ales fără a ţine seama de împrejurări. Relaţiile cu soţia sa, Melinda, au început să se deterioreze tot mai mult. În octombrie 1948, MacLean este transferat în Egipt, fiind numit prim-secretar la ambasada din Cairo. Soţia sa, încrezătoare, cunoaşte, pentru o perioadă relativ scurtă de timp, clipe de linişte. Dar MacLean clachează tot mai mult şi stările de ebrietate se succed. În 1950, de pildă, se îmbată cumplit şi nu se mai trezeşte timp de 48 ore. Are o criză de nebunie şi încearcă să-şi sugrume soţia. Aceasta, disperată, vrea să divorţeze.

La 1 iunie 1950, este trimis urgent în ţară pentru un tratament special. „Foreign Office" îi cordă un concediu medical de şase luni ca să se poată îngriji într-un sanatoriu. O instalează pe Melinda în Kent, şi MacLean aparent pare vindect de depresiunile pe care şefii săi şi medicii nu şi le puteau deocamdată explica, necunoscîndu-i-se viaţa dublă.

Din cele relatate pînă acum, s-ar putea crede că patima alcoolismului lui MacLean s-ar datora unor motive care au depins exclusiv de el (viaţa dublă). Adevărul avea să fie dezvăluit, în 1968, de Kim Philby în cartea sa, din care citäm: „Nimeni nu cunoaşte cauza alcoolismului lui MacLean. Primise pur şi simplu ordin să bea. Ordinul acesta a venit de la Centru. Şefii mei de la Moscova m-au sfătuit să încerc să spulber cumva aureola de modestie care înconjura viaţa lui Donald MacLean, întrucît sobrietatea lui ar fi putut atrage atenţia şi trezi bănuiala serviciului secret englez. Serviciile de informaţii, care-şi urmăresc reprezentanţii diplomatici, uneori se tem mai mult de agenţii lip-

siți de vicii și liniștiți, căci consideră perfecțiunea lor ca un rezultat al unei autodiscipline riguroase și al unui anumit interes de a se camufla fără greș. Pe cînd cel care lasă din cînd în cînd să i se vadă unele slăbicini ale caracterului nu este în stare să ducă o viață dublă. Este o interpretare romantică a lucrurilor, dar veridică atunci cînd este vorba de serviciul de informații. Am vorbit despre toate astea cu MacLean mărturisește Philby și am ajuns la concluzia că ar fi bine ca despre dînsul să se spună și ceva neplăcut, dar simpatic. Și așa a primit MacLean prima lecție de alcoolism (...). Cînd MacLean a fugit la Moscova, serviciul de informații englez a răspîndit zvonul că este homosexual. Interesant este că serviciul de spionaj englez a crezut această poveste, pe care am lansat-o intenționat noi".

Față de cele arătate de Philby în cartea sa „My Silent War" cînd mai întîi spunea că Moscova i-ar fi dat ordin să bea, dar pînă la urmă recunoaște deschis că el, Philby s-a gîndit să-i creeze această legendă lui MacLean, de alcoolic. De fapt Moscova nu a făcut altceva decît să-i preia ideea și să i-o transmită sub formă de ordin lui MacLean, împingîndu-l la pieire și destrămarea familiei. Interesant profil moral avea Philby care se comporta astfel cu un fost coleg, prieten și tovarăș! Cît privește crearea legendei de homosexual, era așa și o dovedise cu prisosință încă de pe vremea studenției, tînăr adolescent fiind.

*
* *

În august 1950, Burgess este numit prim-secretar al ambasadei din Washington. Printr-o ciudată întîmplare, cei trei prieteni au fost pe rînd la Washington. Philby îl primește pe Burgess cu brațele deschise și, amîndoi, transmit informații sovieticilor. Dar Burgess începuse să fie luat în colimatorul serviciilor de contra-spionaj englez... În perioada anilor 1938, Burgess fusese însărcinat cu legătura mesajelor între președintele Consiliului de Miniștri francez, Daladier, și premierul englez, Chamberlain. Cu acest prilej, Burgess, din motive rămase necunoscute, a omis să predea o scrisoare trimisă de Daladier lui Chamberlain. Agenții nu i-au reproșat nimic lui Burgess și s-au comportat astfel încît acesta să nu bănuiască că este suspectat. În schimb au început să-l urmărească și să-i reconstituie întreaga sa activitate. S-a ajuns astfel să se descopere că de fiecare dată cînd venea de la Paris la Londra, Burgess trecea mai întîi pe la hotelul „Saint Ermins" din Westminster, unde ar fi locuit un individ rămas

neidentificat dar, probail de profesie fotograf. Această descoperire a fost deajuns pentru ca Burgess să fie trecut pe lista suspecților și să nu i se mai acorde nici-o muncă de încredere. A rămas în diplomație în virtutea respectului pe care îl oferea familia tatăului și a rudelor.

În septembrie 1950, MacLean oarecum refăcut este numit șeful departamentului pentru America la „Foreign Office".

„Război rece" după o trenare de 14 ani, dispunea acum de mijloace de informare și recunoaștere dintre cele mai prețioase. Datorită acestora, U.R.S.S. era la curent cu proiectele de tratate nipono-americane, cu dimensiunile forțelor și slăbiciunile Alianței atlantice, cu divergențele interne existente în cutare sau cutare sector din lume.

Iată un exemplu izbitor al pagubelor cauzate lumii occidentale de mănunchiul celor trei spioni: în timpul verii anului 1950, la începutul războiului din Coreea, Generalul Mac Arthur a atacat cu succes invazia nordistă și armatele sale au început să înainteze spre nordul țării. Pekingul dorea să afle, prin intermediul Moscovei, dacă forțele chineze ar putea interveni masiv pentru a contrabalansa înfrîngerea suferită de Coreea de Nord, fără riscul unor mari represalii nu numai cu arme convenționale dar și atomice, în Manciuria și chiar pe teritoriul chinez.

Telegrame secrete privitore la această problemă au fost schimbate între Washington și Londra. Cei trei spioni erau la curent cu conținutul lor. Bineînțeles, Moscova a fost încunoștiințată și ea. Astfel, Moscova și Pekingul au aflat la 25 și 27 septembrie că, temîndu-se să discute cu Mac Arthur, diverși consilieri de la Departamentul de Stat, au interzis efectuarea de atacuri aeriene în profunzime, în spatele liniilor nord-coreene.

Apoi, la 5 noiembrie 1950, au parvenit la Liublianka, fotocopii de pe documentele ce dovedeau interzicerea ce fusese făcută lui Mac Arthur de a produce debarcări cu desanturi aeriene în spatele frontului, și de a-și continua astfel înaintarea victorioasă.

Din acel moment, Moscova și Pekingul știau că „voluntarii" chinezi pot interveni în orice moment, fără riscul unei extinderi a războiului pe teritoriul chinez.

La acea dată, pierderile americane înregistraseră deja 35.000 morți și răniți scoși din luptă. Datorită spionajului, războiul se va prelungi și pierderile americane vor crește progresiv pînă la 200.000 de victime. Șaptesprezece ani mai tîrziu, în 1967, Philby încă se mai felicita în timp ce participa la Moscova, la a cincize-

cea aniversare a înființării poliției secrete sovietice, a K.G.B.-ului.

Coloneii Raina și Kistlytsin își frecau mîinile la Moscova: puișorii lui Freud se dovediseră eficienți pe de-întregul. Dar totul are un sfîrșit.

Începînd cu iarna lui 1950, F.B.I.-ul, apoi contraspionajul britanic (M.15), nu puteau să nu descopere datorită amploarei scurgerilor, existența unei serioase acțiuni de spionaj. Burgess a atras atenția asupra sa datorită unor indiscreții regretabile. Autoritățile americane se întrebau cine era acela care, în serviciile lor sau ale aliaților, era trădător. Cercetările s-au îndreptat repede în direcția lui MacLean și Burgess.

În februarie 1951, Philby, foarte alarmat îi face cunoscut lui Burgess că a primit un raport: pe scurt, în aceasta se menționează că este bănuit de spionaj un funcționar al Foreign Office-ului. După cum am mai menționat, Kim Philby îndeplinea la Washington, în cadrul ambasadei Marii Britanii, funcția de ofițer de legătură între serviciul secret american și cel englez. În această calitate a luat cunoștiință de o comunicare trimisă de F.B.I. în care se menționa limpede că diplomații MacLean și Burgess sînt suspecți de a face spionaj în favoarea Uniunii Sovietice. Se ajunsese la această concluzie într-un mod neobișnuit. Datorită informațiilor furnizate de o serie de transfugi, se bănuia existența unui canal prin care sînt transmise informații privind cercetările nucleare direct în U.R.S.S. Londra procedează la o anchetă discretă și cercul celor bănuiți este restrîns la un număr de patru persoane: Philby își dă seama că, mai devreme sau mai tîrziu MacLean va fi descoperit. Se pune problema să-i salveze pe MacLean și Burgess, iar în același timp să se asigure și pe sine. Singura modalitate ca cei doi să scape era ca aceștia să plece în cel mai scurt timp posibil în U.R.S.S.

Philby nu pierde timp; știe că trebuie acționat cu repeziciune. La 1 mai 1951 îi cumpără un bilet lui Burgess pe transatlanticul „Queen Mary" și-l trimite la Londra, fără știrea ambasadei. La 7 mai, Burgess se întîlnește cu MacLean și amîndoi discută posibilitățile de a face față situației extrem de delicate. În dimineața zilei de 25 mai s-a luat hotărîrea interogării lui MacLean. Se fixează data primului interogatoriu: luni 28 mai.

MacLean și Burgess știau foarte bine că ancheta odată începută vă face să iasă adevărul la iveală, orice ar face. Două zile mai înainte de data fatală, Burgess a reținut o cabină cu două cușete pe vasul „Falaise", ce făcea cursa Southampton — Saint Malo. Vorbesc cu un prieten Bernard Miller, să-și petreacă îm-

preună sfîrşitul de săptămînă în Franţa. Dar, în dimineaţa de 25 mai, în ultimul moment, Burgess îl avertizează pe Bernard Miller că a intervenit ceva şi nu mai poate pleca cu el.

Inchiriază un automobil, se duce la MacLean şi i-au masa împreună cu soţia acestuia, Melinda. După masă, cei doi bărbaţi pleacă cu maşina la Southampton. Sosesc acolo cu cîteva minute mai înainte ca vaporul să ridice ancora. Cei doi se urcă ultimii pe bord şi vaporul porneşte în larg.

Burgess şi MacLean apar la Moscova, de acum în calitate de consilieri ai K.G.B.-ului, secţia anglo-americană.

Scandalul izbucneşte şi este imens. Imediat, privirile anchetatorilor sînt îndreptate către cel de al treilea membru al trioului: Kim Philby.

Pentru primă dată, dosarul său este analizat cu minuţiozitate. Abia acum se remarcă existenţa unor stranii şi inexplicabile coincidenţe: episodul Volkov, afacerea albaneză etc.

Philby, este convocat la Londra în vederea unei anchete. Dezinvolt, se prezintă în faţa superiorilor. Timp de mai multe săptămîni interogatoriile continuă, cu mici intervale necesare unor verificări. Philby dă dovadă de un calm ieşit din comun. Conducerea „M.I.S.", este convinsă că Philby este trădător. Serviciul secret american îl suspecta pe Philby. F.B.I.-ul informează neîntîrziat C.I.A., despre dovezile pe care le avea, şi şeful C.I.A. trimite la „Foreign Office", în Anglia, o scrisoare scurtă prin care solicită, în termeni categorici, înlăturarea lui Philby din funcţia de ofiţer de legătură.

Se poate spune că în timpul verii anului 1952, Philby a făcut obiectul unui adevărat proces judecat cu uşile închise. Or, cît ar părea de incredibil, reuşeşte să se apere cu abilitate şi nu i se poate imputa nici cea mai mică probă concretă. Este lăsat liber, dar scos din cadrele „Foreign Office". La începutul lunii iunie, a fost rechemat oficial de la Washington.

În ciuda dispoziţiunilor ministrului Afacerilor Externe, şeful lui „Secret Intelligence Service", îl păstrează mai departe pe Philby în serviciul secret. Datorită unor intervenţii, obţine funcţia de corespondent al revistelor „Observer" şi „Economist" precum şi cea de funcţionar la o firmă de import-export şi reprezentant la o fabrică de pastă de dinţi.

În 1952, îl găsim pe Philby în Cipru ca agent secret britanic. Este instalat în clădirea unei staţii de cercetări agricole în satul Athalassa şi bineînţeles se ocupă cu... spionajul. Cazul lui Philby totuşi nu s-a încheiat. În septembrie 1955, este publicată o carte albă privind afacerea Burgess-MacLean. În camera Co-

munelor, unul din deputaţi, colonelul Marcus Lipton, pune o întrebare:

— Guvernul are intenţia de a descoperi pe cel de-al treilea agent, domnul Philby?

Această interpelare provoacă mult zgomot. Ziarele fac caz şi Philby revine din nou în actualitate. Ministrul Afacerilor Externe, Harold MacMillan, consideră că trebuie să ia atitudine:

— Nu am nici-un motiv să cred — declara acesta — că domnul Philby a trădat vreodată interesele acestei ţări sau că ar fi fost al treilea, dacă a existat cu adevărat un al treilea.

Pe atunci nu se bănuia existenţa încă a doi spioni sovietici care formau echipă cu cei trei.

Kim Philby se arată a fi sigur de sine; mai mult, ţine o conferinţă de presă, la 10 noiembrie 1955. El explică bîlbîindu-se, ca de obicei, că este victima unei calomnii şi că pe viitor va continua să-şi servească ţara.

Philby contraatacă, acuzîndu-l pe Marcus Lipton de defăimare. Lipton nu poate dovedi nimic, cu atît mai mult cu cît toţi dau din colţ în colţ la Foreign Office, ca între gentlemani, în serviciile speciale, cărora nu le face plăcerea să se facă caz în public despre ele.

Philby scapă pentru o vreme de alte urmări, sau cel puţin aşa se pare. Moscova a dat o dublă lovitură în 1951. Recunoaşterea trădării lui Burgess şi MacLean nu lezează doar Londra, ea seamănă neîncrederea în raporturile ce există între Londra şi Washington.

În acest timp, Philby „spălat" de orice bănuială, mai ales după ce Lipton fusese nevoit să-şi ceară public scuze pentru acuzaţiile nefondate aduse, pleacă în Liban, stabilindu-se în septembrie 1956, la Beirut, în calitate de corespondent al revistelor pe care le-am menţionat. Timp de doi ani, el îşi reface imaginea neomiţînd să menţioneze în articolele sale despre pătrunderea treptată a Uniunii Sovietice în Orientul Arab.

Americanii au implantat în Liban un „corespondent", reporter al lui „New York Times": Sam Pope Brewer, însărcinat să-l urmărească periodic pe Philby dacă nu cumva acesta mai practică şi altceva decît ziaristica.

Ori Philby nu este un novice. El a simţit cursa ce i se pregătea, iar la rîndul său, îi întinde şi el o capcană americanului. Trebuie să spunem că îl cunoştea pe Brewer încă din timpul războiului din Spania, unde ambii fuseseră corespondenţi. Soţia lui Philby cea de a doua, Elleen Furse, mama a cinci copii, decedase în 1957, în Anglia, datorită mizeriei şi necazurilor.

Philby se schimbase mult în viaţa familială.

Ca să-l pună la punct pe Brewer, îi seduce soţia, Eleonor, care divorţează de Sam şi se căsătoreşte cu Kim Philby. Dacă Brewer ar fi spus ceva despre activitatea ocultă dusă de Philby, acesta ar fi reacţionat cu vehemenţă, demonstrînd că Sam o făcuse fără temei, din motive pur personale (îi luase soţia.)

Exact din acel moment Philby, îşi reia legăturile cu Moscova, dublîndu-i din nou pe aceia pe care-i servea la Londra.

Situaţia se modifică totuşi treptat în anii 1961—1962. Trecerile succesive în Vest mai întîi a colonelului Golaniewski, un înalt funcţionar în ierarhia serviciilor de informaţii sovieto-poloneză, urmată de cea a lui Anatoli Dolnytsin, ex-evaluator din cadrul serviciului de informaţii din centrala K.G.B.-ului din Moscova, au furnizat date ce au completat pe cele din 1954 oferite de transfugul Vladimir Petrov, şi datorită cărora ştim că, Marcus Lipton îl bănuise pe Kim Philby.

Petrov, aflat la post în Australia, avea în preajma sa de aproape doi ani, la Canberra, pe faimosul Kistlytsin şi acesta din urmă, fără să-i numească pe foştii săi adjuncţi, vorbise totuşi suficient pentru ca Petrov să-şi dea seama cam de la ce nivel se produceau scurgerile de informaţii din anii 1948—1952.

Zece ani mai tîrziu, în baza indicaţiilor date de Gouzenko, în 1962, s-a reuşit ca plasa să se strîngă în jurul lui Harold Kim Philby. Dar mai operativi şefii săi de la Moscova l-au avertizat că, e „ars".

În 1961, poliţia britanică arestează pe Georges Blake, ofiţer al S.I.S. sub acuzaţia de a fi lucrat pentru Uniunea Sovietică. În cursul procesului lui Blake, de care ne vom ocupa mai tîrziu, se vorbeşte din nou despre Philby. Pentru serviciile secrete britanice indiciile se transformă, de astădată, în probe zdrobitoare. Un ofiţer al S.I.S. vine de la Londra la Beirut. Îl întîlneşte pe Philby căruia îi declară, fără ocol, că deţine dovezi sigure în privinţa activităţii sale de spion. Philby nu recunoaşte nimic, dar îşi dă seama că va fi tot mai greu să facă faţă situaţiei. În 1962 un alt ofiţer al S.I.S. se deplasează la Beirut. Nu se ştie ce au discutat, dar Philby este convins că de astă dată, într-adevăr, îl paşte un mare pericol.

În Beirut, pe strada Kantari, o străduţă liniştită, la nr. 16, se află o clădire cu un singur etaj. La parter locuieşte familia unui canadian, mai tot timpul plecat a cărui casa stă încuiată. În schimb, la etaj, apartamentul de patru camere şi terasa ce dă spre oraş, aparţine lui Kim Philby. Locuieşte împreună cu soţia sa Eleonor şi trei copii. La 23 ianuarie 1963, membrii familiei

Philby sînt toţi acasă. Cerul s-a întunecat brusc şi dintr-un moment într-altul se pare că se va dezlănţui furtuna. Soţii Philby sînt invitaţi la opt şi jumătate seara, la o familie prietenă: Glen şi Mary. La orele patru, Kim se îmbracă pe neaşteptate, îşi sărută soţia şi spune că şi-a adus aminte de o treabă urgentă. În orice caz, va reveni pe la şase.

Orele s-au scurs; este trecut de şase, dar Kim nu apare. Eleonor serveşte copiilor cina. Telefonul sună: este Kim. O anunţă monosilabic că va mai întîrzia puţin şi o roagă să plece ea înainte la soţii Balfour. Va veni şi el direct acolo pe la opt. Îşi mai cere încă odată scuze şi închide aparatul. Comportarea lui Kim o intrigă din cale afară pe Eleonor, mai ales din cauza faptului că soţul ei s-a schimbat mult în ultimele zile, devenind aproape de nerecunoscut: absent, preocupat, abătut.

Philby a plecat pe jos, aşa că Eleonor ia maşina şi plecă la soţii Balfour. Petrecerea şi-a pierdut din farmec: Kim nu a venit nici la opt şi nici mai tîrziu. L-au aşteptat cu toţii în zadar. Aproape de miezul nopţii, Eleonor s-a întors acasă. Este tot mai neliniştită: ce s-a putut întîmpla cu soţul ei? Telefonează în miez de noapte la ambasadă şi abia a pus receptorul în furcă cînd la uşă şi-au făcut apariţia doi poliţişti îmbrăcaţi în civil. Cum au venit aşa de repede? Nu cumva?... Doamna Philby le povesteşte cele petrecute. Cei doi o ascultă impasibili în timp ce privirile scormonitoare li se îndreaptă în toate părţile.

A doua zi spre prînz, poştaşul a vîrît un plic în cutia de scrisori: era de la Philby. În scrisoare, acesta comunica soţiei că a fost nevoit să plece pe neaşteptate în interes de serviciu într-o deplasare de lungă durată.

Doamna Philby, telefonează la ambasadă şi repetă cele spuse de soţul său. Dar se pare că ceva nu este în regulă: nimeni nu ştia despre „misiunea" neaşteptată pe care o primise pe linie de serviciu Philby. Şi apoi, ceea ce o neliniştea cel mai mult era graba cu care plecase.

După aproape două săptămîni, i-a mai parvenit o ştire de la Philby; acesta o încredinţa că este bine şi o ruga să nu dea atenţie detectivilor şi zvonurilor. Îi pare rău că a plecat în grabă, se simte excelent, a început chiar să se îngraşe!

Eleonor îi făcea adeseori observaţii pentru apetitul său, temperîndu-l de la mîncare şi încheia cu cuvintele: „vei afla foarte curînd amănunte de planurile mele de viitor. Aşa că, sus capul! Sărută din partea mea pe toate prietenele tale şi transmite salutări restului de inventar viu, fiinţi umane şi neumane".

În scurt timp, în presă au început să apară tot felul de ştiri

fanteziste despre dispariţia lui Philby. De la soţul ei, nu a mai primit nici un semn de viaţă. S-a hotărît să plece la Londra! S-au eliberat paşapoartele, a cumpărat biletele de avion şi în dimineaţa zilei de 31 mai a plecat. La Londra avea s-o aştepte o surpriză: un funcţionar superior al serviciului secret i-a adus la cunoştiinţă, pe un ton neutru, că soţul său a lucrat de mai mulţi ani pentru sovietici şi că, după toate probabilităţile s-ar afla în prezent la Moscova.

Evenimentele s-au succedat cu repeziciune. La 1 iunie 1963, Edward Heath, a declarat în Camera Comunelor că cel de-al treilea „om" în afacerea Burgess-MacLean este Kim Philby. În ziare a mai apărut ştirea că, fostul diplomat trăieşte la Moscova.

Opt luni mai tîrziu, ziarul „Izvestia" a publicat următoarea ştire: „Cetăţeanul englez H.A.R. Philby care în trecut a ocupat o poziţie importantă în serviciul secret englez, s-a adresat oficialităţilor sovietice solicitînd, azil politic şi cetăţenie sovietică. Sovietul Suprem al U.R.S.S. a aprobat cererea lui H.A.R. Philby".

După o lungă perioadă de tăcere, Philby a început să-i scrie Eleonorei, aproape zilnic. Pe plic figura următoarea adresă: Kim Philby cutia poştală 509, Poşta centrală Moscova. Îi scria că o aşteaptă şi că de detaliile călătoriei se vor ocupa prietenii săi.

Doamna Philby locuia la Londra, în apartamentul unei bune prietene, situat în Saint John's Wood. Era permanent supravegheată de agenţii de la Secret Intelligence Service. Se hotărăşte să-şi regăsească soţul. La 25 septembrie, se sustrage urmăririi şi se duce la consulatul sovietic. Peste două zile, dimineaţa ia un taxi şi merge la aeroportul din Londra.

Este ora 11. Un bărbat înalt, cu ochii albaştrii, se apropie de doamna Philby şi-o salută respectuos. Schimbă cîteva cuvinte, apoi femeia îi dă bagajele şi paşaportul, după care se îndreaptă spre bar. Simte că are emoţii şi comandă un gin tonic. Necunoscutul revine, îi înmînează paşaportul cu vizele necesare şi biletul de avion comunicîndu-i că poate pleca. Lucrul pe care-l şi face în momentul anunţării cursei Londra-Moscova.

După ceva mai mult de trei ore, avionul aterizează la Moscova. La ieşirea din sala aeroportului o aşteaptă soţul. Philby o conduce la locuinţa lor, un apartament cu patru camere, frumos mobilate.

În primul an, cei doi s-au înţeles bine, dar curînd au început să apară divergenţe, datorită specificului diferit de viaţă. În 1965, Eleonor îşi părăseşte soţul şi se întoarce la Londra.

Să ne amintim şi de ceilalţi doi prieteni: Melinda a venit şi ea în 1953 la soţul său, MacLean. Acesta, sub identitatea de Mark Frazer, îndeplinea rolul de consilier la „Ministerul de Externe", ocupîndu-se cu pregătirea unor documente ce vizau occidentul. El a jucat un rol activ la Conferinţa de la Geneva asupra Indochinei în 1954, Conferinţa celor patru din 1955, afacerea avionului U—2 în 1960, iar în 1969, a publicat o carte intitulată: „Politica externă a Marii Britanii între 1956—1968" sub auspiciile „Institutului sovietic de externe".

După plecarea Eleonorei, Philby s-a căsătorit cu Melinda, care a divorţat fără dificultăţi de Donald, invocînd năravurile sexuale ale acestuia. Burgess, moare în 1963, la 30 august, la Spitalul Botkin, unde fusese internat sub numele de Jim Andreevici Elliot, în urma unei crize puternice de delirum tremens.

MacLean, a mai trăit încă mulţi ani la Moscova, decedînd la 6 martie 1983 în urma unui cancer.

Philby, sub acoperămîntul funcţiei de agent de presă la „Novosti", de fapt servea în calitate de consilier, cu gradul de general în cardul departamentului „D" al K.G.B.-ului, însărcinat cu războiul psihologic („dezinformare").

Unul dintre fii săi, John, a venit să-l vadă în 1967 şi a apreciat că a fost magnific recompensat pentru „munca" sa. Mergea oare şi fiul pe urmele tatălui său? În martie 1968, John a fost expulzat din Vietnamul de Sud, după cinci săptămîni petrecute în mijlocul trupelor americane.

Philby nu prezintă nimic din aerul unui erou, aşa cum pretindea. El este un spion „întors", deoarece a sacrificat totul pentru setea sa de a distruge lumea din care provenea şi de care a beneficiat din plin, trădînd-o.

Capabil să plîngă la moartea cîinelui său Jackie, el l-a trimis fără cel mai mic scrupul pe Volkov la moarte. Prin activitatea sa a cauzat prelungirea războiului din Coreea, sporind lista victimelor. Între 1950 şi 1952 a organizat cu americanii, misiuni clandestine de agenţi voluntari în Albania şi Ukraina; în acelaşi timp îşi prevenise şefii de la Moscova. În felul acesta 150 ruşi şi americani, au fost împuşcaţi imediat după sosirea lor în U.R.S.S. iar alţii în Albania.

Burgess şi MacLean, nu ar fi putut avea o atît de lungă carieră decît datorită faptului că au trăit şi acţionat într-o lume şi mediu unde se vehicula ideea că e permis să ignoreze consecinţele ideologiei comuniste.

Este suficient să citeşti diferitele critici şi analize ale afacerilor de spionaj în paginile foartei demne reviste „Internaţional

Affairs", publicată la Oxford University, pentru a constata că mulți intelectuali de azi le continuă tradiția. Ei preferînd „bîrna" în locul „paiului" realității.

În 1968, lui Kim Philby îi apare cartea de memorii „My Silert War" („Războiul meu tăcut"). La Moscova apărea rareori în public. A dus o viață retrasă și s-a bucurat de toate privilegiile nomenclaturii. Odată cu misterioasa sa dispariție, legenda a crescut, pe măsură ce apăreau dezvăluiri care atestau faptul că spionase pentru sovietivi încă din anii '30. Interviuri a dat puține. Moare la mijlocul lunii mai 1968, la vîrsta de 76 ani. Revista „The Times", din care am reprodus aceste date își intitula necrologul „No regrets" („fără regrete"), iar fostul director al C.I.A. Richard Helms, spunea atunci: „Philby ne-a făcut o mulțime de necazuri. Nu a fost numai un trădător al țării sale, el a trădat lumea liberă".

Ultima sa dorință suna astfel: „Aș vrea să fiu îngropat în Uniunea Sovietică, țară care a fost a mea după anii '39". A fost îngropat cu onoruri militare.

Într-un interviu, ex-generalul Kalughin, se referă la prietenia lui cu Kim Philby. Iată-l ce declară: „Philby era un idealist și și-a păstrat mulți ani credința sa. Dar după ce a trăit o perioadă în U.R.S.S., a înțeles că avusese păreri absolut iluzorii. Lumea în numele căruia el a trăit se scufundase. Bineînțeles că nu merita să facă atîtea sacrificii! Am întreținut corespondență în care Philby își permitea îndrăzneli la adresa autorităților. „Bizanțul nostru", așa zicea. Dar nu putea să mai dea înapoi".

Anthony Blunt

La nivelul superior al conducerii S.I.S. încă din perioada căderii celor trei spioni Philby, Burgess și MacLean, s-a bănuit existența și a altora, dat fiind că scurgerea de informații se continua. Cu timpul, bănuielile încep să planeze asupra unui al patrulea: Anthony Blunt. Și el membru al înaltei societăți engleze, făcuse studii superioare universitare. Față de ceilalți trei, Blunt va avea o soartă diferită, fiind absolvit de pedeapsă. Ieșit din MI 6, el devine trezorierul colecției de tablouri al coroanei britanic.

La începutul anilor '70 este demascat și recunoaște că a lucrat timp de decenii în slujba K.G.B.-ului. Nu este judecat de teama că un proces deschis ar dezvălui multe din secretele di-

plomației britanice, ca și din activitatea S.I.S.-ului. Pagubele aduse aliaților Marii Britanii nu pot fi estimate. În anii 1940—1960, tot ce au întreprins serviciile secrete pe teritoriul blocului comunist a fost comunicat Moscovei. Dacă la aceasta se adaugă și informațiile militare, politice, științifice și economice transmise Centrului de la Moscova, se poate imagina lesne amploarea și dimensiunile pagubelor. S-a calculat de unii experți că o armată întreagă nu ar fi putut provoca pierderi de asemenea dimensiuni Marii Britanii.

John Cairncross

După depistarea celor patru spioni sovietici, toți se întrebau cine este cel de al cincilea membru al grupului, a cărui identitate se lăsa atît de greu descifrat. În cadrul serviciilor secrete britanice s-a creat o adevărată psihoză, fiecare suspectîndu-și colegul. Activitatea serviciului începuse să se resimtă. Cel mai bănuit a fost la un moment dat însuși Sir Roger Hollis, nimeni altul decît șeful lui MI5 (serviciul de contra-informații), post pe care l-a ocupat în intervalul 1955—1965 și care de altfel se bucura de o stimă și încredere atît din partea oficialităților, dar mai ales a subalternilor săi. Cu toate acestea, pentru a nu se mai repeta greșelile din trecut, a fost supus unei anchete severe. Cercetarea sa nu a condus la o incriminare, dar nici nu a permis să se facă progrese. Evenimentele demonstrau în mod concret că mai exista un om care furniza informații sovieticilor, rămas nedescoperit.

Bănuielile au căzut de îndată asupra adjunctului lui Hollis Graham Mitchell și chiar asupra lordului Rotschild, aflat și el în slujba lui MI5, cunoscut pentru simpatiile sale de stînga din tinerețe. Și el a fost coleg cu cei patru, la Cambridge în anii '30.

Abia în 1991, Oleg Gordievsky în cartea sa „K.G.B. Inside Story" oferă numele celui de al cincilea spion sovietic. Este vorba de britanicul John Cairncross. A studiat ca și ceilalți la Cambridge în anii '30, fiind recrutat tot de Freund. După încheierea studiilor în 1936, lucrează pentru „Foreign Office", la Tezaur, ca secretar al guvernului însărcinat cu probleme secrete și apoi la Secret Intelligence Service (MI5). S-a descoperit că el a fost acela care a transmis rușilor planurile ofensivei germane din 1943, pe care britanicii întîrziau să le-o ofere.

Cairncross a mai oferit informații despre decizia anglo-ame-

ricanilor de a realiza bomba atomică. Se mai spune să de-a lungul anilor, cît a fost în serviciul sovieticilor, ar fi transmis acestora... tone de documente. Activitatea sa nu a întîrziat să trezească şi suspiciuni. În 1951 a fost pentru prima dată anchetat sub bănuiala de spionaj. În 1964 este din nou anchetat. Abia cu acest prilej va mărturisi că a avut legături cu Moscova, căreia i-a furnizat unele informaţii. Ca şi Blunt, care a recunoscut că fusese spion, nu a fost niciodată pedepsit. Încă din 1951 el a fost obligat să părăsească serviciul pe care îl avea la MI6 şi chiar Anglia. A trăit în Statele Unite şi apoi la Roma, ca funcţionar al F.A.O. În toţi aceşti ani, paralel, a tradus din clasicii francezi.

În prezent are 77 ani şi trăieşte ca pensionar într-un mic sat din Franţa, Saint-Antonin, situat la circa 30 km de Toulon, în tovărăşia a doi câini afgani.

George Blake (Behar)

George Blake, ca şi Philby, Burgess, MacLean, Blunt şi Cairncross, aparţine galeriei de spioni trădători şi agenţi dubli.

Americanii au săpat un tunel de 150 m în Berlinul de est, s-au conexat la liniile de comunicaţii sovietice, şi cu o uşurinţă extraordinară primesc cea mai secretă... dezinformaţie. Serviciul Secret englez S.I.S. aproape fără eforturi, l-a racolat pe unul dintre cei mai mari experţi ai C.A.E.R. şi prin el a primit o dezinformare economică unică. Reţeaua de agenţi britanici în ţările „blocului sovietic" dispunea de cîteva sute de oameni, care aproape în întregime, cu o repeziciune ce da de bănuit, a căzut. Incredibil, dar în spatele tuturor acestora a stat un singur om, un colaborator de frunte al S.I.S. britanic şi în acelaşi timp spion sovietic. De peste 25 ani trăieşte ascuns undeva în Uniunea Sovietică, numele său adevărat nefiind George Blake, ci George Behar. Primeşte din partea K.G.B.-ului o pensie, la nivelul unui general. George Blake, s-a născut în 1922 la Cairo, tatăl turc, era cetăţean de naţionalitate britanică. Părinţii săi dispuneau de o stare materială înfloritoare. Copilăria şi-a petrecut-o în Egipt şi în 1940 pleacă în Olanda unde visează să se facă pastor calvinist.

Izbucnirea celui de al doilea război mondial îi răstoarnă toate planurile. Pentru a evita încorporarea în armata de ocupaţie, intră în clandestinitate, şi timp de aproape doi ani face pe

mesagerul pentru rezistență. Cu mari riscuri, după un periplu plin de neprevăzut străbătînd Franța, Spania și Gibraltarul, ajunge în Anglia. Reușește să fie primit în „Secret Intelligence Service" fiind repartizat la biroul de cifru al rezistenței olandeze. La terminarea celui de al doilea război mondial, primește misiunea să se stabilească la Hamburg și să creeze o rețea pe teritoriul german ocupat de sovietici.

După un timp, îl regăsim în Anglia, student la Cambridge. Atmosfera de aici, nu se schimbase cu nimic față de anii '30. Propaganda procomunistă, își găsise din păcate numeroși adepți. Aici devine rusofil și comunist datorită unei profesoare. Referindu-se la acea perioadă Blake va nota: „eram sedus de idealurile de egalitate, de pace între popoare, toate aceste vise care s-au dovedit pînă la urmă fără sens și care au produs de fapt contrariul. Dar în acea vreme, concluzia mea era că trebuie susținut comunismul, și nu combătut. În ce privește U.R.S.S., eram convins că era o cetate asediată, și că trebuie să-și dezvolte un sistem de securitate foarte dur. Mulți oameni în occident gîndeau ca mine în acea vreme".

Cît este adevăr în spusele lui Blake, ne putem da seama, dacă ținem seama și de faptul că era văr cu Henry Curiel, personaj care a fost ucis în 1978 la Paris și despre care se știe astăzi că a fost unul din organizatorii terorismului internațional. Agent K.G.B. și comunist înfocat, Curiel a înființat partidul comunist Egiptean fiind în același timp șeful mai multor rețele clandestine de teroriști ce acționeau deopotrivă în Europa și Orientul Mijlociu.

„Îmi imaginam că societatea sovietică este mult mai egalitară decît era în realitate. Mi-am făcut multe iluzii despre ea", continuă Blake.

Blake este numit viceconsul în Coreea unde cade prizonier. La cîteva zile după capturare, își oferă serviciilor K.G.B.-ului. A trădat. Credem însă că era mai demult informator. Eliberat în 1953, după un instructaj făcut cu acest prilej de K.G.B., începe să furnizeze informații serviciilor secrete sovietice. Se spune că ar fi transmis acestora tone de dosare privitor la sistemele de ascultare și codurile folosite. „Cred că nu a trecut o zi să nu fotocopiez mai multe documente importante care mi-au trecut prin mînă. La trei-patru săptămîni, mă întîlneam cu agentul de legătură și-i plasam microfilmele".

Se cunoaște că în 1960 a fost descoperit la Berlin, în sectorul sovietic un tunel capabil să permită interceptarea comunicațiilor telefonice ale armatei sovietice. Blake era la curent cu operațiu-

nea și a furnizat-o sovieticilor. Scandalul, după cum se știe a fost imens.

Tot Blake, a mai denunțat în decursul anilor circa 400 de agenți occidentali care lucrau în țările Europei de Est.

În 1959, un transfug polonez aparținînd serviciilor secrete, arată că prin Berlin se scurg informații importante. Blake este pe lista de suspecți întocmită de M.I.S. Nu primise niciodată bani de la sovietici și contra sa nu existau nici un fel de dovezi materiale. De fapt, descoperirea sa s-a datorat întîmplării. Au fost găsite microfoane puse de K.G.B. într-un birou S.I.S., după ce Blake plecase în misiune la Beirut. Este chemat și anchetat de ofițerii S.I.S. În cursul interogatoriului, acuzat că a dat informații în Coreea pentru a-și salva viața, a declarat că a făcut spionaj din cauza ideilor sale pro-sovietice, mărturisind activitatea sa de șapte ani. Spre deosebire de Blunt, demascat în aceeași perioadă, Blake a primit o pedeapsă aspră: 41 ani închisoare. „Eram prins. Era necesar să se dea un exemplu. Blunt era membru al înaltei societăți britanice. Eu eram un periferic. Unii erau de părere să fiu urcat în primul avion și să fiu trimis la Moscova."

S-a scris mult despre ajutorul K.G.B.-ului în evadarea lui Blake dintr-o închisoare britanică ce a avut loc în 1966. Blake neagă ajutorul dat de K.G.B. „Trei foști deținuți m-au ajutat". Printre ei era un secretar al celebrului filozof Bertrand Russel, închis pentru că, a organizat manifestații la bazele militare americane.

Pentru evadare m-am pregătit timp de șase ani, cît am fost în închisoarea Wormwood Skruks. Ea mi-a reușit la 22 octombrie 1966. Era o seară mohorîtă de sîmbătă. Convingîndu-mă că supraveghetorii erau ocupați să privească un meci de footbal la televizor, eu cu ajutorul unui deținut hoț de „profesiune", am rupt gratiile de la fereastră, am coborît pe acoperișul unei construcții alăturate, am sărit pe pămînt și m-am ascuns într-o nișe de la parter. Dincolo de zidul închisorii, într-o mașină mă aștepta Sean Bark. Printr-un radio emițător portativ, adus din timp în închisoare de Sean, am luat legătura cu el. După două încercări nereușite, Sean mi-a aruncat o scară de frînghie și imediat m-am urcat pe zid, de unde am sărit, dar în cădere mi-am fracturat mîna. Sean m-a tras în mașină și peste cinci minute mă aflam în locuința pe care el o pregătise dinainte pentru mine. La ora nouă seara, priveam deja la televizor și ascultam știrea despre evadarea mea. Am văzut cum poliția a înconjurat ambasadele țărilor socialiste, cum erau controlate navele sovie-

tice şi cum erau verificaţi pasagerii în aeroporturi. Din Anglia am fost scos într-un furgon special. După două luni de la evadarea din închisoare, prietenii mei au cumpărat o maşină specială, o variantă a rulotei turistice înzestrată cu un loc de dormit, o mică bucătărioară şi un dulap. În acest dulap a fost construit un fund dublu unde m-am ascuns. 9 ore am stat în el pînă am trecut graniţa engleză. Vameşilor nici prin gînd nu le-a trecut să mă caute acolo. Am luat feriboat-ul la Dover spre Ostende. Am mers pe şosele pînă la graniţa Germaniei de Est. Am trecut cu bine şi graniţa belgiană şi vest germană. Numai la graniţa R.D.G., controlul a fost mai amănunţit decît în oricare altă parte, dar şi aici totul a trecut cu bine. Prietenii mei m-au dus pînă lîngă Berlin. Acolo, spre fericirea mea, a venit un sovietic cu care lucrasem la Londra pentru a mă recunoaşte. După două luni de la evadare eram la Moscova.

Am ajuns în capitala Uniunii Sovietice nu prin Israel sau Orient cum s-a spus, ci pe ruta Olanda şi Germania.

În prezent, George Blake, ocupă un apartament de patru camere dat de K.G.B. în centrul Moscovei. Are şi o casă la ţară. „Am o slujbă la Institutul de Economie Mondială şi relaţii internaţionale". Primeşte şi o pensie de la K.G.B. unde ţine din cînd în cînd conferinţe sau e consultat. Cei trei băieţi din prima căsătorie vin să-l viziteze în fiecare an. S-a căsătorit cu o rusoaică, cu care are un fiu, student la fizică.

Faţă de prima sa soţie şi de Anglia, a declarat în interviul luat de reporterul revistei franceze L'Expres: „Mă simt vinovat numai faţă de familia mea. Nu trebuia să mă căsătoresc niciodată în Anglia." „Îmi este dor de unele colţuri ale Londrei şi doresc să-mi vizitez mama. Are 95 de ani şi trăieşte în Olanda".

Referitor la ceilalţi spioni sovietici trecuţi prin Cambridge, Blake a spus: „Philby nu a încercat niciodată să se integreze. Stătea mult în casă, asculta B.B.C.-ul, rezolva cuvinte încrucişate din Times (...) MacLean nu se îmbăta cu alcool (ca Philby) ci cu muncă. A făcut nenumărate analize pentru Institului de Economie Mondială, unde m-a ajutat să intru."

Întrebat, anul trecut, de un corespondent al ziarului „AIF" ce l-a determinat să devină spion sovietic, George Blake alias Behar, a debitat ca şi Philby şi alţi trădători, o poveste patriotardo-comunistă pe care nu o mai comentăm, lăsîndu-i pe cititori să judece.

„Eu am fost colaborator al S.I.S. Prin activitatea mea trebuia să fac tot ce depindea de mine pentru distrugerea regimului comunist. Dar eu am considerat că societatea comunistă este

mai dreaptă, că este societatea în care fiecare trebuie să-şi iubească aproapele său ca pe sine însuşi. Şi eu am hotărît s-o ajut, fiind de acord să lucrez pentru contrainformaţiile sovietice.

Pînă la începutul anilor '70, milioane de oameni sovietici au crezut cu sfinţenie că ei construiesc comunismul. Nu mai vorbesc de milioane de oameni din întreaga lume. Aşa că, pe acest fond, faptul că m-am înşelat nu este chiar atît de inexplicabil."

Ascensiunea şi decăderea K.G.B.-ului

Desigur, toţi îşi pun întrebarea: odată cu sfîrşitul partidului comunist din U.R.S.S. ce se va întîmpla cu braţul armat al acestuia, cu sabia revoluţiei mondiale?

Ştim că în „puciul" ce a avut loc în august 1991 la Moscova împotriva lui Gorbaciov, conducerea K.G.B.-ului a fost implicată, Vladimir Kriucikov — fostul prieten şi colaborator al lui Andropov — jucînd un rol de seamă. El a fost schimbat de Gorbaciov cu Vadim Bakatin (54 ani) după ce s-a consultat şi a avut acordul lui Boris Elţîn. Nu este locul să discutăm ce s-a petrecut atunci, putem spune doar, nu pentru că este la modă, ci pentru că e pură realitate, a intrat în joc un nou scenariu, care a fost urmat de altele; consecinţa, apariţia federaţiei de state „independente" în frunte cu Rusia.

Către sfîrşitul lunii noiembrie 1991, Preşedinteşe Rusiei, Boris Elţîn a semnat un decret transformînd K.G.B. într-o „Agenţie federală pentru securitate", după cum a anunţat postul de radio Moscova. Potrivit termenilor acestui decret, noua agenţie federală are ca misiune principală culegerea de informaţii, contraspionajul, lupta împotriva crimei organizate şi a corupţiei, informarea autorităţilor şi a administraţiei şi lupta împotriva terorismului.

Agenţia federală pentru securitate va depinde de Preşedintele Rusiei şi urmează să prezinte activitatea sa Parlamentului rus.

Actualul şef al K.G.B. Viktor Ivanenko îşi va asuma atribuţiile de director general al noii agenţii.

Sovietul Republicilor — una dintre cele două Camere ale parlamentului sovietic — a început dezbaterile asupra proiectului legii privind reorganizarea securităţii statului. Elaborarea documentului a fost determinată de necesitatea reorganizării K.G.B. şi formarea, în perioade de tranziţie, a unor noi servicii speciale, respectiv Serviciul Interrepublican de Securitate, Servi-

ciul Central de Informații, Comitetul pentru Protecția Frontierei de Stat.

Directorul noului serviciu de securitate al Rusiei a promis să abandoneze moștenirea notorie a K.G.B.-ului sovietic și să se concentreze asupra luptei împotriva delicvenței interne. Ca simbol al noului său obiectiv, serviciul rus și-a schimbat denumirea din Comitetul Securității Statului — K.G.B. — în agenția Federală de Securitate a Rusiei. „Considerăm importantă schimbarea denumirii", a afirmat Viktor Ivanenko, directorul general al Serviciul de securitate. „Aceasta înseamnă că ne rupem de trecutul notoriu al K.G.B. și creăm o agenție ce se va întemeia pe lege și va fi controlată de guvernul rus", a declarat el în cadrul unei conferințe de presă.

În decembrie 1991, președintele rus Boris Elțîn, a ordonat prin decret, crearea unui super-minister rus al securității și afacerilor interne prin anexarea serviciilor de securitate și Ministerului Afacerilor Interne al URSS. Conducerea noului minister a fost încredințată actualului ministru rus al afacerilor interne, Victor Barannikov. Se mai face precizarea că noua administrație este rezultatul fuziunii fostelor servicii de securitate inter-republicane conduse de Vadim Bakatin, Ministerul sovietic al Afacerilor Interne, precum și a agenției Federale de Securitate a Rusiei și Ministerului rus de interne. Intenția lui Elțîn se pare că nu s-a bucurat de aprobarea Parlamentului. Mai mult, în ultima zi a anului ce s-a scurs, agențiile de presă internaționale au transmis știrea senzațională cum că Vadim Bakatin, care pînă nu de mult conducea serviciul național de securitate, este acuzat de trădare de stat; el ar fi transmis americanilor schema amplasării dispozitivelor de ascultare în noua clădire a Ambasadei S.U.A. din Moscova. În anul 1982, cînd construcția amintitului complex al ambasadei a fost încheiată, diplomații americani au refuzat categoric să locuiască în el, afirmînd că K.G.B. a înțesat oficiul cu dispozitive de ascultare. În pofida căutărilor intense și a deplinei siguranțe în afirmațiile lor, specialiștii în probleme tehnice de la CIA și FBI nu au reușit să descopere nimic. Ca urmare, clădirea ambasadei, a cărei construcție i-a costat pe americani 300.000.000 dolari, a rămas în continuare nefolosită. În acea memorabilă zi de decembrie, președintele Serviciului Interrepublican de Securitate, care a luat locul K.G.B.-ului, l-a primit în cabinetul său pe ambasadorul S.U.A. în URSS, Robert Strauss și spre totala uimire a acestuia, i-a predat schema amplasării și descrierea tehnică completă a însăși urechilor K.G.B în clădirea Ambasadei americane. Acțiunile lui Bakatin

pot fi calificate, potrivit Art. 64 din Codul Penal al RSFSR, ca „trădare de patrie sub forma transmiterii de date ce reprezintă secret de stat". Alexandr Kicihin, expert al Comisiei parlamentare a RSFSR pentru cercetarea împrejurărilor tentativei de lovitură de stat din luna august, a explicat că, drept urmare a acestei acțiuni, americanilor le-au fost puse la dispoziție mijloace tehnice unice, fără asemănare în Occident.

Va rămîne sau nu K.G.B.-ul? Răspunsul la această întrebare, depinde în fond de răspunsul la o altă întrebare: vor trece popoarele fostei Uniunii Sovietice pe calea adevăratei democrații?

Nomenclatura parazitară ce se întinde de la ultimul cătun și pînă în capitală, are nevoie de K.G.B. și de ideologie comunistă. Atîta timp cît spiritul oriental se va îngemăna cu imperialismul dominator al lui Petru cel Mare și al lui Lenin, K.G.B.-ul își va găsi rațiuni, mijloace de existență și susținători.

II. Serviciile secrete ale Israelului

Evenimentele din Orientul Mijlociu au atras atenţia opiniei publice mondiale asupra problemelor ce frămîntau popoarele din această parte a lumii.

Desigur, serviciile secrete aparţinînd celor interesaţi nu sînt străine de evenimentele întîmplate şi ştirile ce răzbat prin „mas media" o dovedesc cu prisosinţă. Actualitatea problemei ne-a făcut să ne îndreptăm atenţia asupra acestei zone „fierbinţi" respectiv asupra Serviciului secret al Israelului, organ care a stîrnit curiozitatea, prin prezenţa deosebit de activă nu numai pe plan local, ci şi în alte colţuri ale globului (de exemplu capturarea lui Adolf Eichman în Argentina sau urmărirea savanţilor germani în Egipt.

Sub aspectul eficacităţii sale, acest serviciu secret beneficiază în prezent de o mare popularitate, care îi conferă un loc fruntaş în top-ul internaţional al serviciilor secrete, imagine care îi este de altfel „confecţionată" într-o oarecare măsură şi artificial, urmărînd crearea unei anumite stări de spirit în rîndul popoarelor arabe. Delimitări stricte sînt greu de făcut, dacă nu imposibil, dat fiind natura problemei.

Succesele repurtate, contestate mai mult sau mai puţin de unii, îşi au într-o mare măsură explicaţia în participarea dintr-un spirit de solidaritate naţională, a tuturor coregionarilor evrei de pe glob, fără a fi cîtuşi de puţin agenţi secreţi şi a face neapărat spionaj.

În altă ordine de idei, referindu-se din punct de vedere al originii agenţilor serviciului secret israelian, este interesant de urmărit provenienţa acestora; astfel 42,8% sînt din Sabra, adică populaţie israeliană autohtonă; 29,7% sînt evrei născuţi în Europa sau America; 14,5% sînt evrei născuţi în Africa şi 13,8% sînt evrei născuţi în Asia. Rezultă deci că majoritatea agenţilor beneficiază de cunoaşterea perfectă cel puţin a unei limbi străine cît şi de cunoştinţe aprofundate asupra ţărilor de unde

provin. Dar nu mai puţin adevărat este că un ajutor oarecare, cît de mic din partea conaţionalilor, poate conferi o dimensiune nouă şi extraordinară unei acţiuni ce se conturează la început neînsemnată.

Istoria relativ scurtă a serviciilor secrete israeliene datează din perioada hotărîrii evreilor de a emigra în număr tot mai mare în Palestina. Ei au creat la începutul acestui secol, o organizaţie comună de apărare, care puţin mai tîrziu va lua numele de „Hasomer" (Păzitorul). Ulterior a luat fiinţă „Hagana", care a devenit o veritabilă armată clandestină, ce îşi întindea ramificaţiile de-a lungul întregii ţări. Paralel cu „Hasomer" şi „Hagana", încă din perioada mandatului britanic asupra Palestinei, a fost creat un serviciu de informaţii avînd numele de „Seruth Yediot" sau „Shay".

„Hagana" şi „Shay" ca şi grupele paramilitare „Irgun" („Etzel", „Stern") cît şi serviciile respective de informaţii, au fost începînd din 1948 integrate în aparatul militar israelian. Paralel cu structura profesională foarte modernizată a armatei israeliene, s-a procedat atunci şi la o reformă a serviciilor secrete corespunzător condiţiilor specifice statului Israel.

Obiectivul serviciilor de informaţii l-a constituit încă de atunci, o pătrundere în profunzime a ţărilor vecine pentru a cunoaşte situaţia politică şi militară ce venea în tagenţă cu interesele Israelului. Se spunea atunci că serviciile secrete ale Israelului operau mai mult în străinătate, decît în interiorul Israelului (în ţări neutre şi în ţări neprietene).

Către 1950, mai precis între 1952—1953, aceste servicii au primit forma lor definitivă, valabilă pînă în prezent, exceptînd schimbările minore în unele departamente, intervenite în general, după 1964.

Serviciile secrete ale Israelului se compun din cinci ramuri principale:

1. Serviciul de informaţii şi de documantare numit în Israel „Mossad", ai cărei agenţi operează în special în străinătate.

2. Serviciul de informaţii al armatei, numit „Amman" sau „Modün" care se referă în spacial numai la supravegherea operaţiilor forţelor armate inamice statului Israel. Serviciul este condus de un general.

3. Serviciul securităţii interioare a Israelului, numit „Shin—Beth", care este prescurtarea lui „Sheruth Hubitachon", denumire care se dă uneori ansamblului serviciilor secrete ale Israelului, în timp ce el nu priveşte decît un serviciu de contraspionaj ce operează doar în interiorul ţării.

4. Un departament de cercetare şi de documantare făcînd parte integrantă din Ministerul Afacerilor Externe, care cooperează cu toate celelalte servicii secrete şi se ocupă în special de documentarea politică referitoare la ţările arabe.

5. Un departament de investigaţii incorporat poliţiei israeliene, însărcinat mai mult cu probleme poliţieneşti în afaceri de contraspionaj şi care intervine adesea în momentul cînd un astfel de dosar îi este transmis, conform uzanţei, de către „Shin—Beth" pentru executare.

„Mossad" („Serviciul de informare şi documentare") este de fapt cel mai important eşalon al serviciilor secrete aparţinînd Israelului cu obiectiv în afara graniţelor acestuia. Despre „Mossad" sau despre unul din agenţii săi este vorba ori de cîte ori atunci cînd presa internaţională relatează o afacere privind serviciile de spionaj israeliene, dintre care am ales cîteva episoade pe care le-am considerat mai sugestive şi le vom reda şi în lucrarea noastră.

Fiecare dintre cele cinci servicii este condus după caz de un şef civil sau ofiţer superior al armatei sau poliţiei. Dar ansamblul serviciilor secrete au în frunte un „Însărcinat al serviciilor securităţii de stat", numit în ebraică „Menume al Sheruth Habitachon", care coordonează de fapt toate serviciile şi în plus, conduce personal „Mossad"-ul.

„Insărcinatul" prezidează şedinţele săptămînale ale şefilor diferitelor servicii unde se i-au hotărîrile operative cele mai importante şi tot el este răspunzător în faţa şefului guvernului şi ministrului apărării naţionale pentru activitatea tuturor serviciilor.

Pentru activitatea sa generală, el este supus controlului unui comitet restrîns de „securitate al parlamentului israelian" şi este ajutat de un grup format din mai mulţi miniştri, numiţi de guvern.

„Mossad" îşi trage numele de la denumirea originală datînd din anul 1937, cînd sediul acestei grupări, pe atunci clandestine, se afla la Geneva: „Mossad Leolivah Beth" (Organizaţia pentru a Doua emigrare). Evreii din Palestina se opuneau atît britanicilor ce guvernau ţara din 1923 (în virtutea unui mandat încredinţat de fosta Societate a Naţiunilor) cît şi a palestinienilor, populaţie arabă majoritară (la acea dată) ce-şi revendica teritoriul şi dreptul la existenţă. În acelaşi timp evreii din Europa erau supuşi persecuţiilor rasiale promulgate de naziştii din Germania.

Ofiţerii superiori din „Hagana", armata secretă evreiască, au creat o agenţie destinată să servească trecerii evreilor din Europa în Palestina. Ei au botezat-o „Mossad Leolivah Beth". „Mossad" înseamnă „instituţie" şi „Leolivah Beth" „drumul de imigraţie B".

Mii de evrei au evadat din Ghetourile Europei prin „drumul B" al „Mossad"-ului cu hîrtii de identitate false furnizate de acesta. Partea cea mai dificilă a operaţiei consta în adunarea refugiaţilor în Palestina. Englezii se forţau să restrîngă imigraţia cu scopul de a menţine un echilibru între evrei şi arabi. Pentru a împiedica venirea ilegală a imigraţilor pe mare, flota britanică a instituit un blocus prin care armata britanică supraveghea punctele de debarcare posibile. „Mossad"-ul a montat posturi de radio secrete pentru a ajuta micile nave să traverseze blocusul iar membrii săi primeau pe imigranţii ajunşi pe plaje pentru a-i conduce apoi în locuri sigure.

După unii autori în 1939, „Mossad"-ul a reuşit o performanţă neobişnuită. Astfel a încheiat o „înţelegere" cu S.S.-ul. Cel de al III-lea Reich a considerat că ajutîndu-i pe evrei să ajungă în Palestina, de fapt complica problema Angliei în Orientul Mijlociu. În martie, Pino Ginzburg, un agent al „Mossad"-ului s-a înţeles cu S.S.-ul pentru ca 284 evrei să fie autorizaţi să părăsească Berlinul cu trenul pentru a merge în Mexic. La Viena, 170 de alţi refugiaţi au urcat în tren, a cărui destinaţie finală era portul jugoslav Susak. Cu ajutorul „Mossad"-ului ei au luat un vapor ce pleca spre Corfu. În plină mare au schimbat nava şi au ajuns în cele din urmă în Palestina. „Mossad"-ul a încheiat un acord secret cu S.S.-ul pentru a expedia 1 000 de alţi evrei via Hamburg şi Brem, dar izbucnirea celui de al doilea război mondial a făcut ca acest proiect să nu mai prindă viaţă.

Izbucnirea celui de al doilea război mondial a conferit un nou rol „Mossad"-ului. Imigraţia ilegală s-a continuat, dar lupta contra Germaniei naziste a lăsat-o pe aceasta pe planul doi. Agenţii „Mossad"-ului au intrat în luptă fiind antrenaţi ca paraşutişti şi sabotori în şcolile speciale britanice de lîngă Cairo.

În 1945, înfrîngerea Germaniei a permis „Mossad"-ului să reia lupta de independenţă a ţării. În Europa, organizaţia se subîmpărţea acum în trei părţi: prima denumită „Hapala" însărcinată cu emigrarea propriu zisă, a doua „Bricha" ce se ocupa cu aducerea foştilor deţinuţi din lagărele naziste şi a treia „Rehech" însărcinată cu achiziţionarea de arme. Acum erau aduşi în Palestina nu numai imigranţi, ci şi mijloace de luptă: explo-

zivi şi arme. Unii dintre imigranţi s-au alăturat grupărilor teroriste „Irgun" şi „Stern", care hărţuiau sistematic pe englezi. Alţii s-au înrolat în „Hagana" ce acţiona împotriva arabilor. Au fost făcute importante rezerve de arme în vederea unui război israelo-arab pe care „Mossad"-ul îl considera inevitabil în ipoteza construirii unui stat evreiesc.

La 14 mai 1948 englezii s-au retras din Palestina. În cele cîteva ore care au urmat după plecarea lor, Consiliul naţional evreiesc a proclamat noul stat al Israelului. Arabii au reacţionat şi, în timpul luptelor care au urmat, „Mossad"-ul a primit însărcinarea să procure arme prin toate mijloacele pe care le găsea de cuviinţă.

În Anglia, de exemplu, agenţii Israelului au cumpărat patru Beaufighter — avioane de luptă cu rază mare de acţiune — pe care „Royal Air-Force" le folosea în timpul războiului, dar pe care acum intenţiona să le vîndă la fier vechi. Regulamentele britanice interziceau avioanelor să decoleze şi raţionalizarea combustibililor făcea imposibilă orice aprovizionare cu benzina necesară alimentării lor. Timp de mai multe luni aparatele cumpărate pe preţ de nimic au rămas adăpostite într-un hangar părăsit. În cele din urmă agenţii au reuşit să aducă din Israel pe cineva care să se folosească printr-un şiretlic de patriotismul britanic. În ce consta ingenioasa stratagemă: o companie din Londra, „Alphafilm" a obţinut de la guvern permisiunea de zbor a avioanelor, în vederea turnării unui film ce preamărea victoria Angliei. Bineînţeles că societatea nu era decît un paravan. În timp ce camerele turnau scenă după scenă, cele patru avioane au decolat încetişor cu rezervoarele pline de benzină cumpărată bineînţeles la negru. Aparatele s-au îndreptat cu toată viteza spre est şi au dispărut la orizont. Două zile mai tîrziu, purtînd însemnele noului stat Israel luau parte la lupta contra Egiptului.

La Roma, Jehuda Arazi, un alt agent folosea deasemena o tactică de disimulare în favoarea Israelului. Astfel, „Mossad"-ul îi furniza un paşaport diplomatic care să-i permită libertatea nestînjenită de mişcare. După aceea, în schimbul sumei de douăzeci de mii de dolari, a obţinut hîrtii autentice care îi conferau „puteri de trimis extraordinar" din partea Nicaraguei. Înarmat cu documentele menţionate, agentul făcea naveta între diversele uzine de armament, pretinzînd că este însărcinat să cumpere arme necesare apărării Nicaraguei împotriva vecinilor ei din America Centrală. Astfel, întreprinzătorul agent israelian a reuşit să trimită în scurt timp la Haifa, zece care blindate

Hotchiss, două care Sherman şi o macara de 50 tone pentru a le descărca.

Nu mult după aceea, Arazi a mai contribuit la executarea unei alte acţiuni de astă dată, şi mai remarcabile prin ingeniozitatea ei în S.U.A. El a convins un constructor de avioane să se despartă de cele patru fortăreţe zburătoare B—17 pe care le poseda, făcîndu-l să creadă că ele vor fi utilizate de o nouă linie aeriană recent creată în America Centrală. F.B.I.-ul a aflat de tranzacţie, dar nu a fost capabil să împiedice decît doar un singur bombardier să nu decoleze de la Miami, celelate trei luîndu-şi liniştite zborul în direcţia Israelului.

Pentru contribuţia sa la războiul dus de Israel, „Mossad" a fost recompensat prin recunoaşterea sa oficială. David Ben Gurion, pe atunci Prim ministru, a dizolvat mulţimea de grupuri secrete, adesea rivale, cărora lunga luptă le oferise cîmp de acţiune şi existenţă.

Noul stat era dotat de acum înainte cu un aparat de securitate oficial şi dintre toate organismele menţionate, „Mossad"-ul s-a plasat pe primul loc, punîndu-i-se la dispoziţie de către guvern birouri la Ha'Kiryah, în nordul Tel-Avivului. Securitatea internă însă i-a fost încredinţată altui organism „Shin Beth", dar serviciul cel mai important dintre ele rămînea fără îndoială „Mossad".

Directorul său, Isser Harel, a devenit la data respectivă şeful serviciilor secrete israeliene cînd şi-a luat în primire postul, Isser Harel, îşi petrecuse mai bine de jumătate din viaţa sa într-o lume tenebroasă de subterfugii, de sabotaje şi guerilă. Acum „Mossad"-ul se preocupa în principal de plătirea unor poliţe. Printre acestea s-a consacrat vînării criminalilor de război, dintre care captura cea mai răsunătoare a fost Adolf Eichmann. La scurt timp, guvernul dîndu-şi seama a recunoscut că „Mossad" nu putea continua să opereze în ţări prietene şi a căutat să-l stăvilească în activitatea sa cu ajutorul legilor. Astfel la începutul anilor '60, la insistenţa Primului ministru Ben Gurion, „Mossad"-ul s-a convertit în serviciul secret cel mai ortodox, — în sensul de respectarea legalităţii — apoi şi-a concentrat eforturile asupra cercetării şi analizei informaţiilor, şi mai ales în detectarea intenţiilor inamicului. Această orientare mai restrînsă ca sferă de activitate nu a satisfăcut pe Isser Harel. În 1963 după o violentă discuţie cu Ben Gurion, a demisionat. Harel era de părere că anumite „cazuri speciale" necesitau o acţiune directă, chiar dacă erau în dezacord cu legile şi ordinea de drept. Acest argument a fost acceptat totuşi ceva mai tîrziu de guvernul isra-

elian, cu urmări după cum vom vedea dezastruoase.

Actualmente „Mossad"-ul este structurat după modelul S.D.E.C.E.-ului francez. Am menţionat că agenţii săi acţionează în străinătate; printre altele, aceştia l-au descoperit şi capturat pe Eichmann. Serviciului i se acordă o aşa de mare importanţă încît şeful său este şi preşedintele comitetului de coordonare a Serviciilor de informaţii „Memune Al Cheruth Bitachon".

Pînă în prezent Israelul a avut trei Memune. Primul a fost Isser Harel — Micul Isser, poreclă datorită staturii sale — pe numele său adevărat Halpern. Isser s-a născut în 1922 la Vitebak, părinţii săi dispunînd de o stare materială prosperă. În 1923, familia sa s-a retras la Latavia, iar la vîrsta de 17 ani Isser şi-a urmat sora mai mare, împreună cu care cîteva luni mai tîrziu, a emigrat în Palestina.

Sionist, a început aici prin a lucra într-un kibuţ, dar cinci ani mai tîrziu, împreună cu soţia sa au părăsit kibuţul. Aveau nevoie stringentă de bani pentru a-şi ajuta familiile din ambele părţi, rămase în Europa, să vină şi ele în Palestina. S-a angajat în garda civilă palestiniană, trecînd apoi la „Hagana", unde a acţionat ca agent secret. În 1937 a intrat în serviciul de securitate internă „Shin Bet". La sfîrşitul lui 1947 se afla la conducerea serviciului de securitate „Seruth Bitachon" („Shin Bet"). A urmat apoi transferarea la „Mossad", unde a urcat toate treptele ierarhice pînă la cea de şef al acestuia în 1953. A devenit director responsabil pe lîngă Primul ministru, fiind în acelaşi timp prieten intim cu acesta şi un sfetnic apropiat.

Cînd la începutul anilor '50 serviciile secrete israeliene — interne, politice şi militare — au dobîndit forma lor definitivă, Isser Harel a fost numit şef suprem al acestora. Primul ministru Ben Gurion a ţinut ca Harel să continue să supervizeze şi serviciile de securitate internă. Astfel s-a ajuns să fie creat în mod cu totul special pentru el un nou titlu: şef executiv al Serviciilor secrete. În calitate şi de şef al „Mossad"-ului, Harel are deasemenea şi funcţia de preşedinte al Comitetului director al serviciilor secrete. Pentru toate aceste funcţii era personal responsabil faţă de primul ministru; o poziţie singulară, ce-i conferea de fapt o putere extraordinară. După cum am văzut, în urma unei neînţelegeri cu Ben Gurion, şi-a dat demisia în 1963 din funcţia de „Memune" pentru a rămîne un simplu deputat în Knesset.

Cu puţin înainte de conflictul arabo-israelian din 1967, un sabra, adică un israelian născut în Palestina, i-a succedat la conducere: era generalul Meir Amit. Acesta s-a născut în Tiberiada în 1921, părinţii săi fiind emigranţi ruşi. Amit a început

prin-a fi agricultor într-un kibuț și mai tîrziu, ca urmare a recomandărilor cercurilor sioniste, a servit în poliția auxiliară britanică în vederea pregătirii pe această cale a viitoarelor cadre ale armatei israeliene.

Din lipsa unei academii militare în Israel, poliția britanică îi forma pe israelieni ca militari în mod benevol și fără s-o știe. Mai mult, Meir Amit a găsit mijloacele necesare pentru a studia în S.U.A. unde a obținut o diplomă de „Master of Administration" la Universtitatea Columbia. Grație cunoștințelor căpătate aici, întorcîndu-se în Israel și aflat la conducerea serviciului de securitate, introduce metodele moderne de spionaj electronic. A convenit cu Ben Gurion ca „Mossad"-ul să renunțe la acțiunea directă în favoarea tacticei mai moderne, a subterfugiului și inducerii în eroare. Sub conducerea sa, „Mossad"-ul a format o rețea de agenți profesioniști. Aceștia au perfecționat într-un mare grad tehnica disimulării, metodă pe care „Mossad"-ul o folosise în zilele ce au precedat instaurarea statului Israel. În același timp și-au recrutat prietenii și aliații capabili să ajute „Mossad"-ul în caz de nevoie, printre aceștia numărîndu-se de pildă comercianți onorabili (vezi Perla) ale căror afaceri necesitau frecvente deplasări; oameni de lege sau contabili, experți în materie de finanțe, investitori în țări cu o legislație formală precum Liberia sau Panama, aventurieri susceptibili de a furniza o serie de contacte inimaginabile, adrese de locuințe și case sigure, traficanți marginali care-și treceu banii pentru a finanța escapade peste mare, etc. Date fiind antecedentele șefilor „Mossad"-ului, era inevitabil ca și operațiile acestuia să fie marcate de o oarecare pompă și exagerare în presă.

Succesorul lui Meir Amit în 1968, a fost generalul Zvi Zamir. Mai înainte, acesta a fost atașat militar la Londra. Născut în Polonia, ajunge la Palestina cînd încă nu împlinise un an. La 17 ani era deja membru al secției „Palmach", fiind arestat în 1946 de către britanici în vreme ce făcea acoperirea unei debarcări clandestine.

În afară de „Mossad" se află și un alt serviciu secret: „Agaf Modün", prescurtat „Aman". Este de fapt „Biroul Doi" al armatei israeliene, însărcinat exclusiv cu informațiile militare. După reorganizarea în 1953 a serviciilor israeliene de către David Ben Gurion, „Aman"-ul s-a dezvoltat enorm. El a căpătat o importanță considerabilă, mai mare chiar decît înainte. Evenimentele militare — afacerea Suezului, campania din Sinai 1956, războiul din 1967 — ca să nu menționăm decît o parte, — au făcut ca factorul militar să participe la aprecierea generală a si-

tuației din țară în condițiile nou ivite de ostilitate cu țările vecine. Metodele de lucru ale „Aman"-ului au evoluat în funcție de problemele ivite. Unul dintre șefii săi, generalul Neeman, profesor de fizică nucleară la Universitatea din Tel-Aviv, a făcut să i se confere „Aman"-ului un profund caracter tehnic, sub aspectul dotării cu aparatură sofisticată. Grație ordinatoarelor, care sînt constant alimentate cu cele mai mici informații privind armatele rivale, cel de al Doilea Birou israelian cunoște în permanență situația detaliată a adversarului potențial cu care se poate afla la un moment dat confruntat.

Șeful următor al „Aman"-ului a fost generalul Aharon Yariv, născut în Lituania și emigrat în Palestina împreună cu părinții săi în 1935. Inițial a lucrat ca și alții într-un kibuț, iar în 1941 s-a angajat în armata britanică, cu care a făcut campania din Africa de Nord mai înainte de a fi transferat la brigada evreiască ce opera pe frontul din Europa. A terminat războiul cu gradul de căpitan. În 1950, în vîrstă de 29 ani, a fost avansat colonel în armata israeliană nou creată, de unde a fost trimis pentru stagiu de perfecționare la „Școala de Război" din Paris. Acolo i s-a cerut să accepte să se autodegradeze pînă la gradul de comandant, pentru a nu umbrii pe profesorii celebrii școli militare cu care era egal în grad.

„Seruth Bitachon" al cărui nume generic înseamnă pentru cetățeanul de rînd ansamblul serviciilor secrete israeliene, este în realitate D.S.T-ul („Direcția Supravegherii Teritoriului") din Israel. „Shin Beth" se ocupă în special de contra-spionaj în interiorul țării. Ca și „Aman", importanța sa a sporit considerabil, mai ales după conflictul din 1967. Ca urmare, după cum știm, Israelul a ocupat teritorii mai înainte aparținînd țărilor arabe vecine, în raza cărora operează pentru redobîndirea independenței, o serie de luptători palestinieni. „Shin Bet" se ocupă în principal cu descoperirea acestora. De altfel „Shin Bet" mai are o antenă și în poliția israeliană. Ea este însărcinată cu aspectul polițienesc al afacerilor ce se ivesc.

În fine, o trecere în revistă a serviciilor israeliene ar fi incompletă fără să menționăm al cincilea și ultim organism, dependent direct de Ministerul Afacerilor Externe. El se împarte în două secțiuni distincte. Una are ca misiune să țină la zi documentația asupra situației din țările arabe; sarcina sa este unic politică. Cealaltă urmărește zilnic situația comunităților evreești din diverse țări. Șefii celor două secțiuni cooperează strîns cu serviciile secrete, participă la conferința periodică ce se ține de „Memune" într-un imobil comercial cu aspect dezolant și banal,

situat undeva la periferia Tel-Avivului.

În vara anului 1990, la scurt timp după schimbarea guvernului, a avut loc reorganizarea „Mossad"-ului. După numirea noului director, doar unul singur intre foştii directori ai serviciilor anexe „Mossad"-ului, a rămas în post. Cauza principală a acestei bulversări a fost mai înainte de toate rivalitatea ce opune Mossad-ul serviciilor secrete militare conduse de sabra (israelieni născuţi în Israel). Dotate cu echipamente noi şi doi sateliţi spioni, „Mossad"-ul nu se lasă întrecut de militari. O inovaţie spectaculoasă: pentru prima dată, departamentul administrativ al Mossad-ului este condus de o femeie.

Imaginea unui şef

Autoritar, dur cu el însuşi şi cu alţii, modest dar conştient de importnaţa vitală a funcţiilor pe care le îndeplinea, Harel sau „Micul Isser" cum a fost denumit în Israel, a venit în Israel în 1930, pe cînd avea 17 ani, avînd ca singur bagaj o mică valijoară şi un pistol ascuns într-o pîine, căruia îi scosese miezul.

Timp de 12 ani, acest omuleţ a dat dovadă de o energie şi o vitalitate surprinzătoare, muncind mai bine şi mai repede decît cei mai robuşti lucrători de pe livezile de portocali de lîngă Herzlia, din apropiere de Tel Aviv. Apoi, la solicitarea şefilor săi din Hagana, din rîndurile căreia făcea parte încă de la început, s-a înrolat în „unităţile de apărare" evreieşti, recunoscute şi autorizate de britanici.

Într-o zi s-a bătut cu dîrzenie cu un sergent britanic ce-l insultase, prilej care a atras atenţia superiorilor săi, şi care plini de solicitudine i-au încredinţat un post de arhivar la „Shay".

Patru ani mai tîrziu îl găsim în funcţia de consilier, al primului ministru Ben-Gurion.

Una dintre regurile care l-a condus pe acest om excepţional, a fost de a se supune mai întîi el însuşi primejdiilor ce îi viza pe proprii săi agenţi şi subordonaţi.

Pentru a ilustra activitatea acestuia ne vom referi doar la un singur episod, acela de capturare a lui Adolf Eichmann. După cum se ştie, descoperirea, identificare şi răpirea criminalului de război nazist Adolf Eichmann, în vederea judecării sale, a fost opera serviciilor secrete israeliene de sub conducerea nemijlocită a lui Isser Harel. Operaţiunea în sine nu este o operaţiune de spionaj, dar ne permite să ne completăm imaginea despre mo-

dul de lucru şi felul de a proceda al acestor servicii.

Adolf Eichmann a fost unul dintre cei mai groaznici criminali de război care au scăpat pedepsei procesului de la Nüremberg. Himmler l-a preferat datorită fidelităţii sale necondiţionate faţă de regimul nazist, atunci cînd era Obersturmbanführer S.S. pentru a da viaţă „soluţiei finale" a problemei evreieşti şi a altor cîteva ordine tot atît de scelerate.

Acest călău este inventatorul camerei de gazare şi a crematoriilor, considerate ca instrumente de producţie industrială ale morţii. A fost promotorul lagărelor morţii, fiind direct şi personal responsabil de moartea a aproximativ şase milioane de evrei din Europa. Dar această cifră statistică nu poate în nici-un caz oferi o imagine a mizeriei, suferinţelor şi durerii pe care o reprezintă şi la care această fiară cu chip de om şi-a adus din plin contribuţia-i funestă.

Urmărirea lui Eichmann între 1946—1960 constituie în sine o povestire captivantă. Mai mult, intervenţia comandoului însărcinat să-l răpească şi să-l aducă la Tel-Aviv pentru a fi judecat, poate servi ca subiect al unui roman de acţiune. Istoria capturării lui Eichmann a dat naştere la zeci de versiuni care au apărut în presa de pretutindeni, dar asupra cărora responsabili israelieni s-au abţinut să facă cel mai mic comentariu. Aşa cum toate drumurile duc la un punct comun, în cazul acestei afaceri dintre numeroasele lucrări ce o au ca obiect şi care ne-au stat la dispoziţie, am considerat că cea mai apropiată de realitate este cea a lui Isser Harel (La maison de la rue Garibaldi, Ed. Robert Laffont, Paris 1976). De fapt, aşa cum relatează autorul, în afară de faptul că în tot timpul cît a durat acţiunea a condus-o direct, dar a fost şi responsabilul ei.

La sfîrşitul anului 1957, îşi aminteşte Isser Harel, a primit un telefon: o voce precipitată s-a suprapus aproape imediat ce secretara i-a dat legătura. Walter Eyton, şef de cabinet la Ministerul afacerilor străine al Israelului îi telefona de la Ierusalim. Era vorba de o comunicare urgentă ce nu suferea amînare. În nici-un caz nu putea vorbi la telefon, şi nici prin fir special. Da, era de o extremă importanţă.

Isser Harel i-a propus să se întîlnească într-un loc discret. A fost fixată o cafenea pe Ramat Gan. Cînd cîteva ore mai tîrziu automobilul l-a adus pe Eyton, Harel se afla deja la a doua ceaşcă de cafea. Fără nici-o introducere, vizibil surescitat Eyton a spus că în ajun primise un mesaj din partea Dr. Shinar, şeful Misiunii de Reparaţii din R.F.G. Era vorba de informaţia stupefiantă cum că Adolf Eichmann trăia, şi că i se cunoştea şi

adresa sa din Argentina. Deocamdată atît. Date suplimentare îi vor parveni direct şefului Massad-ului.

Despre criminalii de război, ce reuşiseră să se sustragă judecăţii, războiul în presă ştiri sporadice, semnalîndu-i-se cînd unuia cînd altuia prezenţa. Majoritatea veştilor cuprindeau o doză de fantezie şi exagerări şi puţine au fost cazurile cînd li s-a dat de urmă într-adevăr. Cît despre Adolf Eichmann se primise şi alte informaţii, care se dovediseră încă false. Practic, i se pierduse orice urmă încă de la începutul lui mai 1945, încît, prea multe speranţe nu-şi mai punea nimeni în privinţa regăsirii lui. Cu atît mai mult în vestea proaspăt primită.

Harel a pregătit personal cu minuţiozitate capturarea lui Eichmann în Argentina, aflîndu-se la Buenos Aires alături de oamenii săi în timpul operaţiei. El l-a însoţit pe călăul nazist, drogat, într-un avion israelian pînă la destinaţie, după care l-a căutat pe Ben Gurion la Ierusalim şi l-a anunţat calm:

— Eichman se află în Israel.

Tot el este cel care, în 1962, a organizat urmărirea în mai multe ţări începînd cu Israel, Elveţia, Franţa, Belgia şi Statele Unite a unui copil răpit de bunicul său, evreu ortodox, care nu era de acord cu educaţia laică pe care i-o dădeau părinţii copilului.

Dotat cu o intuiţie excepţională, Harel l-a suspectat de la început, mai înainte de a dispune de probe materiale, pe spionul sovietic Israel Beer, devenit consilier militar al lui Ben Gurion. Dar Harel, om care nu acceptă compromisuri, este în prezent un simplu deputat în parlamentul israelian.

Convins de gravitatea enormă a activităţii savanţilor şi tehnicienilor germani în serviciul Egiptului, Harel a lansat din proprie iniţiativă o vastă companie internaţională destinată să facă presiuni asupra guvernului cancelarului Adenauer. Ben Gurion, la rîndul său, urmărea la acea vreme stabilirea de relaţii diplomatice între Bonn şi Ierusalim şi deşi susţinea campania lui Harel împotriva savanţilor ce lucrau pentru Cairo, i-a reproşat cu amărăciune comportarea sa faţă de guvernul Adenauer.

— Dacă vă îndoiţi cîtuşi de puţin de informaţiile pe care vi le furnizează, înseamnă că v-aţi pierdut încrederea în mine, i-a declarat Harel în cursul unei întrevederi dramatice pe care a avut-o cu Ben Gurion.

El a trîntit uşa, ieşind din cabinetul primului ministru, iar a doua zi şi-a prezentat demisia.

În ciuda eforturilor considerabile depuse de Ben Gurion şi a miniştrilor săi, Harel nu a mai acceptat să revină în funcţia de şef al serviciilor secrete.

Un agent israelian la Cairo

Am considerat să facem o prezentare detailată a cauzelor care au stat la originea rupturii, printre altele, dintre Isser Harel şi primul ministru, Ben Gurion. Despre ce a fost vorba.

Prin anii '50 Germania Occidentală reuşise să aibă contacte strînse cu Egiptul, inclusiv pe linia informativă. O serie de specialişti şi oameni de ştiinţă germani lucrau în această ţară. Interesaţi de evenimentele din zonă, de pregătirile vecinilor lor, şefii Mossad-ului s-au hotărît să introducă un agent secret israelian în Egipt prin intermediul B.N.D.-ului („Serviciul Federal de Informaţii"). A fost imaginată o lovitură specifică jocului C.I.A. Mossad-ul a solicitat colaborarea şefului de atunci al B.N.D., generalul Reinhard Gehlen în privinţa strecurării unui spion la Cairo. Drumul sinuos era dictat de cursul evenimentelor ce au urmat după răpirea lui Adolf Eichmann de către agenţii israelieni. Primul ministru Ben Gurion acerut cu toată energia, nu numai atunci, ci şi în repetate rînduri, ca Mossad-ul să folosească în activitatea sa metode „mai legale". În ce constă această „legalitate" era o chestiune de interpretare a celor ce primeau ordinele spre executare.

În 1959, Mossad-ul a primit dispoziţia să introducă un agent în Egipt şi, în acest scop, trebuia să colaboreze cu Serviciul Federal de Informaţii. La rîndul său Gehlen nu a stat mult pe gînduri şi şi-a dat imediat aprobarea, dar a pus două condiţii, dictate mai mult din considerente profesionale: prima consta în a selecţiona personal pe agent dintr-o listă de candidaţi pe care israelienii să i-o prezinte, a doua se referea la pregătirea agentului. Ea urma să se efectueze de B.N.D. şi trebuia să fie considerată terminată cînd agentul dovedea că îşi însuşise cunoştinţele necesare îndeplinirii misiunii încredinţate.

Lista era destul de lungă şi Mossad-ul s-a dovedit şi cu acest prilej — dacă mai era nevoie — că dispune de resurse nebănuite. Alegerea lui Gehlen s-a oprit asupra maiorului din armata israeliană Ze'ev Lotz. Acesta se născuse în anul 1921, fiu al unui german „arian" şi al unei mame evreice. După venirea la putere a lui Hitler, femeia, de teama persecuţiei, şi-a convins soţul să emigreze şi în 1933, ajung la Tel Aviv. Pînă la vîrsta de 13 ani, viitorul agent a urmat şcoala în Germania. Deci, a avut timp să cunoască limba şi obiceiurile acestei ţări, ca un cetăţean

german. Deasemeni fizicul îl avantaja sub aspectul identificării sale; acum era un bărbat voinic, cu părul blond. În afara serviciului său, care a constat în alegerea făcută de Gehlen, acesta, consultîndu-i fişa, a putut să afle unele amănunte deosebit de preţioase. În timpul celui de al doilea război mondial, Lotz luptase în rîndurile Legiunii britanice din Palestina, sub comanda maiorului Aubrey Ebban (ulterior ministru de externe al statului Israel). După cîtva timp Lotz s-a transferat în cadrul trupelor britanice ce fuseseră cantonate patru ani în Egipt. În acest timp învăţase la perfecţie limba arabă. Cînd a luat naştere statul Israel, Lotz a solicitat primirea în armata nou înfiinţată. Datorită aptitudinilor sale, în 1956 a devenit ofiţer de informaţii. Activitatea pe care o îndeplinea acum l-a pus în situaţia să viziteze în repetate rînduri Germania.

Transferat temporar la serviciul lui Gehlen, specialiştii B.N.D.-ului i-au „confecţionat" lui Lotz o legendă. Ofiţerul israelian a urmat apoi o pregătire intensivă într-o unitate specială, depunînd un zel neobişnuit în însuşirea materiilor predate. Era un călăreţ excelent şi dispunea de o condiţie fizică deosebită. Cînd pregătirea s-a terminat, Lotz a primit şi un nou nume: acum se numea Wolfgang Lotz.

Peste cîteva zile a apărut în Berlinul occidental. S-a prezentat la un post de poliţie din apropiere de Brandemburg Toor, dîndu-se drept unul care fugise din Est. A urmat apoi filiera străbătută de toţi transfugii: mai întîi lagărul de triere vest-german de la Marienfeld şi, în final, Münchenul. De aici a fost scos şi găzduit într-o vilă din cartierul Schwabing, folosită de B.N.D. pentru scopuri conspirative.

Conform planului stabilit iniţial şi-au făcut din nou apariţia agenţii B.N.D.-ului. Ei l-au pus să înveţe noua sa biografie, înmînîndu-i şi un set de documente care să dea greutate spuselor sale. Acum Lotz era un ofiţer german care luptase în Libia ca locotenent al Diviziei a 15-a de tancuri din „Afrika Korps", de sub comanda generalului Rommel. Mai mult, ca să nu existe nici un dubiu, doi foşti ofiţeri din această divizie, acum colaboratori ai B.N.D.-ului, au fost însărcinaţi să relateze diferite întîmplări de pe vremea războiului totul fiind înregistrat pe bandă de magnetofon. Lotz le-a ascultat de nenumărate ori, întipărindu-şi în minte detaliile, astfel ca să le poată reda la timpul şi momentul potrivit în discuţiile sale, în eventualitatea că s-ar fi găsit în anturajul foştilor ofiţeri germani aflaţi la Cairo.

Către sfîrşitul anului 1960, Lotz era pregătit pentru misiunea sa. Instructorii săi erau satisfăcuţi de elevul lor şi s-au declarat

de acord că nu mai aveau ce să-l învețe. Mossad-ul a achitat nota de plată prezentată de B.N.D. și și-a reluat agentul sub directa diriguire.

În primăvara anului viitor, Lotz a ajuns la Cairo. Aici s-a îndreptat spre colonia germană unde nu a întîmpinat nici o dificultate fiind primit cu multă simpatie. La aceasta a contribuit și declarațiile agentului care, strecurate cu multă discreție, lăsau să se înțeleagă că datorită activității sale naziste, în timpul războiului fusese nevoit să se ascundă mulți ani „undeva". Relatarea era vagă și nimeni nu se gîndea să-i ceară amănunte mai ales cînd începea să-și debiteze cu prefăcută sinceritate peregrinările sale în „răsărit". Pentru acest compatriot de-al lor, fermecător și atent, germanii din colonie și-au sporit simpatia și respectul mai ales din momentul cînd au aflat că dispune de un cont substanțial la o bancă europeană.

Pentru a-și consolida poziția și a cîștiga încrederea gazdelor sale, Lotz s-a înscris în clubul sportiv „Gezira". Clubul era frecventat numai de protipendada din Capitală, precum și de unii dintre străini, puțini la număr, pe care serviciul secret egiptean aprecia că merită acest lucru.

Într-una din seri, la un dineu, Lotz a avut surpriza să-i fie prezentat unui fost ofițer superior din „Afrika Korps": locotenent-colonelul Haase. Fără să-și piardă prezența de spirit, Lotz și-a debitat povestea cu atîta talent și convingere, încît fostul subaltern al lui Rommel l-a îmbrățișat, declarînd celor de față că-și amintește de el, fiind camarazi în luptele din Nordul Africii.

Un eveniment neașteptat avea să-l favorizeze în misiunea sa. În timp ce se afla la marginea pistei de hipism a clubului, un cal și-a trîntit călărețul pe neașteptate cuprins de un acces de furie neobișnuită. Lotz care era un călăreț excelent, a reușit să domolească acest „pur sînge" care l-a ascultat supus și, încălecîndu-l a executat o serie de figuri de dresaj de înaltă clasă. Cei prezenți l-au aplaudat entuziasmați și i-au sugerat că ar fi bine să dea lecții de echitație. Lotz a găsit ideea excelentă și a cumpărat mai mulți cai de rasă, deschizîndu-și o școală de călărie lîngă depozitele militare de la Heliopolis. Curînd s-a dus vestea de măiestria profesorului german, încît nu mai putea face față solicitărilor. Șiret, însă, Lotz, i-a preferat pe aceia de pe urma cărora putea eventual, avea un avantaj în munca sa informativă. Așa se face că printre elevii săi se numărau mulți ofițeri și cadre cu muncă de răspundere din aparatul de stat egiptean.

Unii dintre cei care l-au vizitat acasă, s-au arătat surprinși

de numărul neobișnuit de mare de aparate de fotografiat și aparate de radio. Prevenitor și cu mult tact, Lotz le explica prietenilor săi că a doua pasiune, după călărie, este... fotografia. Cît privește aparatele de radio, îi servesc la captarea emisiunilor muzicale din patria sa. Era o explicație destul de lipsită de consistență.

În locuința sa, o frumoasă vilă situată în cartierul rezidențial al capitalei egiptene, Lotz își invita prietenii la petreceri. Mai mult, trimitea din cînd în cînd, ofițerilor egipteni cîte o ladă cu șampanie franțuzească. Gestul era apreciat în mod deosebit și nimănui nu-i trecea prin minte să pună la îndoială loialitatea „simpaticului neamț".

Un singur om s-a dovedit circumspect în privința sa și acesta era Banech, rezidentul B.N.D.-ului. El și-a dat seama că Lotz este spion, dar era intrigat că nu fusese pus la curent cu misiunea acestuia la Cairo, așa după cum era normal. Mai mult, modul de comportare al lui Lotz putea oricînd atrage atenția Serviciului de contrainformații egiptean și indirect, Banech își vedea misiunea periclitată de un eventual eșec al acestuia. După îndelungi ezitări, Banech a solicitat „Centralei de la Pullach" date în privința lui Lotz. Înștiințat de cererea lui Banech, Gehlen a dat dispoziție să i se ascundă adevărul, trimițîndu-i-se un răspuns negativ. Rezidentul a mai așteptat un timp ca să vadă cum vor evolua lucrurile.

Încrezător în forțele sale, Lotz începuse să comită gafe tot mai mari. Disperat, Banech a întocmit un raport detailat pe care l-a înmînat neîntîrziat direct lui Gehlen, subliniind că activitatea lui Lotz venea în contradicție flagrantă cu interesele B.N.D.-ului și ale guvernului vest-german. Dar Gehlen, care urmărea anumite interese, s-a făcut că nu aude, lăsînd raportul fără răspuns.

Între timp Lotz și-a adus „soția din țară", o frumoasă tînără blondă ce răspundea la numele de Waltrude. Menajul „modern" al celor doi nu a tulburat cîtuși de puțin șirul petrecerilor care se desfășurau ca și mai înainte, terminîndu-se în zori cu adevărate orgii.

Au trecut patru ani fără ca ceva să tulbure jocul spionului israelian. Mai mult, acesta își făcuse prieteni numeroși printre membrii coloniei germane din Cairo. Chiar și Banech se număra printre aceștia.

Casa lui Lotz era frecventată și de Alois Brummer, specialist cu gradul de consilier al guvernului egiptean și de dr. Adolf Pilz, expert în proiectarea și construirea de rachete. Atît Bruner cît și Pilz erau doi foști naziști notorii, care în timpul celui de al

doilea război mondial, aflîndu-se în subordinea lui Eichmann, se dedaseră la numeroase atrocităţi împotriva populaţiei din teritoriile ocupate. Acum, fără să bănuiască ceva, îi făceau confidenţe lui Lotz, lăudîndu-se cu trecutul lor şi, mai mult, manifestîndu-şi ura pe care o nutreau faţă de „popoarele înapoiate". Lotz s-a stăpînit o vreme, dar curînd nervii au început să-i cedeze. Între timp, s-au adăugat şi alte evenimente care l-au împins la înfăptuirea unor acte nesăbuite.

După cum s-a arătat, spionul îşi formase un cerc de prieteni egipteni cu funcţii înalte care discutau în prezenţa sa fără să aibă reţineri în ceea ce priveşte unele probleme cu caracter secret, atît economic cît şi militar. Astfel, Lotz a reuşit să afle detalii privind unele obiective construite de armata egipteană pe malul Nilului. Informaţiile au parvenit prompt la Tel Aviv şi au provocat o vie discuţie ce a degenerat într-o dispută între şeful Mossad-ul, Isser Harel şi primul ministru, David Ben Gurion. Harel şi colaboratorii săi apropiaţi erau partizanii ideii că toţi aceia care îi sprijină pe egipteni — era vorba de specialiştii vest-germani — trebuiau să fie consideraţi un caz „special", ca şi Eichmann.

Obiectivele militare egiptene au început să constituie motive de îngrijorare pentru Mossad şi s-a pus chiar problema împiedicării cu orice chip a terminării construcţiilor în cauză. Ben Gurion, ca om de stat şi politician, însă, avea o viziune mai largă asupra evoluţiei relaţiilor politice internaţionale şi i-a dat dispoziţie expresă lui Isser Harel să nu întreprindă nici o acţiune directă. În semn de protest Harel după cum am mai arătat, şi-a dat demisia.

După plecarea acestuia de la conducerea serviciilor secrete israeliene, au mai rămas totuşi numeroşi membrii ai Mossad-ului cu funcţii înalte, care nu împărtăşeau vederile primului ministru Ben Gurion. Profitînd de această situaţie confuză ce se resimţea şi în oridinele date agenţilor ce acţionau în exterior, Lotz a decis să ia el în mînă „frînele misiunii" ce o întreprindea la Cairo, fără să aştepte ordinele organului superior. Apelînd la cunoştinţele căpătate cu prilejul pregătirii sale ca agent secret, Lotz a confecţionat cîteva pachete cu explozibil pe care le-a trimis unor specialişti germani ce lucrau la obiectivele militare egiptene.

La 13 septembrie 1964, Brunner a primit la locuinţa sa un pachet pe care, încercînd să-l deschidă, a provocat o explozie puternică şi a murit pe loc. Cîteva zile mai tîrziu, un pachet similar a sosit prin poştă şi la adresa unde locuia dr. Pilz, specia-

listul în rachete. Acesta, în acel moment, nu era acasă şi pachetul a fost desfăcut de secretara sa. Explozia a fost violentă, iar tînăra femeie şi-a pierdut vederea. Dîndu-şi seama că este vorba de atentate îndreptate împotriva coloniei germane, poliţia egipteană a întreprins o serie de măsuri întărind supravegherea. Deşi Lotz nu era cîtuşi de puţin bănuit, totuşi, ca o măsură de rutină şi casa lui a fost percheziţionată pentru descoperirea unor eventuale bombe ce i-ar fi fost puse.

Cînd poliţiştii au pătruns în vila lui Lotz de la Heliopolis — el era plecat — nu mică le-a fost mirarea agenţilor egipteni să descopere acolo o bogată colecţie de mijloace tehnice utilizate numai de spioni: trei aparate de emisie, coduri, aparate de fotografiat cu teleobiective, microfilme, caiete cu notiţe cifrate, cerneală simpatică şi multe alte materiale speciale.

Lotz care nu bănuia nimic s-a întors liniştit acasă în dimineaţa zilei de 22 februarie 1965. El a fost arestat pe loc de agenţii ce rămăseseră să-i supravegheze locuinţa. Bănuind că este vorba de o conspiraţie în stil mare, Serviciul de contrainformaţii egiptean a dispus şi arestarea altor membrii ai coloniei germane, în primul rînd al prietenilor lui Lotz. De asemenea a fost arestat şi Gerhard Banech, în ciuda faptului că se afla în relaţii de colaborare cu Serviciul secret egiptean, precum şi pe Franz Kiesow, reprezentantul întreprinderii aeronautice vest-germane „Messerschmidt".

Lotz a fost supus unor lungi şi repetate interogatorii cu care prilej a recunoscut, pînă la urmă, că era agent secret israelian, dar a susţinut cu îndîrjire că este german. Mai mult, a pretins că a fost recrutat prin şantaj, de către Mossad pe cînd se afla în Austria. Această atitudine inspirată, i-a salvat probabil viaţa. El a reuşit să arunce toată vina pe Banech, rezidentul lui B.N.D., despre care se ştia cine este, dar care în realitate, după cum am mai menţionat, nu era la curent cu rolul lui Lotz şi nici nu era amestecat în activitatea subversivă a acestuia.

Lotz şi soţia sa au fost judecaţi şi condamnaţi la 25 ani închisoare. Nu au stat însă mult în spatele gratiilor şi au fost schimbaţi, după războiul arabo-israelian din 1967, contra unui număr de ofiţeri superiori căzuţi prizonieri. În prezent trăieşte în Israel şi a scris o carte în care descrie cu lux de amănunte activitatea pe care a depus-o la Cairo.

Un tunel sub ambasadă

Mai multe întîmplări autentice pe care le vom prezenta în continuare, ne permit să ne formăm o imagine în privinţa eficienţei serviciilor secrete israeliene. Una se referă la un caz petrecut chiar în centrul Moscovei, celelalte sînt de pe frontul nevăzut.

Ambasada Israelului la Moscova era, încă din 1948, instalată într-o mică clădire din vecinătatea Ministerului Afacerilor Străine al U.R.S.S. În 1964, Israelul a obţinut autorizaţia de a cumpăra un imobil mai mare. Autorităţile din Moscova au oferit un teren pentru a construi pe acesta un imobil nou, în condiţii de preţ mai convenabile decît în cazul unei clădiri vechi. Planurile clădirii au fost concepute de arhitecţi şi constructori israelieni, de comun acord cu antreprenorii sovietici.

Clădirea a fost terminată în 1965 şi s-a trecut la mutarea birourilor. Dar în momentul aşezării mobilierului în camerele de la parter, personalul ambasadei a constatat că o porţiune din pardoseală suna a gol. După ce au îndepărtat parchetul în zona respectivă, s-a descoperit capătul unui tunel.

Doi oameni s-au strecurat în acesta şi au constatat că se lărgea progresiv pînă cînd a căpătat dimensiunea unui veritabil culoar în care un om putea merge nestînjenit. După o porţiune de circa treizeci de metri au ajuns în faţa unui grilaj din bare de fier ce oprea înaintarea. Forţînd grilajul, au constatat că tunelul se continua spre suprafaţă, capătul acestuia comunicînd cu o curte învecinată ambasadei. Mai înainte de a se reîntoarce pe acelaşi drum la ambasadă, au descoperit un al doilea tunel, dar pe care nu l-au mai cercetat de teamă să nu-i conducă spre sediul K.G.B-ului.

Ambasadorul Israelului se întreba nedumerit cum să reacţioneze faţă de această descoperire insolită făcută de oamenii săi, cînd pe neaşteptate tunelul s-a umplut cu apă. În acelaşi moment, un telefon anonim a avertizat ambasada: „S-a spart o ţeavă. Vă rugăm să luaţi măsuri urgente pentru a evita inundarea clădirii dumneavoastră."

Cuprinşi de panică, în urma descoperirii tunelului lor, serviciile sovietice încearcă să şteargă orice urmă a tunelului clandestin în care urmau fără îndoială să instaleze aparatură electronică de ascultare.

Furtul avionului „Mig—21".

Prin anii '63, aviaţia unor ţări arabe, precum cea irakiană a fost dotată cu primele aparate „Mig—21". Premierul israelian Ben Gurion, care s-a interesat întotdeauna de aviaţie, pentru care avea o adevărată slăbiciune, a solicitat generalului Weizman, şeful armatei aerului, să-i prezinte date privind raportul de forţe aeriene între Israel şi vecinii arabi. Weizman făcuse o butadă care glăsuia astfel: „Apărarea Tel-Aviv-ului se face pe verticala oraşului Cairo". El a raportat că, în ciuda superiorităţii aviaţiei israeliene, era jenantă ignorarea performanţelor şi defectelor avioanelor „Mig—21". Astfel Ben Gurion a fost pus în situaţia să ceară Mossad-ului procurarea neîntîrziată nici mai mult nici mai puţin, a unui avion „Mig—21". Trebuie să spunem că, la data respectivă, nici americanii nu dispuneau, în ciuda eforturilor făcute de C.I.A., de detalii despre „Mig—21".

Căpitanul de aviaţie Munir Rufa a fost contactat de serviciile secrete israeliene care i-au solicitat să le predea avionul pe care îl pilota, în schimbul azilului politic în Israel, atît lui cît şi familiei sale.

Dar lucrurile nu erau tocmai aşa de simple: căpitanul Rufa nu voia să fugă mai înainte ca familia sa să părăsească ea prima Irakul. Încercările sale de a-şi trimite familia în afara graniţelor sub pretextul unor excursii, au fost toate sortite eşecului, întrucît autorităţile irakiene luaseră măsuri de siguranţă, interzicînd categoric călătoriile în străinătate membrilor familiilor unor categorii de funcţionari şi militari cu funcţii de răspundere.

Mossad-ul a rezolvat această dificultate într-o manieră puţin obişnuită şi în stilul de capă şi spadă. A făcut să-i parvină lui Memir Rufa un produs chimic sintetizat în laboratorul de farmacologie ale unui institut de cercetări din Israel. Produsul, conform indicaţiilor trimise, Rufa îl administră băiatului său cel mare. Imediat copilul a prezentat o reacţie extrem de neobişnuită: dus la medici, aceştia au pus diagnosticul de poliomelită acută. Situaţia era dramatică şi toţi medicii irakieni consultaţi au dat neputincioşi din umeri. Copilul nu putea fi vindecat decît dacă era internat într-o clinică specială din Marea Britanie. Vizibil înebunit, căpitanul Munir Rufa a solicitat autorizaţia de a-şi îngriji copilul la Londra. A obţinut o viză pentru soţia sa, pentru copilul bolnav şi pentru cel mic, care fiind prea

mic şi neavînd cu cine să-l lase la Bagdad, trebuia să-l ia cu sine.

Cînd familia a părăsit Irakul, căpitanul Rufa a trecut la executarea angajamentului convenit cu „Mossad". Într-o dimineaţă, în timpul unui zbor de exerciţiu, a urcat la altitudinea de cincisprezece mii de metri şi a zburat pe deasupra Iordaniei la nord de Marea Moartă în direcţia Israelului. Piloţii Israelului au primit ordinul să nu tragă dacă în perioada 10—24 august 1966 vor repera un avion neindentificat care va viola spaţiul aerian israelian. Dar cum era important să fie păstrat secretul, nu li s-au dat mai multe amănunte şi generalul Had, comandantul şef al aviaţiei israeliene, a urmărit derularea operaţiunii cu multă răbdare. Aşa se face să Munir Rufa a adus „Mig"-ul pe o bază israeliană, escortat de piloţii a două „Mirage" israeliene, care nu-şi credeau ochilor.

16 august 1966, orele 7,52 un aparat neidentificat, zburînd la mare înălţime deasupra Iordaniei, s-a îndreptat repede în direcţia frontierei cu Israelul. Trei radaruri israeliene l-au reperat aproape simultan şi toată reţeaua de alarmă a intrat în acţiune. Maiorul Rau a decolat imediat de la baza din Neguev, urmat de un coechipier. Aparatul neidentificat şi-a continuat zborul la înălţimea de 10 500 metri. Rau a urcat la 11 200 metri, pentru a fi la adăpost de orice surpriză. Avea ordin categoric de la comandantul bazei să nu deschidă focul. Acoperit de coechipierul său, Rau a intrat în picaj în direcţia intrusului, a identificat un „Mig—21" şi a raportat bazei. El a avut surpriza să audă în căşti, vocea lui Matti Hod, noul şef al aviaţiei israeliene: „Nu te juca şi nu face pe eroul! Mig-ul te va urma de bună-voie".

Puţin neîncrezător, Rau s-a apropiat de aparatul inamic, ale cărui fotografii şi machete le studiase la poligon. Avionul purta pe aripi însemnele aviaţiei militare irakiene, dar pilotul nu oferea nici un indiciu că ar dori să deschidă focul. Cînd Rau s-a apropiat şi mai mult, Mig-ul şi-a redus din viteză şi a scos trenul de aterizare, vroind parcă să arate clar că va ateriza de îndată pe pămînt israelian.

Comandantul bazei a venit în întîmpinarea pilotului irakian, cînd acesta a descins din carlinga aparatului. „Aţi zburat bine, domnule căpitan?" Nu tocmai, i-a răspuns prompt irakianul, care s-a recomandat căpitan Munir Rufa. Două avioane iordaniene de tipul „Gunter" au încercat să mă intercepteze deasupra oraşului Amman, dar din fericire, nu au putut să urce aşa de sus".

În Israel, numai cîţiva oameni erau la curent cu această ope-

rație: primul ministru, Șeful Statului Major, șeful Mossad-ului care de fapt pusese la cale operația și șeful forțelor militare aeriene, Matti Hod.

Pentru a preîntîmpina vreo greșeală, generalul Hod a rămas zi și noapte în birou mai mult de o săptămînă, intervenind adesea personal în rețeaua radio a aviației, astfel încît piloții să-i recunoască vocea de îndată ce radiourile aveau să identifice Mig-ul. Numai așa se explică faptul că avionul lui Rau nu a tras în Mig.

Faptul a constituit o surpriză în multe capitale la vremea respectivă și este lesne de imaginat motivele care au determinat stările de spirit ce au urmat. Pe de o parte țările arabe erau îngrijorate de ideea că un prototip al celui mai bun avion de vînătoare din dotarea Irakului, Siriei și altor țări, se găsea acum în mîinile israelienilor, iar pe de altă parte, marile puteri occidentale sperau, în sfîrșit că vor putea avea acces la această „pasăre rară", cunoscută doar din descrierile superficiale apărute în revista de specialitate. Ziariștii își puneau aceeași problemă: pilotul irakian acționase din proprie inițiativă — după cum de altfel declarase la aterizare — sau era vorba de o operațiune montată de serviciile secrete israeliene?

Israelul nu a dat la vremea respectivă un răspuns oficial la întrebare. Se știe că pe acest avion au fost vopsite, alături de însemnele israeliene, cifra „007" care, de fapt, era indicativul unui celebru spion de roman (James Bond) născut în imaginația scriitorului britanic Jan Flemming (și el la rîndul său, agent secret al „Secret Intelligence Service").

Un lucru a fost sigur: sosirea acestui „Mig—21", pe un aerodrom israelian a avut urmări pentru piloți și mai ales pentru industria aeronautică din Israel. Căci „Mig—21", care aterizase în perfectă stare, a început să fie analizat și pilotat pentru a i se cunoaște toate performanțele, calitățile și mai ales servituțile.

Avionul cu cifra „007" a fost păzit și întreținut de israelieni ca pe o comoară.

Posedarea unui „Mig—21", în perfectă stare de funcționare a constituit un atuu important pentru aviația israeliană și a permis piloților săi să se antreneze împotriva celui mai bun aparat al inamicului.

În clipa deslănțuirii războiului de șase zile, cum l-au denumit cu mîndrie israelienii, aparatul de proveniență sovietică, deși se știe prea bine că era un aparat performant, nu mai prezenta nici un secret pentru piloții israelieni. Ei știau că Mig-ul era mai ușor de mînuit la altitudine mică decît avioanele Mirage

şi-l obligau pe adversar să lupte la mare înălţime. Ei mai ştiau că punctul slab al Mig-ului era sistemul de aprindere bazat pe benzină, fapt care-l făceau vulnerabil în aer dacă rezervorul era atins de vreo schijă.

Nume de cod: „Perla"

Cu acest titlu începe o carte apărută în occident, în care sînt relatate pe larg aventurile neobişnuite ale unei agente secrete israeliene. Este vorba de Shula Kishak — Cohen.

Eroina noastră s-a născut la Ierusalim în 1920. La vîrsta fragedă de 16 ani, părinţii au căsătorit-o cu un negustor bogat, pe care tînăra soţie l-a urmat imediat în Liban, ţară vecină, stabilindu-se în Waadi, cartierul cosmopolit al comercianţilor, unde Joseph Cohen, soţul, îşi avea magazinul.

Recrutată de serviciile secrete israeliene, Shula a căpătat numele de cod „Penina", adică „Perla" în limba arabă. Misiunea care i-a fost încredinţată constă în formarea unei reţele în Liban graţie căreia evreii aflaţi în această ţară, refugiaţi ca urmare a evenimentelor politice din zonă, să fie trecuţi peste graniţă în Israel.

La început şi-a desfăşurat activitatea fiind ajutată de Mussa, un evreu arabizat, ce îndeplinea totodată şi rolul de agent de legătură cu centrul.

Corespondenţa era transmisă tot prin intermediul acestuia, scrierea făcîndu-se printre rîndurile unei corespondenţe obişnuite, cu cerneală simpatică.

În primăvara anului 1949, Shula, după multe tatonări, reuşi să contacteze doi locuitori demni de încredere, din preajma graniţei. Molcho şi Selim Tanns. Aceştia, la rîndul lor, recrutaseră cîţiva vameşi şi poliţişti cu ajutorul cărora era facilitată trecerea frontierei dintre Liban şi Israel, a unor grupuri mici de evrei. Era o soluţie mult mai recomandabilă, decît să se încerce trecerea unui număr mare de persoane, lucru uşor de descoperit şi prin urmare riscant. Mai rămînea un aspect: cel financiar. Datorită averii şi poziţiei sociale a soţului ei, nu a apelat la sprijinul serviciilor secrete şi Shula s-a angajat să rezolve singură aspectul financiar al problemei, acceptînd condiţiile puse de cei doi traficanţi; 165 lire de fiecare adult şi 75 lire pentru un copil. Plata se făcea în momentul primirii de către Shula a unui bileţel din partea lui Gigi superiorul ei din partea Mossad-ului — în

care se menționa laconic: „Frații tăi au sosit cu bine."

În vara lui 1949, Shula a fost nevoită să se ocupe de o altă problemă: hîrtiile de identitate. Documentele celor ce treceau frontiera clandestin puteau deveni periculoase. În cazul în care vre-un om ar fi „căzut" ar fi urmat verificarea identității, interogatoriile, mărturisirea și toată rețeaua, alcătuită cu atîta trudă de Shula, risca să fie descoperită. Treptat ea a reușit să-și organizeze o rețea proprie, plătind cu generozitate bineînțeles, pe traficanții de acte false.

Chaim Moleho, unul dintre oamenii ei de bază, în care avusese atîta încredere, totuși pînă la urmă a trădat-o autorităților libaneze. Arestată, a fost transportată la sediul Siguranței. Spre surpriza ei, și nemăsurată ușurare, anchetatorul, nu era altul decît părintele unui copil, coleg de școală cu unul dintre băieții ei. S-au recunoscut reciproc. Am omis să spunem că Shula era de o frumusețe, așa cum se știe că o au tinerele evreice. Ofițerul o plăcuse enorm și acum avea prilejul să-și dovedească în mod concret admirația. Lucru pe care l-a și făcut. în ultima ședință de anchetă, la capătul a trei luni de arest preventiv, George Anton, ofițerul anchetator, i s-a adresat între patru ochi:

— Scumpă doamnă, v-am interogat timp de trei luni. Munca mea s-a terminat. Am totuși sentimentul că va trebui să continuăm să ne vedem. Sînt convins că aveți legături cu Israelul; sînt gata să vă fiu de ajutor...

Și Shula a revenit acasă.

Treptat, între Shula și Anton s-a înfiripat o legătură puternică sentimentală, care însă n-a împiedicat-o pe Shula să-l atragă de partea serviciilor pentru care lucra. Shula, după eliberarea ei, își schimbă tactica. Sfătuită de superiorii săi, deschise un cabaret în Beirut, local frecventat de tot felul de oameni. Era locul ideal de unde își putea procura informații de care avea nevoie. Un timp totul a mers perfect. Legătura ei cu Anton se consolidase, în ciuda faptului că fiecare dispunea de propria-i familie, cu copii.

Într-o bună zi, ca din senin, George Anton o anunță cu amărăciune în glas și vădit mîhnit:

— Este începutul sfîrșitului. Lucrurile au început să se complice peste măsură. Au loc epurări și mari schimbări organizatorice. Mulți dintre prietenii mei sus puși au fost curățați. M-am decis să mă retrag. Îmi voi da demisia și te sfătuiesc serios să procedezi și tu la fel.

— Dar pentru ce? îl întrebă Shula, brusc, neliniștită.

— Pentru că sînt un om sfîrșit, suspină George Anton fre-

cîndu-şi ochii obosiţi. Nu vor întîrzia să te aresteze. Şi pe mine.

Făcu o scurtă pauză, după care continuă cu o voce abia auzită.

— Fiecare dintre noi avem propria noastră familie şi ştiam de la început că totul se va termina într-o zi. Tu ai ţara ta, iar eu doresc să plec la capătul lumii. Asta-i situaţia: drumurile noastre trebuie să se despartă. A sosit ultima clipă.

Shula izbucni în lacrimi.

Mai tîrziu avea să afle că informaţiile preţioase obţinute de la iubitul ei aveau o greutate deosebită. George Anton era colonel în cadrul „Biroului 2" al Armatei libaneze.

La scurt timp după despărţirea de Anton, află despre acesta că fusese transferat în Ministerul de Externe, fiind numit la o ambasadă undeva în America de Sud. Distanţa şi necunoscutul care îi separase făcea inutilă orice speranţă.

Noaptea, singură în pat, Shula îşi aminti ultimele cuvinte ale lui George: „Ceea ce a existat între noi, nu se va sfîrşi niciodată". Ochii i se înmuiară de lacrimi. Intrase într-un joc încrezătoare în forţele sale, îşi înşelase soţul şi acum plîngea ca o îndrăgostită oarecare.

Pe la sfîrşitul verii anului 1962 a fost arestată. Aşa cum prevăzuse George Anton. Reţeaua pe care o condusese fusese descoperită, concomitent cu o alta ce acţiona independent. În total erau inculpate 11 persoane.

Deschiderea procesului a avut loc la 5 noiembrie 1962. Au fost necesare trei zeile pentru a se citi voluminosul dosar al acuzării. În tot acest timp, numele colonelului George Anton nu a fost niciodată pronunţat. Toţi martorii au fost audiaţi. Toate conversaţiile telefonice înregistrate de la domiciliul Shulei.

La 19 martie s-a pronunţat sentinţa. Shula Cohen a fost găsită vinovată ca făcînd spionaj împotriva Libanului şi chiar că intenţiona să răstoarne guvernul. Drept urmare, Tribunalul militar al Libanului comdamnă acuzata la pedeapsa cu moartea prin spînzurătoare.

Avocatul Shulei a făcut apel la 23 iulie, iar cazul a fost judecat de astă dată de un tribunal complet diferit. Două săptămîni mai tîrziu, i-a fost adus la cunoştinţă verdictul: şapte ani de temniţă!

S-a discutat mult în jurul acestui verdict neaşteptat şi s-au făcut multe speculaţii, unele chiar fanteziste. Prima decizie, mai mult ca sigur, în contextul conjunctural al conflictului din zonă, s-a vrut probabil să fie un exemplu. Dar tot aşa de bine s-ar putea ca rezultatul final să fie opera anumitor intervenţii.

În cele din urmă Shula a petrecut în închisoare doar patru ani și jumătate. La sfîrșitul lunii august 1967 a fost eliberată din închisoare.

Furtul planurilor avionului Mirage

Printre alte misiuni, serviciile secrete israeliene, s-au ocupat și cu obținerea de tehnică militară. O realizare de excepție, în afară de obținerea de material fizionabil pentru reactorul de la Dimona, a fost și aceea a procurării planurilor avionului Mirage.

După cum se știe, la nivelul anilor 1970, avionul de luptă francez Mirage era socotit ca unul dintre cele mai reușite realizări în domeniu. Drept urmare, Israelul încheiase un contract cu firma franceză constructoare de avioane Dassault pentru achiziționarea a 50 de avioane „Mirage" și piesele de schimb necesare. Declanșarea însă de către Israel la 7 iunie a conflictului din Orientul Apropiat, a determinat guvernul francez să sisteze livrarea tehnicii de luptă, instituind un adevărat embargou. Israelul pus într-o situație limită, a hotărît ca indiferent de ce mijloace și eforturi financiare ar fi fost necesare, să intre în posesia avioanelor. Mossad-ul a primit ordin să se ocupe de problemă.

Elveția intenționase să fabrice sub licență pentru nevoile proprii de apărare, avionul Mirage V. Drept urmare, firma „Sulzer Brothers" din Winterthur încheiase, cu ani în urmă, un contract cu uzinele franceze Dassault pentru cumpărarea licenței. Ca atare, firma elvețiană avea la dispoziție toate planurile și schițele necesare pentru fabricarea avionului francez. Între timp se renunțase la acest program și planurile ce ocupau un spațiu considerabil, dădea mare bătaie de cap firmei „Sulzer" în privința depozitării și asigurării securității.

Planurile erau depozitate în seifuri, a căror chirie se cifra la frumoasa sumă de 100 000 franci anual. În vederea reducerii cheltuielilor, conducerea firmei a hotărît reproducerea dosarelor pe microfilm, iar documentele originale să fie distruse, sub un control strict. Pentru aducerea la îndeplinire a operațiunii a fost însărcinat inginerul Alfred Frauenknecht, ce ocupa o funcție de conducere în cadrul firmei.

Agenții Mossad-ului au aflat toate aceste amănunte și s-au decis să acționeze. Au considerat, în urma evaluărilor făcute, că veriga slabă o constituie tocmai inginerul Frauenknecht. În 1967

acesta avusese sarcina să supravizeze ansamblul programului de construcţie de către firma elveţiană a avionului „Mirage". Agenţii „Mossad"-ului l-au contactat la Paris, unde inginerul făcea dese călătorii în interes de serviciu, convingîndu-l să le predea planurile avionului în schimbul sumei de 860 000 franci elveţieni. Documentele urmau să fie predate ataşaţilor militari israelieni Nechemiah Kain şi Zvi Allon. Inginerului Frauenknecht i s-a atribui denumirea codificată de „Oscar" şi acesta a imaginat şi dus la bun sfîrşit un întreg eşafodaj de sustragere a 100 000 planuri vizînd operaţiile procesului de fabricaţie a avionului propriu zis; 40 000 desene ale maşinilor unelte folosite în procesul de producţie; 15 000 materiale conţinînd indicaţii diverse şi 2000 desene şi schiţe ce reproduceau detaliile reactorului „Atar 9—C".

Întreaga operaţiune a fost pusă la punct de agenţii israelieni colonelul Zvi Allon şi colonelul Nechemiah Kain, împreună cu inginerul Frauenknecht. Planul de sustragere a documentaţiilor era de o simplitate incredibilă şi se baza pe cunoaşterea la perfecţie a mentalităţii elveţienilor, care nu puteau să se îndoiască o clipă de eficienţa sistemului de securitate.

Frauenknecht a început prin a închiria sub un nume fals, un garaj în Winterthur. Garajul se afla pe o străduţă laterală, în imediata vecinătate a drumului pe care-l făcea camioneta ce transporta planurile la incinerator. Mai întîi planurile erau fotografiate — circa 50 kg de planuri şi documente săptămînal — şi zilnic în fiecare seară, materialul lucrat era ambalat cu grijă în cutiile de carton ce urmau să-l transporte la incinerator. Transportul se efectua cu o camionetă, supraveghiată de către doi agenţi anume destinaţi. Pentru a fi sigur că totul decurge conform dispoziţiilor, Frauenknecht supraveghea personal încărcarea, apoi se urca şi el în camionetă, lîngă vărul său, şoferul, şi plecau la crematoriu.

La sosirea în clădirea unde se afla cuptorul, un agent lua în primire cutiile, asista la deschiderea lor şi verifica că este într-adevăr vorba de planuri şi aştepta pînă la vedea arse. Numai după ce se făceau scrum, semna recipisa, în dublu exemplar, aşa cum recomandase Frauenknecht autorităţilor militare elveţiene.

Trebuie să spunem că întreg sistemul de pază şi control al fotografierii, transportului şi incinerării documentelor fusese aprobat şi verificat de serviciul de securitate al unei mari bănci din Zürich. Aceasta era partea, ca să spunem aşa, tăcută a operaţiunii de distrugere a planurilor avionului Mirage.

În realitate, după ce părăsea uzina, camioneta încărcată cu

documente, mergea în viteză şi se oprea la garajul închirit de Frauenknecht, cîştigînd din timpul cronometrat de poliţişti. După ce trăgea obloanele, lăzile cu planuri erau înlocuite cu altele asemănătoare. În prealabil, Frauenknecht comandase un număr de cutii identice pe care le depozitase în garajul închiriat. De la Oficiul Federal de Brevete din Berna, a cumpărat o mare cantitate de scheme şi schiţe care erau vîndute la kilogram. Era vorba de brevete vechi de peste 50 de ani, cu termenul de valabilitate expirat şi care erau ştampilate cu menţiunea „Strict secret".

Timp de mai multe săptămîni, înainte de începerea operaţiunii inginerul şi vărul său. şoferul, s-au antrenat pentru a face schimbarea lăzilor în cel mai scurt timp: au reuşit ca această mişcare să nu dureze mai mult de cinci minute.

Aşa după cum menţionam, cunoscînd mentalitatea funcţionarilor, Frauenknecht era sigur că inspectorul care asista la descărcarea cutiilor şi la introducerea conţinutului acestora în cuptorul de incinerare nu se va gîndi să verifice ce fel de documente sînt acelea. De ce? Pentru simplul motiv că pe ele era menţionat „Strict secret", Inspectorul se rezuma să verifice dacă dosarele respective luau drumul cuptorului şi dacă ele erau arse. Cu aceasta misiunea sa lua sfîrşit.

Operaţiunea de incinerare avea loc în fiecare joi. Sîmbătă dimineaţa, fiind zi liberă, inginerul ajutat de vărul său, scotea planurile avionului „MIrage" din lăzi şi le încărca într-o camionetă. Apoi le transportau, cale de 50 km, într-un orăşel de frontieră, Kaiserangnst, pe Rin. Acesta era un punct turistic, cunoscut pentru ruinele unor vechi aşezări romane, conservate perfect. Resturile cetăţii lui Cezar, construită pentru a proteja Imperiul roman de atacul triburilor germanice, se profila pe decorul de basm al munţilor. Prezenţa celor doi străini care veneau săptămînal trecea neobservată în afluxul permanent de vizitatori.

Camioneta intra pe porţile depozitului aparţinînd unei societăţi elveţiene „Rotzinger and Co.", situată la periferia oraşului. Cheile depozitului fuseseră încredinţate lui Frauenknecht de către un prieten al colonelului Kain, care se prezentase sub numele de Hans Streker. Avea să se afle mai tîrziu că acesta era un nume fals. Streker era angajat la firma „Rotzinger" de numai un an şi reuşise să-şi cîştige simpatia şi încrederea şefilor săi. El era cunoscut de vameşii elveţieni şi vest-germani de la punctul de frontieră datorită serviciului său: expedia mărfurile firmei pe Rin şi, în această calitate, întocmea documentele nece-

sare. Cu acest prilej era „atent" cu vameşii.

Inginerul şi vărul său îşi lăsau coletele sîmbăta dimineaţa în depozitul firmei „Rotzinger", după care se duceau la restaurantul „Hirscher", din centrul oraşului, pentru a bea o bere. În celălalt capăt al sălii se afla Streker. Un semn uşor cu capul însemna că operaţiunea avusese loc. Streker se urca în maşină şi pleca la depozit. Ridica coletele cu planurile avionului „Mirage", traversa din nou oraşul şi trecea frontiera în Germania. Maşina sa, cu numărul SAK W 702, era cunoscută de vameşi şi la punctul de control nu era nevoie decît să coboare parbrizul pentru a primi aprobarea de trecere.

Ajuns în Germania, automobilul condus de Streker se îndrepta pe autostrada ce ducea la Stuttgart. Cu puţin înainte de intrarea în oraş, părăsea şoseaua principală şi se îndrepta pe un drum lăturalnic către un mic aeroport civil folosit de oameni de afaceri. Maşina trăgea la scara unui bimotor „Cessuna" înmatriculat în Italia; Streker, împreună cu pilotul avionului,transportau lăzile şi după cîteva minute avionul decola în direcţia Brindisi, localitate situată în sudul Italiei. Aici avea loc o nouă operaţiune de transbordare a documentelor: din bimotor într-un avion al liniei „El-Al", cu destinaţia Israel.

Primul transport, urmînd ruta pe care am descris-o, a avut loc la data de 5 octombrie 1968. Toată operaţia imaginată şi pusă la punct de inginerul Alfred Frauenknecht a decurs cu precizia unui ceasornic. Săptămînă, după săptămînă, camioneta elveţianului putea fi văzută staţionînd în faţa oficiului federal de Brevete. Aici erau cumpărate patente vechi a căror alegere se făcea după o regulă foarte simplă: să conţină cît mai multe schiţe. Joia urma oprirea de cinci minute în garajul de la periferia Winterthur-ului, iar sîmbăta dimineaţa, o scurtă incursiune la depozitul din Kaiserangnst. Partea a doua a operaţiei era asigurată de agenţi ai serviciului secret israelian.

Microfotografierea planurior avionului „Mirage", a durat 12 luni. Tot atîta timp a durat şi transportarea lor de către inginerul Alfred Frauenknecht. Ajunşi la ultimul transport, inginerul şi vărul său se aflau acum în restaurantul „Hirscher". Pentru prima oară elveţianul a comandat coniac în loc de bere. Misiunea pe care şi-au propus-o se apropit de sfîrşit. Aveau de ce să fie mulţumiţi. Dar cum se spune: „să nu zici hop, pînă nu sari!".

Cei doi proprietari ai firmei, Karl şi Hans Rotzinger, fuseseră alertaţi de un trecător binevoitor, care a declarat că, în timp ce-şi plimba cîinele, a văzut cum în fiecare sîmbătă, apare

pe la aceeaşi oră, o elegantă maşină particulară care încarcă nişte cutii de carton din depozitul firmei şi apoi dispare în viteză.

Patronii nu ştiau depre ce este vorba. Cînd s-au dus la faţa locului, spre marea lor surprindere au văzut că necunoscutul nu era altcineva decît propriul lor funcţionar, Strecker. Acesta, văzîndu-se descoperit s-a pregătit să plece în mare grabă, uitînd un colet în depozit. Fraţii Rotzinger au inspectat depozitul şi, în cele din urmă, privirea le-a căzut pe coletul pe care în graba sa Strecker l-a uitat. S-au decis să-l deschidă. Cutia de carton conţinea planuri cu date ce purtau toate o ştampilă mare: „Strict secret". „Proprietatea departamentului militar elveţian".

Au încărcat la rîndul lor, coletul în maşină şi au dat fuga la cel mai apropiat comisariat de poliţie. Nu a fost greu să se stabilească că era vorba de planurile avionului militar francez. S-a dat alarma pe întreg teritoriul elveţian pentru arestarea numitului Hans Streker. Dar acesta trecuse prin punctul de frontieră şi gonea spre Stuttgart. Bimotorul şi-a luat zborul ducînd preţioasa sa încărcătură. Era ultima, mai puţin un colet, al cărui conţinut nu a fot greu să fie restabilit de specialiştii uzinei „Israel Aircraft Industries".

Poliţia elveţiană a început să-l caute pe Streker, dar nu l-a prins, a putut doar să descopere că era un agent al serviciilor secrete israeliene. După 72 de ore de cercetări minuţioase au ajuns la capătul firului: Alfred Frauenknecht. Dar acesta fusese deja prevenit în aceeaşi seară. Un telefon îl anunţă că Strecker fusese descoperit şi că a fost nevoit să se refugieze în Israel odată cu ultima încărcătură.

Alfred Frauneknecht nu şi-a pierdut firea şi nu a intrat în panică. Foarte calm, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, luni de dimineaţă s-a dus la serviciu. A doua zi s-a deplsat la aeroportul Dubendorf, aflat în apropierea Zürich-ului. Aici trebuia să se întîlnească cu mai mulţi ofiţeri superiori ai armatei elveţiene pentru a-şi spune părerea în privinţa unor tipuri de armamente necesare înzestrării armatei. Era socotit un bun specialist şi însuşi ministrul apărării ţinea seama de opiniile sale.

La aeroport îl aşteptau cinci bărbaţi: a fost arestat imediat şi închis. Cînd a avut loc primul interogatoriu, spre surprinderea celor care îl anchetau, inginerul a făcut o propunere neobişnuită:

— Sînt gata să fiu judecat şi închis, dar trebuie să ţineţi seama de unele aspecte: în schimbul libertăţii mele, sînt gata să nu suflu un cuvînt despre soarta planurilor avionului „Mirage".

Dacă francezii vor afla, este psibilă o criză politică gravă. Şi, bineînţeles, relaţiile dintre ţările noastre vor suferi considerabil. În orice caz; Elveţia este în posesia planurilor microfilmate. Aceste planuri în realitate, nu prezintă nici un interes pentru ea, pentru că nu mai doreşte să construiască acest avion.

Alfred Fraunknecht recunoaşte că, pe plan legal, a comis o crimă, dar nu şi pe plan moral. Ţara sa nu a suferit direct de pe urma faptei sale.

Dar, propunerea lui Frauenknecht nu putea fi luată în seamă de oficialităţile elveţiene. Meticulosul inginer, devenit spion greşea.

La 23 aprilie 1971, inginerul Alfred Frauenknecht a fost judecat sub acuzaţia de spionaj industrial şi violarea secretului militar. A primit totuşi o condamnare blîndă: patru ani şi şase luni de muncă silnică.

La începutul verii lui 1976 de pe aeroportul din apropiere de Tel Aviv şi-a luat zborul primul avion israelian construit după planurile sustrase din Elveţia. În mulţimea adunată să asiste la eveniment se afla şi inginerul Fraunknecht împreună cu soţia, veniţi în Israel cu o zi în urmă. Nu ştia că va avea loc lansarea noului avion pe care israelienii îl botezaseră „Kfir" (în traducere „Tînărul leu"). A fost o surpriză pentru elveţian.

O altă operaţiune pusă la cale de Mossad, dar care a eşuat în utimul moment, a fost livrarea unei duzini de tancuri de provenienţă sovietică ce aparţinuseră fostei Germanii de Est şi care prin intermediul unor firme particulare fuseseră vîndute Israelului. Scandalul a izbucnit în ajunul Conferinţei de pace de la Madrid, din luna octombrie 1991. Tancurile erau pe punctul de a fi ambarcate la bordul unei nave în portul german Hamburg. Datorită unei indiscreţii făcută cu adresă vizînd probabil eşuarea Conferinţei, tranzacţia a fost făcută public.

Afacerea Plumbat

În deşertul Neguev, la circa 50 km. de bătrînul oraş Bear Sheba se ridica complexul nuclear al Israelului, cunoscut sub numele de „Dimona". Construcţia acestuia a început în 1958, fiind înconjurată de cel mai desăvîrşit secret. În mijlocul unui deşert de roci şi de argilă amestecată cu nisip, totul presărat ici şi colo cu o vegetaţie pipernicită, se ridică o construcţie în formă de dom, avînd aspectul unei bazilici bizantine; după o

privire mai atentă, constaţi că seamănă mai curînd cu jumătatea unei mingi gigantice de fotbal. Alături, coşuri strîmte se ridică de trei ori mai înalte decît construcţia principală sau clădirile perfect dreptunghiulare. Ferestrele sînt din aluminiu cu obloane din oţel strălucitor. Pe o mare porţiune, jur împrejur, întreaga zonă este încercuită cu un gard de beton, continuat cu şiruri de sîrmă ghimpată, presărată din loc în loc cu inscripţii în cîteva limbi. Imaginea este neobişnuită în comparaţie cu deşertul, care a rămas încremenit şi neschimbat.

Pentru curiosul care s-ar încumeta s-o vadă, nu este uşor să arunce o privire asupra „Dimonei". Turistul care pleacă cu automobilul pe şoseaua ce duce în direcţia sud-est, spre deşertul Naguev, este imediat oprit de patrule militare cu mult mai înainte de a fi putut vedea alt lucru decît înaltele coşuri cenuşii ale „Dimonei". Politicoşi, dar fermi, soldaţii îi invită pe drumeţii curioşi să facă calea întoarsă. Admiţînd chiar că ar putea evita patrulele şi ar trece, eventual peste invizibilele bariere electronice ce brăzdează deşertul, în cele din urmă, curiosul ar fi totuşi oprit de gardul ce împrejmuieşte „Dimona". Pretutindeni tăbliţa reflectorizante şi inscripţii, în limbile ebraică, arabă, engleză şi franceză, îi recomandă să se îndepărteze imediat şi totodată avertizează că fotografiatul este „strict interzis". „Dimona" este supusă unei supravegheri implacabile, atît de pe uscat, cît şi din aer.

Încă de la conceperea sa, un mister de nepătruns a învăluit proiectul „Dimona". Pentru cei ce se arătau prea curioşi s-a lansat zvonul că este vorba de o uzină de textile. Un timp, triburile de beduini care parcurgeau traseul lor tradiţional, aşa cum o făcuseră din timpuri imemoriale şi strămoşii lor, au fost oprite, iar oamenii deşerturilor priveau miraţi la aşezarea ce lua contur. Nu ştiau ce se întîmplă acolo şi nici nu bănuiau despre ce ar putea fi vorba în realitate. Însă, de la o vreme nu li s-a mai permis să treacă pe vechiul drum şi au trebuit să se abată, deschizîndu-şi o nouă cale pe lîngă graniţa iordaniană.

„Dimona" arăta, la început, ca o colonie, oarecum asemănătoare cu cele din deşert, cu deosebirea că ea a luat, peste noapte, proporţiile unui mic oraşel. Cînd au început lucrările propriu-zise la uzina atomică, povestea cu „fabrica de textile, nu a mai fost crezută. În 1950, un agent al serviciilor secrete aparţinînd unei ţări din regiune, a făcut prima dată remarca şi anume că un complex industrial de asemenea proporţii nu seamănă cu imaginea unei fabrici de textile. La scurt timp, Statele Unite au fost încunoştiinţate de lucrările misterioase ce se desfă-

şurau în deşertul Neguev. Fără să se piardă timp, s-a hotărît să se facă primul pas pentru dezlegarea enigmei. Astfel, la 8 decembrie 1960, un avion de recunoaştere aparţinînd forţelor aeriene ale S.U.A. — ce a decolat în secret de pe o bază din Turcia — a survolat teritoriul unde se afla „Dimona". El aducea fotografii pe care se putea observa linii de cale ferată, şosele, reţele cu cabluri de înaltă tensiune, baracamente şi domul în formă de minge de fotbal, construcţii destul de revelatoare pentru specialişti. După examenul clişeelor, experţii C.I.A. au conchiş că în acel loc se construieşte un reactor nuclear.

Reacţia Washingtonului a fost neobişnuită. Existenţa „Dimonei" demonstra în mod cert că S.U.A. puteau scăpa de sub control „jocul de şah" care se desfăşura în Orientul Mijlociu. Că lucrările stăteau aşa, va reieşi cu pregnanţă după conflictul din Golf, cînd în 1991, specialiştii O.N.U. au descoperit cu surpriză şi stupoare că Irakul se afla într-o fază extrem de avansată privind pregătirile pentru fabricarea bombei cu hidrogen.

La 9 decembrie 1960, C.I.A. şi-a înaintat concluziile sale Departamentului de Stat. Fără să se piardă timp, în după amiaza aceleaşi zile, secretarul de Stat, Cristian Herter, a convocat pe ambasadorul israelian Abraham Harman, căruia i-a pus fotografiile în faţă. Ambasadorul le-a primit şi a dat neputincios din umeri: nu ştia nimic, nu avea ce să spună; a adăugat doar că va pleca imediat să-şi consulte superiorii. 12 zile mai tîrziu, declară că guvernul său recunoaşte construirea unui reactor nuclear în ţară, dar acesta este destinat în exclusivitate unor scopuri paşnice. În aceeaşi zi, David-Ben Gurion, pe atunci prim ministru, a luat cuvîntul în Kneset (Parlamentul israelian) pentru a face o declaraţie publică. A confirmat că Israelul nu are nici o intenţie să fabrice arme nucleare. „Dimona" a continuat demnitarul israelian, urmează să servească exclusiv nevoilor industriei, agriculturii, sănătăţii şi ştiinţei."

Presiunea diplomatică americană s-a manifestat pe diverse căi, fără a reuşi totuşi să stopeze lucrările. Astfel încît, în 1964 s-a anunţat că reactorul a fost terminat şi dat în funcţiune. Problema destinaţiei reactorului era la drept vorbind un subiect controversat. Reactorul putea foarte bine servi la ceea ce arătaseră public israelienii, dar totodată, şi acest lucru nu era controlabil, putea servi la producerea de material fisionabil, adică plutoniu 239 necesar fabricării bombelor atomice.

Pentru a exclude totuşi această din urmă posibilitate, Statele Unite s-au hotărît să intervină privind Israelul de uraniul necesar funcţionării reactorului. Pentru fabricarea doar a unei sin-

gure bombe, trebuiau prelucrate circa 20—25 tone de uraniu, ceea ce înseamnă aproximetiv 0,1% din ansamblul mondial de uraniu din acea vreme.

S.U.A. şi Canada aveau mai mult de jumătate din uraniul existent pe glob, dispunînd de rezerve ce se cifrau la aproximativ patru milioane tone, cantitate suficientă pentru a controla piaţa uraniului în emisfera Occidentală. Republica Sud Africană, cu rezervele sale de circa 200 mii tone, se situa pe locul următor în rîndul marilor producători, dar nu era nici ea dispusă să ajute Israelul care, încheiase unele acorduri cu diverse ţări africane iar cu altele purta tratative.

Dintre toate ţările occidentale, singura care ar fi putut totuşi stînjeni jocul S.U.A. era Franţa. Această putere nucleară dispunea la data respectivă de un stoc de circa 70 mii tone, parte achiziţionat, parte provenind din minele ce aparţinuseră fostelor colonii franceze din Africa.

Franţa manifesta vederi diferite de ale Statelor Unite. Şi această atitudine constituia de acum un fel de reflex, ce se accentuase sub preşedenţia generalului De Gaulle.

Relaţiile cu totul speciale dintre Franţa şi Israel erau cunoscute. Franţa ajutase sub diferite forme Israelul, şi numai cînd condiţiile externe o impunea, îşi modifica de circumstanţă atitudinea. Am văzut, de exemplu, în cazul avionului „Mirage". Acum, Franţa printr-un consorţiu de firme specializate, ajutase Israelul să construiască reactorul de la „Dimona" şi îi furnizase chiar o parte din materialul fisionabil. Între timp conjunctura luase o turnură mai puţin favorabilă, în perioada anilor '60, relaţiile franco-israeliane se cam răciseră. Acest lucru se reflecta şi pe planul furnizării de tehnologie avansată.

În ciuda tuturor piedicilor ivite, Franţa a livrat în secret Israelului instalaţiile reactorului nuclear de la „Dimona". Dar cu toate acestea, nu a livrat cantităţile necesare unei funcţionări a reactorului pe o perioadă mai mare de timp. Astfel încît, în 1967, rezervele de uraniu ale reactorului de la „Dimona" se epuizaseră, iar relaţiile cu Franţa încetaseră de a mai fi favorabile unor noi livrări Războiului arabo-israelian din iunie 1967 a complicat şi mai mult situaţia politică.

După exemplul Franţei şi alt furnizor vest-european cu care tratase Israelul pentru cumpărarea de uraniu, a realizat contractul.

Conflictul arabo-israelian a evidenţiat că în ciuda unui succes momentan, raportul de forţe era inegal şi în defavoara Israelului. Se punea cu acuitate problema pentru Israel, a dispunerii

de mijloace adecvate. „Dimona" trebuia să-şi continue activitatea pentru a se obţine un stoc de material fisionabil. Dar nici-o ţară şi nici-un furnizor comercial nu era decis să livreze uraniul necesar din cauza convenţiilor internaţionale.

La sfîrşitul anului 1967, analizîndu-se situaţia creată, a rezultat că nu mai rămăsese decît o singură soluţie: să se procure materialul de pe „piaţa neagră". Cu aşa ceva nu se putea ocupa decît „Mossad"-ul, care a primit această misiune ingrantă, dar de mare importanţă pentru statul Israel.

Reconstituirea scenariului care s-a soldat cu achiziţionarea a circa 200 tone de uraniu, a dat multă bătaie de cap. În cele din urmă vom prezenta un scurt rezumat a celor întîmplate cu această ocazie. Într-o lucrare anterioară am redat pe larg evenimentele.

Operaţiunea în sine a căpătat denumirea codificată de „plumbat" care provenea de la etichetele ce erau lipite pe containerele cu uraniu, pentru a fi la adăpost de privirile indiscrete.

Un studiu atent al pieţei uraniului, a scos la iveală faptul că în Belgia exista un furnizor particular ce dispunea de o mare cantitate de uraniu. Faptul că Belgia, ca ţară comunitară era supusă reglementărilor în materie de energie atomică, constituia un avantaj că asupra ei se exercita un control mai superficial. Problema cea mai dificilă care se punea din capul locului se referea la cumpărarea uraniului şi bine înţeles, odată achiziţionat, transportarea acestuia. Statul major al serviciului secret a imaginat un plan de acţiune deosebit de complex, împărţit pe etape, şi responsabilităţi precise.

Sarcina cu cumpărarea uranţului s-a hotărît să-i fie acordată unei mici întreprinderi vest-germane de intermediere, numită „Asmara". Aceasta era proprietatea a doi asociaţi, Herbert Scharf, fost ofiţer în armata hitleristă şi H. Schulzen care îşi aveau sediul în Wiesbaden. De fapt, numele propus de întreprindere nu corespundea cîtuşi de puţin cu realitatea: totul se reducea la operaţiuni de vînzare-cumpărare iar uneori de ambalare a diverselor produse chimice cu cele mai diferite utilizări.

Schulzen, cu prilejul unei călătorii în Orientul Mijlociu a fost şi la Tel Aviv. Aici a înnodat o serie de prietenii şi legături ce s-au soldat cu numeroase comenzi. Bine înţeles că în spatele acestor tranzacţii comerciale, se aflau agenţii „Mossad"-ului. Unele dintre comenzi îi parveneau fie direct, dar de cele mai multe ori, ele i se ofereau prin intermediul unor întreprinderi din Germania cărora „Asmara" le plătea un comision. Printre multe alte produse, „Asmara" furniza Israelului „Tultophil K", un înmoitor chimic, folosind în industria textilă.

În martie 1968, „S.G.M." (Société Générale des Minerais) — o companie belgiană — , a primit în scris comanda din partea lui „Asmara" pentru 200 tone oxid de uraniu. Firma belgiană avea uraniul din Congo, fosta colonie, pe care îl ţine depozitat în micul orăşel Olem, situat în nordul Belgiei.

Depozitul de concentrat de minereu de uraniu cauza dificultăţii firmei, negăsindu-se cumpărători. Cererea de uraniu era mică la vremea respectivă, ca urmare a acordurilor încheiate privitor la încetarea experimentelor atomice.

Administratorul delegat al S.G.M. era Denis Dervez care la început a fost oarecum circumspect cînd a primit comanda venită din partea firmei gemane. La ce îl folosea? I s-a răspuns că „Asmara" urma să fabrice catalizatori destinaţi industriei petrochimice! Dar cum „Asmara" nu poseda instalaţiile necesatre, era obligată să apeleze la serviciile comapniei „Chimagar" din Casablanca — şi prin urmare oxidul de uraniu trebuia expediat acolo. Odată ajuns pe mare, uraniul era transportat în Israel. Planul, în ciuda faptului că fusese bine gîndit, a eşuat. Germania era membră a Pieţei Comune, iar intrările şi ieşirile de material fisionabil erau supuse controlului strict al Agenţiei de energie nucleară „Euratom". Deci, Marocul, cu respectiva societate din Casablanca, nefăcînd parte din Piaţa Comună nu putea primi autorizaţia de export. Lucrurile au trebuit să fie amînate. Dervez a făcut imensa greşeală că nu s-a interesat cine este „Asmara" şi care îi sînt adevăratele intenţii privind oxidul de uraniu „Asmara" dispunea de trei birouri sărăcăcioase la parterul unui imobil ce îşi aşteaptă demolarea. Între timp, Schulzen căuta cu înfrigurare un alt intermediar, către care să dirijeze uraniul belgian. În cele din urmă a descoperit o societate milaneză „SAICA" („Societatea Anonima Italiana Colori e Affini") care se angaja să trateze oxidul de uraniu. Directorul „SAICA", Francesco Sertario, era un vechi prieten al lui Schulzen, care îşi adusese aminte de el şi acceptase tîrgul în schimbul unui comision neobişnuit de mare. Întreprinderea sa nu manipulase niciodată uraniu şi era total în afara domeniului, ocupîndu-se de fapt cu producerea de vopsele pentru vapoare.

Aceşti paşi odată făcuţi, „regizorii din culise ai afacerii", adică agenţii secreţi ai „Mossad"-ului au trecut neîntîrziat la aplicarea unei noi etape a planului lor. De astă dată, locul acţiunii a fost la Zürich, capitala financiară a Elveţiei. Un avocat oarecare, în schimbul unui comision substanţial, a înfiinţat o companie de navigaţie avînd ca sediu Liberia. După cum se ştie, Liberia, pentru a dibîndi unele venituri, acordă pavilioane de

navigație celor ce achită o taxă modestă: un dolar pentru fiecare 20 de tdw. Formalitățile fiind îndeplinite, nava poate arbora drapelul Liberiei

Înregistrarea unei companii de navigație reprezintă o operațiune și mai ușoară: este suficient să depui o cerere și să achiți taxa de 600 dolari. Nici nu este obligatoriu ca societatea în cauză să dispună de vreo navă. mai mult, conform jurisdicției liberiene, respectiva firmă solicitatoare poate să exercite orice activitate, inclusiv de investiții imobiliare sau exploatarea unor brevete de invești ții. pentru a ușura formalitatea înregistrării unei companii de navigație sau a unei întreprinderi în Liberia, a fost creată „Liberian Corporation Incorporation" (I.C.I.) având două sedii: unul la New York și altul la Zürich.

Cunoscînd foarte bine toate aceste amănunte, agenții „Mossad"-ului au înființat o societate liberiană, de navigație înscriind-o sub numele de „Biscayne Traders Shiping Corporație" în fruntea căreia era desemnat un oarecare Burham M. Yarisal, un individ ce aparținea lumii interlope și care înființase firma „Falken and Ping Corporatione" cu sediul la Geneva. Dar Yarisal, mai era și președintele altei companii liberiene „Luby and Ping and Trading Corporatione" ce poseda trei nave: „Limora", „Almaflesa" și „Scheersberg A", ultima urmînd să joace împreună cu căpitanul ei Peter Barow un rol important în povestirea noastră.

Denis Dervez, copleșit de atenția cu care-l înconjurase Schulzen, a acceptat încheierea unui contract prin care „S.G.M." livra lui „Asmara Chimie" cantitatea de 200 tone oxid de uraniu pentru suma de 190 milioane franci belgieni, echivalentul la vremea respectivă a aproximativ 3,7 milioane dolari. Dervez și-a luat asupra sa obligația să obțină aprobarea Euroatomului, al cărui sediu se afla la Bruxelles. Într-o primă etapă, conform celor declarate, încărcătura urma să fie expediată de la Anvers, via Marea Mediterană, la Genova după care va lua drumul instalațiilor lui „Saica" de lîngă Milano. După ce operațiunea de tratare a uraniului va fi terminată, cu cea de a doua etapă el își va relua drumul spre Europa de nord, la Rotterdam, urmînd ca, fie cu trenul, fie cu camioane, să ajungă lîngă Wiesbaden, la „Asmara Chimie", ce-l va utiliza pentru prepararea de catalizator și nu în scopuri nucleare!

La începutul lui noiembrie în momentul în care vasul ancora în portul Rotterdam, echipajul lui „Schersberg A", a fost încunoștiințat de căpitanul Barow că a fost concediat.

A motivat că Yarisal fusese nevoit să vîndă cargoul iar noul proprietar îşi angajase alt echipaj. Realitatea era însă cu totul alta. La Olen, oxidul de uraniu, un praf fin de culoare galbenă, a fost ambalat în butoaie de benzină de 200 litri, închise cu capace etanşe şi purtînd menţiunea de „plumbat". Totul a fost încărcat în 11 vagoane şi sub supravegherea a doi paznici, uraniul a fost transportat la Anvers, unde la dana 42 aştepta „Scheersberg A". După formalităţile vamale obişnuite, care au decurs fără nici un incident, bidoanele cu „plumbat" au fost încărcate pe navă şi stivuite în cala acesteia, unde au fost solid prinse cu stelaje de lemn.

Nava a plecat în ziua de 17 noiembrie, un sfert de oră după miezul nopţii. „Asmara", declarase că uraniul va fi transportat în Italia. Pe baza acestei afirmaţii, preţioasa încărcătura fusese autorizată să părăsească Belgia şi frontierele Pieţei Comune.

În timpul primei săptămîni, nimic din drumul cargoului nu a dezmînţit acest lucru. El s-a îndreptat mai întîi către sud-vest, de-a lungul coastei Belgiene, a traversat Pas de Calais şi a pătruns în Marea Mînecii, zonă maritimă foarte aglomerată. Primele două zile, micul cargou a trebuit să facă faţă vîntului care suflă în rafale de la sud-vest, dar după două zile, pe cînd se afla în apropiere de golful Gascogne, vîntul a încetat. În cursul celor trei zile care i-au trebuit după aceea pentru a ajunge în strîmtoarea Gibraltar şi a trece în Mediterana, marea a fost de un calm absolut.

La 24 noiembrie către prînz, „Scheesberg A" a ajuns în dreptul Balearelor. Aici trebuia să cotească spre nord, pentru a se îndrepta spre Genova, dar şi-a continuat drumul spre est. La 27 noiembrie a trecut pe lîngă coastele Tunisiei şi Siciliei, după care a pătruns în Mediterana Orientală. Apoi vasul s-a îndreptat spre... Cipru. De aici mai era puţin pînă la un anumit sat de pescari de pe malul Turciei. Un cargou sub alt pavilion se afla acolo şi operaţia de transbordare a preţiosului minereu s-a făcut foarte repede. Astfel, „Dimona" a primit materia primă pentru a putea funcţiona continuiu.

S-a scurs ceva vreme pînă cînd „Euratom"-ul să remarce că uraniul nu urmase ruta prevăzută. Certitudinea că afacerea nu era curată a venit foarte tîrziu, după aproape şapte luni. Nimeni nu avea nici o idee şi nici o dovadă în ce priveşte locul unde ar fi putut ajunge cargoul. Alertate, serviciile de securitate germane, italiene şi belgiene, nu au reuşit să străpungă misterul. Jenate de această inexplicabilă dispariţie, guvernele celor şase naţiuni membre la vremea respectivă, ale Pieţei Comune au că-

zut de acord de a înăbuşi scandalul ce era pe punctul de a izbucni.

O altă anchetă a fost întreprinsă de C.I.A. — Pe la mijlocul verii lui 1969, Comisia europeană a informat Departamentul de Stat al S.U.A. în privinţa dispariţiei uraniului. Agenţii C.I.A., au primit ordinul să efectueze o anchetă discretă. În urma cercetărilor, versiunea C.I.A., era complet diferită. Într-un raport adresat subcomisiei Senatului, C.I.A. a declarat că toate pistele pe care le urmărise conduceau la societăţi din R.F. Germania. Din nefericire, ea nu putea merge pînă la capăt pe aceste urme, căci serviciile secrete germane refuzau să coopereze. Totuşi, după informaţiile culese, C.I.A. presupunea că uraniul plecase cu destinaţia Israel, pentru reactorul de la „Dimona". La 7 iulie 1970, Richard Helms, directorul Agenţiei, a raportat comisiei Relaţiilor străine a Senatului S.U.A., că se utiliza uraniul pentru alimentarea reactorului de la „Dimona". Dar şi acestea erau doar supoziţii, bănuieli. Nimeni, pînă atunci, nu putea spune cu certitudine cum a ajuns să se transporte uraniul la destinaţie.

Dezlegarea enigmei, cel puţin pentru unii, avea să se producă dintr-o direcţie cu totul neobişnuită şi neaşteptată. În vara anului 1973, în Lillehammer un mic orăşel norvegian, situat într-o regiune de munte la circa 150 kilometri de graniţa cu Suedia, a fost împuşcat un arab pe nume Salameh. Poliţia norvegiană, a reuşit să-l aresteze pe unul dintre agresori, Dan Aerbel. După interogatorii epuizante pe parcursul a trei săptămîni, Aerbel a declarat că este agent secret încă din anul 1964, şi sub diferite identităţi a executat misiuni în Franţa, Italia, ţările nordice şi chiar Libia. Ultima sarcină încredinţată de şefii săi, fusese antentatul de la Lillehammer. Printre altele, Dan Aerbel participase la operaţiunea „plumbat". Cargoul „Scheerberg A" transportase minereu de uraniu pînă în Turcia, de unde a fost transbordat pe un vas cu destinaţia Israel.

Elie Kohen: omul cu două feţe

Dintre toate episoadele războiului secret care se duce începînd din 1948, între Israel şi ţările arabe, unul singur a fost făcut public, cu toate dedesupturile sale, un dosar detaliat şi complet: acela al spionului israelian în Siria, Elie Kohen.

Arhivele secrete ale Israelului, conţin în seifurile lor numeroase episoade, multe poate extrem de pasionante. Dar cel care se referă la Kohen este de departe cel mai neobişnuit.

În dimineaţa zilei de 26 ianuarie 1965, „New York Times" şi ziarele din Tel Aviv au anunţat aproape concomitent următoarea ştire: „Spion israelian descoperit în Siria. Sosit în Siria din America de Sud, un spion care se numea Kamal Amin Toabes, cetăţean sirian, a fost antrenat şi trimis în Siria de serviciile secrete israeliene. S-a găsit la el un aparat de emisie, materiale explozive şi devize străine, inclusiv dolari S.U.A. Odată cu el au fost arestate şi alte persoane. Toţi cei implicaţi vor fi judecaţi de un tribunal militar şi sînt pasibili de pedeapsa cu moartea".

La 28 februarie 1965, radio Damasc avea să anunţe că în acea zi începuse procesul Elia Kohen, judecat de un tribunal militar special, a cărui compoziţie, prerogative şi putere fuseseră stabilite printr-un decret al Consiliului prezidenţial din 7 ianuarie 1965.

Radioul şi televiziunea siriană, au difuzat şi ulterior ştiri, deşi tribunalul militar special a deliberat cu uşile închise, ca urmare a gravităţii cazului judecat. Procesul a luat sfîrşit la 19 martie. Verdictul a fost dat la 1 mai, iar la 8 mai a fost publicată această decizie:

„Avînd în vedere că acuzatul Elie, fiul lui Shaul Kohen, alias Kamal Amin Toabes, a pătruns în regiunea Elael, care este considerată zonă militară închisă, şi avînd în vedere că el s-a introdus în acestă zonă în scopul de a culege informaţii secrete, destinate inamicului de natură să aducă prejudicii securităţii naţionale a Siriei, este condamnat la moarte prin spînzurătoare. „Sentinţa purta semnătura colonelului ce îndeplinea funcţia de preşedinte a tribunalului militar.

Odată cu Kohen, au fost judecate şi alte trei persoane, care au primit condamnări între 3 şi 5 ani închisaore.

Cine a fost Elie Kohen în jurul căruia mas media, la vremea respectivă, nu a făcut economie de timp şi spaţiu?

Elie Kohen, s-a născut la Alexandria (R.A. Egipt) în decembrie 1924. Dotat cu calităţi intelectuale, cum ar fi o memorie excelentă, aplicaţie spre învăţatul limbilor străine, şi capacitatea de stăpînire de sine ce uimeau pe cei din jur, Kohen părea predestinat muncii informative. Adolescent fiind, a avut contact cu unele dintre grupările evreieşti cum ar fi de exemplu „Hagana ", „Irgun" sau „Stern". Prin anii 1949—1950, familia sa va emigra din Egipt în Israel, urmînd ca Elie să mai rămînă timp de şase ani în Egipt, pentru a acţiona potrivit sarcinilor ce şi le asumase. În 1952 este arestat pentru prima oară, de către poliţia egipteană şi eliberat după un interogatoriu sever. În 1953, poliţia egipteană l-a supus pe Elie Kohen suspectat de o acţiune de

sabotaj, la un nou interogatoriu. Reuşeşte totuşi să convingă autorităţile de nevinovăţia sa şi este eliberat.

La sfîrşitul anului 1956, părăseşte clandestin Egiptul şi după ce face o călătorie prin Europa, rămînînd mai mult timp în Franţa, după care se îndreaptă spre Israel, se stabileşte la Tel Aviv.

Adaptarea în ţara la care visase şi pentru care luptase atîţia ani, nu a fost uşoară. Încercînd diverse meserii, handicapat de faptul că nu vorbea curent limba ebraică, lipsit de relaţiile necesare pentru a ocupa un post care să-i asigure independenţa financiară, a încercat să-şi reînoade contactele cu mediile clandestine care-l ajutase şi îndrumase în Egipt. Astfel, din aproape în aproape a luat legătură cu serviciile secrete israeliene aflate atunci sub conducerea lui Ysser Harel.

În 1959, s-a căsătorit cu Nadia, originară din Irak şi emigrată ca şi el; tînăra pereche instalîndu-se într-un apartament din cartierul Bat-Yam, conglomerat ce prelungea Tel-Avivul la sud.

La puţin timp după acest eveniment din viaţa sa, Elie a abandonat serviciul ce îl avea de contabil la magazinul central al sindicatului muncitorior din Israel, spunîndu-i soţiei că a dobîndit un post într-o mare întreprindere comercială unde este mult mai bine remunerat şi are în faţă perspective mult mai bune. Întreprinderea la care făcea aluzie Elie, nu era altceva decît faimosul „Mossad".

Şefii „Mossad"-ului, în special un instructor supranumit „dervişul", şi-a dat destul de repede seama de calităţile pe care le avea Elie pentru serviciul secret. Era simpatic, înalt, svelt, elegant în îmbrăcăminte şi ţinută. La toate acestea se adăuga o serie de calităţi ale caracterului, cum ar fi: discreţia, modestia, fire rezervată şi nu vorbea fără să fie întrebat. Într-un cuvînt, inspira încredere, graţie întregului farmec pe care-l răspîndea.

Inteligent, înţelegea repede dacă i se spunea ceva chiar pe jumătate, şi a reuşit să facă progrese rapide în timpul perioadei de instructaj în meseria de agent secret.

A mai învăţat să vorbească curent mai mute dialecte siriene şi cunoaşterea la perfecţiune a Coranului şi a unor precepte islamice.

În februarie 1961, Elie Kohen, a îmbrăcat o nouă identitate pe care i-o fabricaseră serviciile secrete israeliene: devenise sirian cu numele de Kamal Amin Toabes. Drumul spre Siria trecea însă prin Buenos-Aires. În decurs de cîteva luni, Elie îşi va modifica comportamentul pentru a se identifica cît mult cu

personajul ce urma să-l întruchipeze. Printre altele, a luat contact cu emigranții sirieni din acest oraș, reușind să înoade o prietenie strînsă cu mai multe personalități, care mai tîrziu, cînd se va afla la Damasc, îl vor ajuta să ocupe funcții politice de înalt rang.

La începutul anului 1962, după o călătorie în cea mai deplină conspirativitate în Israel, pentru scurt interval în care a primit instrucțiuni de la superiorii săi, s-a stabilit la Damasc. Într-un timp foarte scurt, jucînd rolul unui comerciant bogat, devotat politicii dusă de partidul aflat la putere, și-a mărit cercul cunoștințelor influente din capitala siriană.

Kohen-Toabes, a legat prietenie mai cu seamă cu personalități aparținînd mediilor guvernamentale. Într-o locuință spațioasă, mobilată cu rafinament și opulență, își primea invitații în cadrul unor recepții la care nu făcea economie nici de băuturi străine și nici de concursul unor femei frumoase.

Treptat, profitînd de relațiile sale, s-a infiltrat în ministerul propagandei, deținînd pentru o vreme postul de speaker la radio-Damasc, pentru emisiunile destinate Americii de Sud. A strîns chiar fonduri adunate de la sirienii rezidenți în străinătate pentru partidul aflat la putetre și nu a ezitat să ofere cadouri scumpe, ca de exemplu: hăini de blană, soțiilor șefilor conducerii din Damasc

Instalat după cum am mai spus într-un apartament luxos situat vizavi de sediul statului major sirian, se folosea de un emițător camuflat într-un mixer, „cordonul său ombilical" care-l ținea în permanență în legătură cu serviciile secrete israeliene.

Deciziile luate de statul major al armatelor siriene, sau de guvern, erau cunoscute la Tel-Aviv în aceeași zi. Kohen, grație prieteniei cu fiul unui general sirian, avea cunoștință despre mișcărie de trupe de la frontiera israeliană, avînd permisiunea să viziteze fortificațiile siriene fiind totodată primul străin care a identificat avioanele sovietice aflate în hangarele unui aeroport militar situat în apropierea Damascului.

În intervalul cuprins între 1962—1965, spionul israelian aflat la Damasc, va expedia în Israel sute de mesaje, unele mai importante decît altele.

În acest timp, în fiecare dimineață Kamal Hamin Toabes își scoate postul de emisie din acunzătoare și intră în legătureă cu Tel Aviv-ul.

Misiunea este exhaustivă. I se cer informații de ordin militar și pulsul evenimentelor politice ale țării.

De două ori pe an, bogatul importator-exportator efectuează o călătorie în Europa pentru a se întîlni cu agenții săi. Avionul îl depune cu regularitate la Zurich sau München, unde îl întîl-

neşte pe Salinger, contactul şi „bancherul" său. El redevine pentru cîteva zile Elie Kohen, şi cu primul zbor „El Al" dă o fugă la Tel Aviv. Acolo o regăseşte pe soţia sa Nadia, ca şi pe băieţaşul şi cele două fetiţe ale sale. După luxul ce domneşte în apartamentul din Damasc, îşi regăseşte modestul apartament de la periferia Tel Aviv-ului.

Informaţiile sale sînt utilizate de Israel. În aprilie 1967, aviaţia israeliană a efectuat un raid de represalii asupra Siriei în urma unui atac al fedaiinilor, atacînd obiectivele cu o precizie care a consternat pe sirieni. Informaţiile politice au făcut obiectul unui tratament diferit. Toate acestea au pus pe gînduri guvernul sirian la auzul unor date strict secrete difuzate de „Vocea Israelului". Conducătorii politici de la Damasc s-au agitat constatînd că deciziile lor cele mai secrete sînt adesea divulgate de radioul israelian la mai puţin de 24 ore după ce au fost luate în cadrul şedinţelor de la statul major.

Pînă la urmă, spionul va comite, îmbătat de succes, o serie de greşeli grave.

Astfel, în 1965, Elie Kohen este descoperit în momentul în care un automobil radiolocator de provenienţă sovietică patrula în cartierul unde se afla locuinţa sa. Autorităţile primiseră o reclamaţie că un post de emisie clandestin deranja emisiunile unei ambasade străine aflate în zonă.

Elie Kohen a fost surprins chiar în momentul pe cînd emitea. La începutul cercetărilor s-a crezut că este un sirian care a acceptat să colaboreze cu inamicul Abia mult mai tîrziu, s-a descoperit originea sa israeliană. Judecat de un tribunal militar, i s-a refuzat dreptul de a fi apărat de către cei doi avocaţi francezi ce fuseseră angajaţi de către familia sa. În noaptea de 17 spre 18 mai 1956, Elie Kohen a fost executat prin spînzurarea într-o piaţă publică din Damasc, în faţa camerelor de luat vederi ale televiziunii siriene şi privirile a mii de sirieni ce veniseră să asiste la sfîrşitul său.

Corpul lui Elie Kohen nu a fost predat familiei în Israel. Serviciile secrete israeliene îl consideră ca pe unul dintre cei mai destoinici agenţi pe care i-a avut.

O dispariţie misterioasă

Nu totdeauna mîna serviciilor secrete lasă „amprente"; sînt situaţii cînt urmele mai mult se ghicesc, după modul şi maniera

de lucru: așa este cazul vedetelor din Cherbourg. În orice caz, răsunetul acestei afaceri a fost imens: timp de mai multe săptămîni în paginile întîi ale ziarelor din occident, un spațiu larg era oferit cititorilor privitor la amănuntele și evoluția evenimentelor.

Paris, 24 decemrie, orele 23,30. Anul 1969 era pe sfîrșite. La Agenția Centrală de Presă (A.C.P.), situată într-un vechi imobil dinainte de război, în str. Coumartin, pentru puținii salafiați claustrați în birourile lor pline de hîrtii timpul se scurge anevoios. A doua zi, fiind prima zi a sărbătorilor de iarnă, întreaga Franță făcea „punte" și fiecare căuta să profite de cele cîteva zile libere plecînd cît mai departe posibil de tumultul obositor al vieții citadine.

Urmînd exemplul șefului statului, Georges Pompidou, majoritatea conducătorilor francezi se retrăgeau la rîndul lor împreună cu familiile în provincie.

Brusc, liniștea clădirii este tulburată de sunetul telefonului: corespondentul din Cherbourg, are un mesaj urgent. Este branșat magnetofonul. Iată comunicarea: „Cinci vedete israeliene, care se găseau ancorate în raza portului Cherbourg au plecat noaptea trecută în larg. Nu au revenit și nici nu au fost revăzute".

Alarmat, redctorul de serviciu mai verifică încă odată știrea, și după cîteva clipe teleimprimatoarele o răspîndeesc în cele patru zări: sînt exact orele 23,32. Așa arată cesurile electrice Longines răspîndite în tote birourile.

Noutatea informației transmise de A.C.P. este urmată la scurt interval de comunicatul altor agenții de presă. Astfel a debutat misterioasa dispariție a vedetelor israeleine. Ea va pasiona timp de mai multă vreme opinia franceză și internațională.

„Afacerea", pe drept cuvînt iese din tiparele cu care ne-a obișnuit modul de a acționa a servicilor secrete. Are o notă în plus care aduce a aventură, ingeniozitate, diplomație și ceva din șiretenia jucătorului de cărți. Din toate cîte puțin...

După evenimentele din iunie 1967 — conflictul arabo-israelian — relațiile franco-israeliene s-au răcit brusc, menținîndu-se la o cotă cît se poate de scăzută.

Vedetele din portul Cherbourg, se înscriu în activitatea de înarmare a Israelului, în căutarea acestuia constantă de căi și miloace pentru atingerea unei superiorități pe plan militar, în vederea dominării situației din regiune, așa după cum faptele și evenimentele ce s-au succedat, aveau s-o dovedească cu prisosință. Aceste nave, extrem de mobile și perfecționate, fuseseră

comandate încă din 1962, rezervîndu-li-se inițial misiunea de către statul Israel de a patrula de-a lungul coastelor Mării Mediterane. Prețul fiecărei vedete era de șase milioane de dolari. Seria cuprindea de fapt douăsprezece unități, dintre care primele fuseseră construite de către șantierele navale Luersen din Bremen (R.F. Germania). Planurile se datorau colaborării dintre inginerii israelieni și vest-germani.

Lungi de cincizeci de metri, vedetele puteau atinge o viteză superioară de peste 40 de noduri și rezistau la șocul unui distrugător. Se prevedea să fie înarmate cu torpile, tunuri cu tragere rapidă și, un lucru și mai important, cu racheta „Gabriel", concepute și construite de Israel în cooperare cu uzinele franceze Dessault. Ogivele puteau avea o încărcătură de 170 kilograme fiind capabile să atingă, cu o precizie extrordinară, o navă inamică sitută la 18 kilometrii distanță, grație unui sistem de ghidaj perfecționat, propulsarea efectuîndu-se la o mică distanță față de nivelul valurior.

Ca urmare a divergențelor ivite în sînul guvernului vest-german, privitor la politica țării față de lumea arabă, s-a sistat construirea celorlalte vedete, în 1964, lucrările fiind transferate către societatea franceză „Constructions Mecaniques de Normandie", din Cherbourg. Alegerea Franței era bazată pe motive bine întemeiate la acea vreme: relațiie cu Israelul evoluau ascendent, iar Franța era, totodată, cel mai mare furnizor al Israelului de armament. Că era așa, se poate constata după cordialitatea cu care genearalul Moshe Dayan a fost înconjurat de Morin, înaltul comisar al marinei comerciale, cu ocazia lansării primei vedete din prima serie, la 21 aprilie 1966.

Pe bună dreptate cititorul își pune cel puțin următoarele două întrebări: cum se face că vedetele au ieșit în larg în ajunul sărbătorilor seara tîrziu, iar reporterii nu au reluat evenimentul decît a doua zi? Și de această ieșire a provocat atîta efervescență la Paris?

Explicația era simplă: la 3 iunie 1967, în ajunul conflictului arabo-israelian, guvernul francez decisese embargoul asupra avioanelor „Mirage". Extinzînd ulterior aria și asupra altor furnituri strategice, a reînoit embargoul în ianuarie 1969, urmare a unui raid de represalii efectuat de aviația israeliană asupra aeroportului internațional din Beirut.

La 4 ianuarie, 1969, a doua zi după ultima măsură hotărîtă de generalul De Gaulle, două vedete au plecat să facă probe de navigație în largul mării. Nu vor mai reveni niciodată; undeva în largul Atlanticului le-a așteptat un tanc petrolier care le-a ali-

mentat cu carburantul necesar navigației pînă la Israel. Lucrurile au decurs astfel: Israelul a fost încunoștiințat de embargou de către un „simpatizant" ce lucra la ministerul francez al apărării. Din portul Cherbourg, trebuiau deci, scoase cele două vedete — a șasea și a șaptea — la momentul oportun. Ce-a de-a șasea vedetă părăsise portul pentru probe pe mare la 31 decembrie. A doua zi, comandantul său a trimis un mesaj radio prin care comunica că totul este în perfectă ordine și ca să se îndrepte către Haifa. Ce-a de a șaptea navă, a ieșit din Cherbourg la 4 ianuarie, chiar în momentul în care teleinscriptoarele vamei primeau vestea instituirii embargoului! Nava numărul șapte a ajuns-o din urmă pe cealaltă în rada Gibraltarului, restul drumului l-au făcut împreună. Au fost ultimile vedete care au plecat „legal".

Această întîmplare, după cum era și normal, a iritat guvernul francez. Generalul De Gaulle, a considerat — ca să poată găsi o justificare pentru conștiință dipusă să accepte orice, că ambele nave plecaseră mai înainte ca știrea embargoului total să fi parvenit la căpitănia portului Cherbourg.

Dar atunci cum a „transpirat" secretul hotărîrii și cine l-a făcut cunoscut într-un timp așa de scurt echipajelor israeliene? Este o primă întrebare din șirul multora care vor rămîne fără răspuns.

După această întîmplare, era evident că nimeni nu se mai putea gîndi la o eventuală repetare a situației. Cele cinci vedete purtînd numerele 8, 9, 10, 11 și 12, pe măsură ce „Constructions Mecaniques de Normandie" le termina, erau duse în dana portului comercial fiind ancorate acolo. Vedetele, după cum avea să se constate ulterior, erau supravegheate superficial, de către poliția franceză. La rîndul lor, „Informațiile Generale" își aveau ațintite în permanență un ochi vigilent asupra marinarilor instalați în hotelurile din Cherbourg. Toți aceștia din urmă, executau liniștiți probele în așteptarea clipei cînd se va lua o hotărîre.

Era ceva paradoxal în toată situația, sursele bine informate pretindeau că, odată cu venirea la Elysse a lui Georges Pompidou (15 iunie 1969) au fost avansate Tel Aviv-ului unele speranțe în legătură cu modificarea atituinii franceze asupra embargoului.

În aprilie 1969, generalul De Gaulle se aproipa de sfîrșitul celui de-al II-lea mandat al său. Își consolidase puterea printr-un referendum. După ce surmontase evenimentele din mai 1968, se decisese să apeleze din nou — pentru a cincea oară

— la calea referendum-ului. Problema pe care o ridica de astă dată francezilor avea aspect mai puţin clar, şi se referea la o reformă a Constituţiei în vederea modificării sistemului de guvernămînt regional. Se ştie că, în genere, cînd un guvern apelează la un referendum este sigur de răspuns. Aşa era şi în cazul generalului De Gaulle, dar, după cum ştim, s-a înşelat în calculele sale şi a înregistrat un eşec. Ofensat de nerecunoştinţa concetăţenilor săi şi depăşit de evenimente, incapabil ca să le mai poată înţelege, a demisionat retrăgîndu-se la Colombay — les deux — Eglises. La 15 iulie 1969, Franţa a ales un nou preşedinte.

Problema embargoului privind armamentul comandat de Israel, a fost ridicată cu prilejul primei conferinţe de presă a preşedintelui Pompidou. El era însă un om prudent şi a început prin a vorbi despre o eventuală posibilitate de a face ca pe viitor embargoul să fie mai... selectiv. În orice caz, pentru moment, embargoul va fi menţinut... În acelaşi scop, diplomaţii israelieni la Paris, au solicitat o întrevedere particulară cu omologii săi de la Ministerul Francez al Afacerilor Străine. Au obţinut o promisiune pe jumătate: desigur, problema va fi cîndva reconsiderată, dar în nici un caz acum nu era momentul. În timp ce convorbirile aveau loc, la 30 iunie, încă o vedetă a fost lansată şi amarată împreună cu alte două nave aflate în portul Cherbourg.

În aşteptare deci, echipajele israeliene ale căror cinci vedete, cazate în Cherbourg urmăreau cu atenţie ultimele retuşuri şi punerea la punct a navelor. Se efectuau în mod frecvent ieşiri în larg fără ca vasele să se distanţeze prea mult, după care reveneau cu exactitate la Cherbourg, conform programului. Pentru un ochi mai atent, această situaţie nu putea dăinui la inifinit.

La Tel Aviv, statul major al marinei, era preocupat de soarta vedetelor. Se spune că tot timpul nu se discuta decît despre aceasta. Neavînd pe moment altă soluţie, statul major hărţuia Ministerul Apărării bombardîndu-l cu solicitări presante una mai mare decît alta, pentru „deblocarea" celor cinci vedete. Timpul trecea şi venise toamna. Nici-o soluţie! În cele din urmă, s-a luat decizia de a se brusca lucrurile indiferent de riscuri. Un rol însemnat în această afacere l-a avut şeful misiunii permanente israeliene în Franţa, amiralul Mordechai Limon, ce venise „întîmplător" pentru o scurtă vizită de la Tel Aviv.

Mordechai Limon, „Moka" pentru prietenie, în vîrstă de 45 ani, îşi dobîndise aureolă unei adevărate personalităţi. Era unul dintre puţinii marinari cu vechi state de serviciu ai Israelului.

Amiralul nu era omul care să se piardă în subtilităţile vieţii diplomatice. Născut în Polonia, îşi petrecuse adolescenţa pe navele ce serveau la transportul emigraţiei evreieşti în Palestina. În 1940, Limon comandase vase mici, care, cu ajutorul „Mossad"-ului, transporta emigranţii clandestini pe plajele pustii ale Palestinei. În 1948, a fost avansat la gradul de amiral în cadrul noii flote de războiu istraeliene iar în 1950, la vîrsta de 31 ani, a devenit comandantul şef al acesteia.

În 1954, Limon a fost ales să joace un rol secret. El a fost trimis întîi la New York, ca apoi să fie rechemat la Tel Aviv, unde a ocupat diverse posturi în Ministerul Apărării. Chiar titlurile sale oficiale dezvăluia natura deosebită a atribuţiilor ce-i reveneau: director general adjunct în „Departamentul Planificării Economice de Urgenţă", director general adjunct însărcinat cu „misiuni speciale". În 1962, a fost transferat la Paris, oraş unde „Mossad"-ul avea cartierul general pentru Europa, al serviciilor sale secrete. Limon a fost numit „trimis special" la ambasada Israelului, revenindu-i printre altele şi misiunea de a supraveghea cumpărarea de furnituri militare ale ţării sale. În această calitate se ocupa încă din 1965, şi de comanda vedetelor, iar noul curs al evenimentelor, l-au determinat să acţioneze.

Trebuiau scoase vedetele din Cherbourg cu orice preţ, dar, în acelaşi timp, trebuia evitată o ruptură cu Franţa. Cu asistenţa tehnică a lui „Moka", a fost imaginat un plan subtil de aducere a vendetelor în Israel.

„Mossad"-ul avea un nou şef. Meir Amit se retrăsese pentru a conduce o întreprindere metalurgică de la periferia Tel Aviv-ului. Aşa era tradiţia: membrii guvernului şi înalţii demnitari care serviseră interesele ţării erau dirijaţi şi ajutaţi să ocupe poziţii cheie, în economie şi finanţe. Succesorul său, generalul Zwi Zamir, avea aceaşi formaţie ca Amit, provenind din „Hagana". Zamir examinase două posibilităţi: să scoată vedetele folosindu-se de prilejul unui atac surpriză efetuat de oameni înarmaţi, sau să camufleze acţiunea într-o operaţiune secretă.

Marina şi amiralul Dimon, erau de partea primei soluţii mai spectaculoase, dar Zamir, mai prudent, şi-a propus să studieze cu atenţie ce şansă de succes are fiecare şi mai ales care vor fi urmările. Între timp, contra-amiralul Benny Telem, s-a deplasat în Franţa pentru a examina la faţa locului viitorul teatru de acţiune. Oficial el plecase pentru a-şi însoţi un membru al familiei sale ce trebuia să se opereze la ochi într-o clinică de specialitate din Paris. Într-o după amiază, a plecat incognito la Cherbourg, unde a examinat pe îndelete portul. Operaţiunea nu ridica după

cum își dăduse seama, dificultăți prea mari. Vedetele erau ancorate în portul civil, fiind superficial supravegheate și, în același timp ușor accesibile dinspre chei — la fel și ieșirea: se putea face prin două deschideri în digul exterior ce proteja portul.

În acest timp, un agent al „Mossad"-ului, efectua o serie de sondaje. În portul vest-german Luxhaven a luat contact cu Knud Lindholm Pedersen, comandantul unei nave daneze. El servise la bordul unor nave de patrulare ale marinei britanice și, mai apoi, se ocupase cu transportul ilegal de emigranți asiatici în Anglia. Era capabil să piloteze mici bastimente, în condiții meteo dificile și nu se da înapoi să efectueze misiuni riscante. În plus, Peterson cunoștea la perfecție topografia portului Cherbourg.

Zamir nu era partizanul unui atac surpriză în portul francez. Riscurile erau prea mari, iar reacția lui Pompidou era imprevizibilă. Distanța ce desparte Cherbourg de Haifa este de cca 3000 mile marine, interval în care vedetele puteau fi cu ușurință interceptate de o forță de șoc detașată de la baza navală franceză din Toulon.

În cealaltă ipoteză, a folosirii vicleniei, conducătorii „Mossad"-ului contau și pe o reacție psihologică a opiniei publice. Franța vânduse avioane „Mirage" Libiei, bineînțeles în secret. Aceste aparate erau de același tip cu cele pe care Franța refuza acum să le mai livreze Israelului, ca urmare a embargoului decretat. Dacă „Mossad"-ul putea face astfel ca sustragerea vedetelor să creeze impresia că s-a efectuat cu sprijinul tăcit al conducătorilor francezi, atunci libienii s-ar fi supărat și ar fi întrerupt negocierile în legătură cu avionul „Mirage". Deci: o dublă lovitură. Această soluție convenea de minune fapt ce a determinat cabinetul israelian, să opteze în favoarea ei. „Mossad"-ul trebuie să aducă vedetele folosind a doua variantă.

Marina opta pentru prima soluție, de folosire a forței, dar în cele din urmă, a fost nevoită să se supună. S-a ridicat totuși o problemă de ordin tehnic: dată fiind distanța deosebit de mare iar raza de acțiune a vedetelor relativ mică în comparație cu aceasta, era necesară aprovizionarea lor cu carburant, undeva la jumătatea drumului. Aceasta, în cel mai fericit caz, căci posibilitatea ivirii unei furtuni, mărea consumul de carburant. În mod normal, aprovizionarea cu combustibil se făcea fie la Gibraltar fie la Palermo. Dar în condițiile de față, o atare soluție era exclusă. Rămînea deci, să se facă apropvizionarea pe mare. Marina israeliană, nu dispunea încă de un tanc s-au cargou, ea se compunea din patru submarine, cîteva canoniere și șlepuri de

debarcare. Prin urmare, nici-un vas nu era capabil să vină în întîmpinarea vedetelor în Mediterana, pentru a le aproviziona.

„Mossad"-ul a fost întrebat: cum s-ar putea rezolva acest impediment neobişnuit? Răspunsul a fost surprinzător: există un cargou capabil să realizeze aprovizionarea cu combustibil a vedetelor. Se numea „Scheersberg A".

Pentru obţinerea vedetelor, „Mossad"-ul imaginase un plan pe cît de simplu, pe atît de ingenios. Dacă Franţa nu voia să vîndă vedetele Istraelului, trebuia să fie de acord ca societatea constructoare să le vîndă altui amator pentru a-şi amortiza cheltuielile făcute. Cine altcineva putea să le cumpere decît un „amic"? Şi „Mossad"-ul a început să cerceteze cartoteca cu prieteni şi persoane de încredere.

Mai întîi „specialiştii", s-au oprit la fişa lui Mila Brener preşedintele lui „Maritime Fruit Carreirs", o importantă societate internaţională ce-şi avea birouri atît la New York cît şi la Tel Avivi. Brener, era căsătorit cu o nepoată a lui Khaim Weizmann, primul preşedinte al Israelului şi servise în marina israeliană cu gradul de locotenent. Prosperitatea companiei sale se datora în mare parte sprijinirii de către Israel, interesat să-şi realizeze exportul de portocale Jaffa prin ea. Brener a primit sarcina să caute o acoperire pentru operaţiunea ce prinsese a se ţese. El a mers la „Arias Fabrega et Fabrega", un cabinet juridic din Panama. Şi aceasta, după cum se ştie, pentru că atît Panama cît şi Liberia, sînt ţări ce duc o politică identică în privinţa facilităţii unui anume gen de servicii. De exemplu, oricine poate în schimbul sumei de 1000 dolari, să înfiinţeze o societate în mai puţin de o zi. Înregistrată sub numărul 2251, noua societate a primit numele de „Starboat". Numele lui Brener, nu poate fi găsit în documentele acestei societăţi. Conform instrucţiunilor, a recurs la concursul unui prieten, un norvegian Martin Sien. Amîndoi făcuseră nişte afaceri şi Sien conducea compania „Aker" care făcea parte din grupul de construcţii navale „Fred Olsen", unul din giganţii economiei norvegiene. Printre altele, „Aker" se ocupa cu forajul marin, iar proiectele sale de platformă şi de foraj marin erau cunoscute specialiştilor. Siem primit puteri depline pentru conducerea lui „Starvoat", dispunînd chiar de o adresă la Oslo, ce avea nr. 25078, şi care era de fapt o simplă cutie poştală. Iată deci, că „Starboat", prin directorul ei Sien, nu putea trezi nici o bănuială dacă se interesa de cumpărarea unor nave. Martin Sien, a plecat imediat în Franţa pentru a se întîlni cu directorul C.M.N. Felix Amiot, un venerabil bătrîn de 79 ani.

În prima parte a lunii octombrie, amiralul Limon, a adresat o scrisoare lui Felix Amiot, prin care îi făcea cunoscut că, ţinînd seama de circumstanţele existente, Israelul îşi anulează comanda celor cinci vedete.

Pentru întreprinderea franceză era o lovitură dură, căci contractul reprezenta o sumă destul de ridicată. Ultima vedetă, nr. 12, urma să fie lansată la apă pe data de 16 decembrie 1969. Firma cherburgheză, avea mari credite angajate în operaţie, vedetele nefiind plătite în prealabil, aşa cum se procedase cu avioanele „Mirage", blocate la Cherbourg prin embargou. Achitarea facturii se făcea după recepţia finală. Pus pe neaşteptate într-o situaţie neobişnuită, conducătorul firmei a informat imediat autorităţile responsabile, în legătură cu dificultăţile create.

Evenimentele care au urmat, s-au derulat cu o precizie matematică, conform celor gîndite şi puse la cale în Israel. La 3 noiembrie 1969 Ole Martin Sien, a luat contact cu, Construcţion Mecaniques De Normandie. „Avem urgentă nevoie — i-a spus el lui Felix Amiot — de cîteva vase rapide susceptibile de a patrula şi proteja perimetrul unei platforme marine şi navale de carcerări petroliere. Din cîte am putut să ne informăm, vedetele pe care le-aţi livrat Israelului şi Greciei, convin scopurilor noastre. Avem o singură condiţie de pus: să ne fie livrate urgent. Plata cahs".

Şi pentru a dovedi pînă la ce punct sînt lucrurile de urgente, neaşteptatul cumpărător a prezentat un proiect de transformare a ambarcaţiunilor conform nevoilor lor.

Aparenta credulitate a lui Amiot este scuzabilă. Industria construcţiilor navale, este expusă la fluctuaţii datorate conjuncturii şi în 1969. Amiot era pe punctul de a concedia, o parte din personalul uzinelor sale. Israelul nu-i plătise decît patru milioane de dolari drept acont asupra ultimilor vedete, iar guvernul francez refuzase toate cererile firmei, de a i se remite restul valorii de şase milioane dolari ce reprezenta deficitul. Cînd Siem a oferit suma de 10 milioane dolari pentru cinci vedete, Amiot a primit oferta cu entuziasm, considerînd-o ca providenţială. În locul lui Amiot, oricine şi-ar fi frecat bucuros mîinile pentru această soluţie salvatoare picată în acel moment critic. De fapt se spune că şi el a făcut la fel, şi după clipele de euforie, a transmis în aceeaşi zi, dosarul la Paris.

Organismul însărcinat cu controlul tranzacţiilor cu arme, avea numele impozant de „Comisia interministerială pentru studiul exportului de material de război" — C.I.E.E.M.G. Ea se compunea din membrii tuturor departamentelor şi ministerelor,

interesate în acest gen de acţiune. La 12 noiembrie, Amiot a făcut o vizită vechiului său prieten generalul Louis Bonte, de la ministerul Apărării. Louis Bonte, era director al afacerilor internaţionale la Departamentul Armelor din minister. Mai era şi administrator delegat al C.I.E.E.M.G., care trebuie să studieze vînzarea vedetelor, în cursul reuniunii de la 18 noiembrie 1969. Bonte, i-a atras atenţia lui Amiot, asupra a două probleme care interesau în principal comisia: Siem era solvabil, căci zice milioane de dolari cash, nu era o sumă neînsemnată? Afacerea era în al doilea rînd conform legilor?

La prima întrebare, răspunsul a fost uşor de dat. Star Boat putea cu siguranţă să plătească şi încă întreaga sumă odată. Inspiratorii acţiunii întrevăzuseră acest aspect, şi de rezolvarea lui depindea de fapt şi admirea vigilenţei partenerului francez ca să nu mai întreprindă o anchetă asupra trecutului societăţii, Un membru al C.I.E.E.M.G., a căutat numele lui Siem în ediţia curentă a unui „Bottin modern internaţional". Ţinînd seama de şirul impresionant de titluri care erau menţionate lîngă numele său, a considerat că o anchetă nu-şi mai are rostul.

Nici cea de-a doua întrebare nu ridica probleme deosebite. Ar fi fost necesară o scrisoare din care să rezulte că Israelul renunţă la vedetele comandate. În această privinţă să urmărim evenimentele.

C.I.E.E.M.G., a luat în studiu dosărul; nu i-a trebuit mult timp şi, expeditivă, şi-a dat avizul. Înainte de a încheia afacerea cu cumpărătorul panamez, a trebuit ca Israelul să renunţe oficial la vedetele sale. În acest scop, informat de dorinţa Comisiei, Amiot a luat legătura cu Mordecai Limon. El i-a explicat că, Franţa solicită o declaraţie scrisă prin care Israelul renunţă la toate drepturile asupra celor cinci vedete restanţă. Limon a dictat secretarei textul scrisorii, conform dorinţei lui Amiot, de fapt a Comisiei. A semnat şi parafat.

La 18 noiembrie 1969, Comisia s-a reunit pentru a examina chestiunea. Aprobarea nu a fost decît o simplă formalitate.

S-a trecut apoi la formalităţile de predare-primire a navei. Cele două părţi au căzut de acord, asupra unui broker care să efetueze operaţiunea în numele lor şi a fost înştiinţată vama de tranzacţia încheiată. Cumpărătorul, care era un om înţelegător şi fiind presat de timp, nu a văzut nici un inconvenient în faptul că echipajele israeliene să asigure manipularea şi călătoria vedetelor la Oslo. Nici că se putea ceva mai practic! Tranzacţia s-a continuat, respectîndu-se formalităţile legale.

La 16 decembrie, cea de-a cincea vedetă a venit la chei să se

alături celorlalte patru, navele fiind ancorate la nici trei sute de metri de clădirea Vămii.

La 22 decembrie 1969, toate formalităţile administrative erau îndeplinite. Vedetele, oficial şi efectiv recumpărate de la Constructions mecaniques de Normandie, au primit autorizaţia de ieşire din Franţa. În aceeaşi zi, au făcut plinul cu carburant în vederea unor probe finale pe mare.

Să urmărim acum altă piesă. „Scheersbarg A" ancorase între timp în portul suedez Lulea. Dar consternare: echipajul — căpitanul, ofiţerii şi mateloţii — erau încunoştiinţaţi printr-o telegramă că fuseseră concediaţi. Peter Koerner, care era de faţă, îşi aminti că se întîmplase acelaşi lucru şi la Rotherdam. Au primit drepturile ce li se cuveneau şi s-au mulţumit, în loc de orice explicaţie, cu un dineu pantagreulic, oferit de căpitan la restaurantul unicului hotel din Lulea. A doua zi, noul echipaj compus din islandezi şi danezi, a luat în primire vasul, şi la 22 noiembrie, „Scheerbarg A", a părăsit Lulea, îndreptîndu-se spre Sud.

„Scheersbarg A". a sosit la Lisabona la 2 decembrie 1969. După trei zile a plecat spre Toulon, unde nu a rămas decît 24 de ore. Apoi timp de nouă zile, s-a plimbat în jurul coastei spanioale, pînă la portul Almeria, din apropierea Gibraltarului.

Încă din momentul conceperii planului răpirii vedetelor din Cherbourg, „Mossad"-ul se hotărîse să folosească „Scheersbeg A". pentru aprovizonarea cu combustibil a vedetelor. Punctul de întîlnire nu fusese precizat. „Scheersberg A". a sosit la Almeria la 20 decembrie, aşteptînd aici noi instrucţiuni. La 21 decembrie, a primit ordinul să atingă cît mai iute posibil coasta de Vest a Franţei. Conform indicaţiilor, trebuia să se găsească în golful Gascogne în ziua de 25 decembrie Comandantul a declarat la vamă, că butoaiele ce le avea la bord, conţineau nisip industrial. În realitate ele erau pline cu motorină. A plecat din port la 23 decembrie 1969 şi mergînd cu viteza maximă, nava a traversat strîmtoarea Gibraltar în aceeaşi seară. Vasul a atins punctul sudic al Portugaliei, după care a virat spre vest. Cargoul a ajuns la locul de destinaţie, în largul punctului nord-vest al Spaniei, în primele ore din ziua de 25 decembrie 1969. Locul de întîlnire fusese cu grijă ales, ţinînd seama de cantitatea redusă de combustibil ce puteau să aibă vedetele, destinată doar unor probe.

Orăşelul Cherbourg, era gazda unui număr impresionant de israelieni, veniţi după anul 1966, cînd începuse construcţia vedetelor. Majoritatea erau tehnicieni, şi unii îşi aduseseră şi familiile, iar copii învăţau la şcolile din oraş. În ciuda cursului eveni-

mentelor, marinarii au sosit într-un număr şi mai mare. Unii locuiau la hotel, alţii erau răspîndiţi în diverse pensiuni sau în gazdă la familii.

Prezenţa, cu tot embargoul, a unui aşa număr mare de evrei, a trezit suspiciuni, şi „Mossad"-ul a fost nevoit să imagineze o legendă pentru a explica situaţia. S-a lansat zvonul, că întrucît vedetele fuseseră cumpărate de o companie norvrgiană, la cererea lui Starboat, marina israeliană închiriase echipajele în vederea deservirii lor, pînă la destinaţie. Deşi trebuie să recunoaştem că era o explicaţie absurdă, totuşi nimeni nu şi-a dat silinţa cîtuşi de puţin, să lămurească lucrurile. Un singur incident, era pe punctul să răstoarne întreaga combinaţie atît de minuţios pregătită. Amintim că în acea perioadă, tocmai avusese loc la Cherbourg, lansarea ultimului submarin atomic francez „Le Terrible". Un grup de jurnalişti britanici, a fost invitat să participe la eveniment. Aceştia s-au mirat de numărul mare de israelieni pe care i-au întîlnit aici, şi unul dintre ziarişti, Athony Mann, corespondentul lui Daily Telegraph la Paris, a scris un articol asupra misterului din 16 decembrie, data lansării celei de-a douăsprezecea şi ultima vedetă. „Circa două sute oameni — menţiona el, — aşteaptă ziua plecării". La Paris, articolul lui Anthony Mann, a provocat consternare mai ales la Ministerul Apărării. Dar aparatul birocratic mergea încet şi greu, iar lucrurile au rămas aici, fără nici un fel de urmări, spre satisfacţia nedisimulată a „Mossad"-ului.

La 24 decembrie, la începutul dimineţii, amiralul Limon a părăsit Parisul în automobilul său Jaguar, cu placa mineralogică 59 CD 59. Către prînz, automobilul s-a oprit în faţa hotelului Sofitel de Cherbourg, amplasat din întîmplare exact în inima portului. Limon a reţinut o cameră pe numele lui şi una pentru şoferul său Victor Zippstein. Directorul hotelului i-a întrebat politicos dacă nu cumva doresc în vederea reţinerii locurilor să participe la Masa de Crăciun. Zippstein a răspuns că evreii nu sărbătoresc Crăciunul şi că au venit la Cherbourg pentru afaceri. La scurt timp după aceea, Limon, a ieşit pentru a dejuna cu Felix Amiot.

După masă, Zippestein l-a condus pe Limon, pe cheiul digului din port. Limon, a parcurs pe jos mica distanţă, ce separa în radă sectrorul în care se aflau cele cinci vedete, aliniate perfect.

În cele din urmă, israelienii s-au sfătuit şi au hotărît plecarea vedetelor, pentru partea a doua a zilei de 25 decembrie 1969. Amiralul Limon şi comandantul Ezra, venit special de la Tel Aviv pentru a lua comanda grupului de vedete, scrutau cu

nelinişte cerul şi marea. În ciuda nerăbdării lor, trebuiau totuşi să acţioneze metodic şi fără greş. În ultimul moment, vremea le-a fost propice şi hula s-a mai domolit. Oraşul şi portul Cherbourg, erau cufundate în toropeala sărbătorilor de iarnă.

Seara, marea era calmă. Se apropia miezul nopţii şi clipa plecării. În şir indian, cu toate luminile aprinse, cele cinci vedete au ieşit în larg. Pe puntea primei vedete, comandantul Egra, înarmat cu un binoclu puternic, încerca să străpungă întunericul nopţii. Totul era în ordine.

Se spune că în seara respectivă, cîţiva trecători au zărit la miezul nopţii, afluxul de marinari israelieni, ce se îndreptau grăbiţi spre chei. Un alt martor se mai afla la acea oră tîrzie pe chei: Napoleon sau mai bine zis statuia ecvestră a acestuia, cu arătătorul îndreptat spre larg. Cuvintele scrise pe soclu păreau profetice: „Am decis să repet la Cherbourg, minunile realizate în Egipt!".

În aceeaşi zi, puţinii curioşi, au putut vedea în dana comercială a portului Cherbourg, un mare gol, acolo unde pînă atunci fuseseră ancorate cele cinci vedete.

A urmat un dute vino, telefoane şi întrebări fără răspuns. Cînd presa s-a sesizat şi a făcut publică ştirea, ea a luat prin surprindere guvernul francez.

Să revenim la vedete. La 26 decembrie, cu puţin înainte de răsăritul soarelui, au apărut şi vedetele. „Scheersberg A". aştepta la locul convenit. Carburantul cca. 150 de tone, a fost transferată pe cele cinci nave. Operaţiunile a fost dificilă, căci Atlanticul era agitat. La căderea nopţii, operaţiunea era terminată, fără ca vreo navă să treacă prin apropiere. „Scheerberg A." şi vedetele s-au despărţit. Acestea din urmă şi-au continuat drumul spre sud în direcţia Gibraltarului şi al Mediteranei, în timp ce „Scheerberg A." a urcat spre nord cu destinaţia Braket.

Preşedintele Georges Pompidu, se afla la Cajarc. Debre, ministrul de stat însărcinat cu Apărarea Naţională, cunoscut ca un apring apărător al politicii de embargou, era deasemenea absent din Paris. Chaban — Delmas, se găsea la Bordeaux.

Un prim comunicat dat publicităţii ca răspuns la întrebările insistente ale jurnaliştilor, preciza că este vorba de vase civile, ce făcuseră obiectul unei tranzacţii comerciale, legate cu Norvegia. Dar corespondenţii de presă, greu de convins, nu s-au mulţumit cu această explicaţie nevinovată. Ei au început o anchetă pe cont propriu. La rîndul său, guvernul norvegian, a precizat că nu se află la Oslo nici-o societate panameză, cu numele de Starboat. Atunci, despre ce era vorba?

În acest timp, cele cinci vedete, străbăteau apele Atlanticului. Au fost repede reparate în largul Spaniei, apoi trecînd Gibraltarul. Presa, radioul, s-au grăbit să nu piardă prilejul şi au făcut un tapaj extraordinar în jurul evenimentului. La Paris se tuna şi fulgera.

Atunci cînd factorii de decizie israelieni hotărîseră acţiunea, ei plecaseră de la considerentul că Pompidou, în cazul acestei afaceri, nu putea să fie mai scrupulos decît generalul De Gaulle, cînd la 4 ianuarie 1969, „evadaseră" vedetele nr. 6 şi 7. Analiza s-a dovedit în această privinţă, total eronată. Pompidou se afla la Palatul Elysee de mai puţin de un an. Prin urmare, nu era momentul să se arate în faţa francezilor slab şi şovăitor. Preşedenţia sa, începuse prin a lua măsuri fără îndoială, indispensabile, dar puţin populare, cum ar fi de pildă devalorizarea. În fine, el dovedea o vigilenţă ce friza ortodoxia, fiind în permanenţă secondat de oameni tot aşa de inflexibili, ca de exemplu Michael Debre. Într-un cuvînt, nu era cîtuşi de puţin momentul să poată spune: sub De Gaulle, aceasta nu s-ar fi trecut cu vederea ca acum, chiar dacă la 4 ianuarie 1969, s-a petrecut o întîmplare identică...

S-a decis imediat efectuarea unei achete. Aceasta era cu atît mai dificilă, cu cît nimeni nu comisese propriu-zis o greşeală. Toate organismele implicate în afacere, sub o formă s-au alta, îşi îndepliniseră misiunile ce le reveneau, este drept, fără exces de zel, dar cu o onestitate de rutină. În faţa problemei de renunţare la comandă pusă de Israel, era perfect normal ca întreprinderea „Constructions Mecaniques de Normandie", să dea urmare cererii unui alt client, care-şi propunea să utilizeze vedetele în scopuri civile. Era deci logic, ca direcţia să-şi dea acordul ţinînd seama de locul ce-l ocupau şantierele navale în viaţa economică şi socială a regiunii Cherbourgheze.

La 31 decembrie, cele cinci vedete şi-au făcut intrarea în portul Haifa, fiind întîmpinate de o mare mulţime, precum şi de reprezentanţi ai marilor agenţii de presă internaţionale. Generalul Moshe Dayan, a venit personal să-l felicite pe comandantul Ezra şi pe marinarii săi, pentru îndeplinirea cu succes a misiunii.

Politicienii de la Elysee, s-au decis să i-a măsuri. Trebuiau aplicate sancţiuni, cel puţin pentru menţinerea neştirbită a prestigiului, în ochii opiniei publice. Doi oameni au plătit nota de plată: inginerul şef Louis Bonte — directorul relaţiilor internaţionale delegat de Ministerul Armamentului pe lîngă reuniunea C.I.E.E.M.G. şi care dăduse autorizaţia exportului vedetelor fir-

mei norvegiene, precum şi generalul Paul Cazelles, secretar general în Ministerul Apărării Naţionale. Nici unul, nici celălalt, nu a avut nici în clin nici în mînecă cu afacerea vedetelor cum se spune, dar au trebuit să fie pedepsiţi, ca să servească drept exemplu!

În aceste condiţii, se întrebau unii oameni de la Paris, de fapt cine era adevăratul vinovat? Bineînţeles, că exista şi un responsabil şi încă unul adevărat: Moka Limon. El era cel care concepuse întreaga afacere şi care, cu abilitate se angajase în ea, tratînd nu cu guvernul francez pe care îl ocolise, ci direct cu şantierele constructoare, provocînd reacţia normală a lui Amiot, care la rîndul său, solicitase responsabililor de la Paris, alţi cumpărători pentru vedetele sale.

Michel Debre, mai ales, nu putea să se împace cu procedeul în care fuseseră traşi pe sfoară ca nişte copii naivi. În presa internaţională, unele comentarii erau răutăcioase, iar altele îi acuzau de dublicitate! Oricum, era rău! El a fost cel care a cerut în termeni categorici ca Israelul să-l recheme pe şeful misiunii de cumpărături aflate în Franţa. Dar şi aici Debre, a avut o surpriză: israelienii au prevăzut mutarea şi Parisul a fost încunoştiinţat că misiunea amiralului s-a încheiat, fiind rechemat acasă. Mordechai Limon, a ajuns la Tel Aviv şi, demisionînd din armată, a intrat în sectorul particular, devenind reprezentantul Rotschilzilor în Israel. Despre „Mossad" nu s-a vorbit nimic.

Cuprins

Cuvînt înainte 5
I. Serviciile secrete ale U.R.S.S. 7
Înfiinţarea poliţiei secrete 11
Felix Dzerjinski 12
Sabia revoluţiei mondiale 15
Teroarea roşie 17
Henri Grigorievici Iagoda 22
N. Ejov 23
Lavrenti Pavlovici Beria 23
Iuri Andropov 34
Agenţi şi secţii speciale 36
Departamentul „D" din cadrul K.G.B. 37
De la diplomaţia secretă la propaganda K.G.B.-ului ... 38
„Smersh" 41
Serviciul secret al armatei „G.R.U." 44
Legali şi ilegali 48
Rudolf Ivanovici Abel 50
K.G.B. contra S.I.S.-M15, Philby, Burgess, MacLean, Blunt, Cairncross şi Blake 60
Anthony Blunt 92
John Cairncross 93
George Blake (Behar) 94
Ascensiunea şi decăderea K.G.B.-ului 98
II. Serviciile secrete ale Israelului 101
Imaginea unui şef 110
Un agent israelian la Cairo 113
Un tunel sub ambasadă 119
Furtul avionului MIG-21 120
Nume de cod „Perla" 123
Furtul planurilor avionului „Mirage" 126
Afacerea „Plumbat" 131
Elie Kohen: omul cu două feţe 139
O dispariţie misterioasă 143

Redactor: P. CONSTANTIN
Tehnoredactor: VIOREL DIN

Bun de tipar: 2.IV.1992
Apărut 1992
Format 54 x 84/16, coli tipar 10

Tiparul executat sub comanda nr. 20.092
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria CORESI Bucureşti
Piaţa Presei Libere, 1, Bucureşti
ROMÂNIA

Lei 120

ISBN 973-9055-22-2

Editura „Alux" S.R.L.
Bucureşti, 1992